

5 1962

planinski vestnik

ZALOŽBA MLADINSKA KNJIGA

Ljubljana, Titova 3

V znani zbirki »GLOBUS« je izšla težko pričakovana knjiga

»NOČI IN VIHARJI«

delo treh avtorjev:

Marjana Keršiča - Belača

Cirila Debeljaka - Cica

Anteja Mahkote

naših znanih alpinistov in udeležencev prve jugoslovanske odprave na Himalajo

V njej boste našli poleg številnih fotografij, zemljevidov in točno orisanih smeri vzponov in taborišč, doslej še neobjavljene, originalne zapiske dnevnikov

Knjiga je prvi originalni domači tekst podobnih potopisov inozemskih odprav v himalajske gore

Dobite jo v vseh knjigarnah ali direktno pri upravi založbe Mladinska knjiga, Ljubljana, Titova 3/I

VSEBINA:

ALPINIZEM NA HRVATSKEM PO OSVOBODITVI	
Petar Lučić-Roki	193
OD RILE DO STARE PLANINE	
Vanč Potrč	197
NAŠI CILJI V ANDIH	
Sandi Blažina	203
KALŠKA GORA V SNEGU	
Miloš Križaj	205
ZABRISANI SLEDOVI	
Boris Režek	208
POHLEP PO SLAVI	
Matjaž Kmecl	212
KAKO SEM BIL PREDSEDNIK	
Miran Marussig	216
VELO POLJE, TAKO KOT JE IN KOT NAJ BI BILO	
Ivan Gams	217
POJASNILO K VOLITVAM ŽUPANA NA VELIKI PLANINI	
Pavel Kemperle	224
TRIGLAVSKA ŽIČNICA IN NOVA STANIČEVA KOČA	
Učič	224
DRUŠTVENE NOVICE	227
IZ OBCNIH ZBOROV	230
ALPINISTIČNE NOVICE	232
IZ PLANINSKE LITERATURE	233
RAZGLED PO SVETU	234
UREDNIŠKI ZAPISEK K »ANKETI O VSEBINI IN UREJANJU PLANINSKEGA VESTNIKA«	236
IZ KARTOTEKE PRVENSTVENIH VZPONOV	240
NASLOVNA STRAN:	
Jalovec — J. Alpe — Foto Zlatko Smerke — Zagreb, Preradovičeva 5	

»Planinski Vestnik« je glasilo Planinske zveze Slovenije / Izdaja ga PZS — urejuje ga uredniški odbor. Odgovorni urednik: Stanko Hribar; glavni urednik: Tine Orel. Revija izhaja dvanajstkrat na leto. Članke pošiljajte na naslov: Tine Orel, Celje Gimnazija / Uprava: Planinska zveza Slovenije, Ljubljana, Dvorčakova 9, p. p. 214, telefon 32-553 / Tu se urejajo: reklamacije (ki se upoštevajo dva meseca po izidu številke), naročnina, honorarji, oglasi, razvid naslovov / Tiska in klišeje izdeluje Tiskarna »Jože Moškrič« v Ljubljani / Letna naročnina znaša din 900.—, ki jo morete plačati tudi v štirih obrokih po din 225.— (naročnina za inozemstvo din 1600.— / Tekoči račun revije pri Narodni banki 600-14-3-121 / Spremembo naslova javljajte na Upravo Planinskega Vestnika, pri čemer navedite poleg prejšnjega vedno tudi novi naslov, po možnosti s tiskanimi črkami.

Odpovedi med letom ne sprejemamo. Upoštevamo pa pismene odpovedi, ki jih naročniki izročijo Upravi do 1. decembra za prihodnje leto

Alpinizem na Hrvatskem po osvoboditvi

PETAR LUCIĆ-ROKI

Na podlagi tradicij in izkušenj, ki so jih zapustili med dvema vojnama alpinisti Gušići, Koranek, Badovinac, Pavlić in nato Brezovečki, Dragman, Laszowski, Ceraj, Mesarić, Mihaljević in drugi, je alpinizem na Hrvatskem po osvoboditvi hitro krenil naprej. Mlada generacija se mu je posvetila resno in mu dala svoj posebni pečat, po katerem se to razdobje znatno razlikuje od alpinizma pred preteklo vojno.

So namreč tri značilnosti, ki vzbujajo pozornost in dajejo hrvatskemu alpinizmu v zadnjih štirinajstih letih posebne poteze in vsekakor tudi posebno mesto v razvoju hrvatskega planinstva.

V prvi vrsti je značilno, da so ustanovili prvo planinsko skupino na Hrvatskem prav alpinisti že 1946. leta pod predsedstvom P. Lučića-Rokija; ta organizacija je nosila naslov »Alpinistična sekcija FD Dinama« v Zagrebu. Sekcija je zbrala v svoji sredini zagrebške alpiniste, ki so bili kasneje z odličnimi planinci mesta Zagreba pobudniki ustanovitve prvega in največjega planinskega društva na Hrvatskem »PD Zagreba«, a potem, 1948. leta, tudi Planinske zveze Hrvatske (Planinarski savez Hrvatske).

Alpinisti se tudi pozneje stalno odlikujejo kot agilni odborniki planinskih društev, v katerih rešujejo društvene probleme, ali pa so nosilci društvenega dela sploh. Vsestransko delo alpinistov se kaže razen v znatni plezalni aktivnosti tudi v velikem številu predavanj, ki so jih imeli, v sodelovanju pri fotografskih razstavah, v organiziranju in vodenju daljših tur in izletov, v organiziranju tečajev, taborjenj in orientacijskih tekmovanj, v markiranju poti in pri prostovoljnih delih kakor tudi v sodelovanju pri strokovnem in dnevnem tisku. Bujni razvoj in navdušenje mladih za alpinizem sta se kazala posebno vidno na straneh prvih letnikov časopisa »Naše planine«, na katerih so alpinisti prinašali opise svojih vzponov, odlične fotografske priloge, pa tudi dragocene manjše leposlovne prispevke. V prvih letih izhajanja lista je bilo toliko njihovih prispevkov, da so uredniku celo očitali, kako ima list preveč alpinistični značaj.

Druga značilnost hrvatskega alpinizma v novih razmerah pa je ta, da so se začeli mladi intenzivno ukvarjati z zimsko alpinistiko, medtem ko so prejšnja leta v glavnem delali vzpone in ture v suhi steni. Pri tej vrsti dejavnosti so bili pod močnim vplivom mladih slovenskih alpinistov, ki so tisti čas izvedli vrsto sijajnih zimskih vzponov v poledenelih stenah Savinjskih in Julijskih Alp.

Tretje, kar je dalo alpinizmu na Hrvaškem posebno važen pečat, pa je bilo ustanavljanje alpinističnih odsekov tudi izven Zagreba, in sicer na Reki in v Splitu kot središču za planine ob jadranski obali. Mladi inženir Ivo Gropuzzo zbira po končanem študiju v Zagrebu že več let skupino reških alpinistov, alpinistični odsek PD vseučilišča »Velebit« pa je ustanovil na pobudo svojega člana alpinista Branka Lukšića svoj odsek pri planinskem društvu »Mosor« v Splitu.

Te značilnosti so dale povojnemu alpinizmu na Hrvaškem tudi ustrezno mesto v republiški planinski organizaciji, alpinistični odseki v društvih pa so dali vrsto agilnih voditeljev tako društvom kot Zvezi. Tako ima danes izvršni odbor Planinske zveze Hrvatske pet alpinistov in tudi predsednik enega največjih zagrebških planinskih društev je odličen alpinist.

Ko sem v uvodu tega članka omenil nagli in bujni razvoj povojnega alpinizma, sem vsekakor mislil tudi na terenske razmere, v katerih se je mogel razvijati hrvatski alpinizem, to je na precejšnjo oddaljenost od sedežev alpinističnih odsekov do višjih gorskih predelov kakor tudi na velike materialne izdatke, ki so povezani s to oddaljenostjo.

Najbližja težja stena na Hrvaškem, jugovzhodna stena Kleka, je oddaljena od Zagreba in Reke več kot 100 kilometrov. Če hočeš priti pod steno Anića Kuka v Južnem Velebitu, moraš potovati ves dan z avtobusom preko Reke ali Plitvičkih jezer in prav toliko časa porabiš za vrnitev. Do Kamniške Bistrice se moraš peljati 182 km, do Mojstrane, Martuljka, Kranjske gore ali Planice pa tudi več kot 200 km. Če upoštevamo še to, da je veliko število naših vzponov izvedenih v stenah zelo oddaljenih planin: Čvrnsnice, Prenja, Durmitorja, Volujka in Bioča, mislim, da je ocena navdušenja mladih za alpinizem prav tako kot tudi število alpinistov na Hrvaškem gotovo v skladu s takimi teren-skimi razmerami, morda pa celo nad njimi.

To je seveda popolnoma razumljivo, kajti duh novega časa, ki je zajel vso našo deželo, se je pokazal tudi na tej vrsti aktivnosti.

Leti 1946 in 1947 sta bili v glavnem leti vaj, tečajev in prijetnih tur v Savinjske in Julijske Alpe, brez pomembnejših novih vzponov v suhih stenah, vendar sta zabeležili tudi prve zimske vzpone zagrebških alpinistov. Naslednje leto (1948) pa je bilo prvo »plodno« leto. Slavo Brezovečki vodi mlade alpiniste tja, kjer je l. 1940 prenehal s svojimi tovariši zaradi vse težjih političnih razmer.

V predelih planine Čvrnsnice, ki so jih obdelovali pred vojno alpinisti Brezovečki, Dragman, Laszowski, Dilber, Brlečić, Ceraj, Mesarić in drugi, potem v Merića-stijeni, v Velikem Kuku, strmih stenah Otiša, Zelene glave, Vjetrenih brda, Borašnice in Sivadije v Prenju je zopet odzvanjalo kladivo mladih alpinistov. Mladi so že naslednje leto (1949) sami izvedli pohod v divje in še nepreplezane stene Durmitorja, Magliča, Volujka in Bioča, Gropuzzo, Zgaga, Kučan, Rakoš, Krotin, Mihaljević, Lešić, Matković in Komen so izvedli v teh stenah dvanajst prvenstvenih vzponov, žal pa je to leto terjalo med mladimi tudi prvo žrtev. Josip Komen, mladi alpinist iz Reke, se je smrtno ponesrečil 29. VIII. 1949 med vzponom v zahodni steni Šljemena v Durmitorju.

Isto leto sta v oktobru Rakoš in Rojc prva preplezala zahodni greben Anića-Kuka v dolini Velike Paklenice (Južni Velebit).

Naslednje leto (1950) so prišli mladi ponovno na področje Magliča in preplezali severovzhodni greben, severozahodno steno in zahodni greben. Zgaga in Rakoš sta premagala severno steno Vlasulje, Mihaljević, Lešić, Gropuzzo

in Kučan pa Zmajevo steno v Bioču. Vzpon je bil izveden v več variantah z oceno od IV. do V.

Večje število zimskih vzponov v Savinjskih in Julijskih Alpah je bilo izvedeno l. 1951; prav to leto je večja ekipa mladih alpinistov odšla v tujino in izvedla prvič vrsto pomembnih vzponov v Visokih Turah. Čopov steber je predstavljal markanten vzpon v 1952. letu, ponovila pa sta ga Vjekoslav Šantek in Ervin Hanzer od 31. VII. do 1. VIII. istega leta. Tega leta je tudi naveza Mihaljević—Šavar izvedla nekoliko vzponov v stenah Prenja kakor tudi prve plezalne vzpone v steni Kize v Srednjem Velebitu. Približno v istem času so izvedli Zgaga, Rakoš in Blažuk z mladimi začetniki iz Makedonije nekoliko vzponov v stenah Solunske glave, prav tako prvič.

Razen v znamenju znatnega števila vzponov v slovenskih Alpah je poteklo leto 1953 tudi v znamenju tur na visoke tuje gore; tako je alpinist Židan vodil zimsko in poletno turo v Oetzalske Alpe, medtem ko je grupa Brezovečki, Mesarić, Kivač, Šafar, Rak in Papac izvedla nekoliko vzponov v masivu Mont Blanca, na sam vrh kot tudi na Aiguille du Géant. To leto sta zadeli hrvatske alpiniste dve hudi nesreči. Odlični mladi plezalec dr. Ivo Babić-Gjalski, ki je mnogo obetal kot strokovnjak in kot plezalec, je padel in se ubil v Klekovi steni, medtem ko je mladi Milan Šafran izdihnil v stenah Postingrada, v masivu Lovčena nad Kotorom.

V teh letih se vsebolj krepí alpinistični odsek PD vseučilišče »Velebit«. Alpinisti Lukšić, Šimunović, Bujan in drugi razvijajo izredno aktivnost tega odseka predvsem na zimskih in poletnih tečajih, na katerih je vsekakor izveden kak markanten vzpon.

Alpinisti z Reke so l. 1954 organizirali turo skozi pet držav, od Dolomitov do Matterhorna; od tedaj vsako leto izvedejo po en pohod v visoke Alpe v tujini.

Aprila 1954. leta se je izkušeni zimski alpinist in odlični fotograf dr. ing. Maks Plotnikov ponesrečil v nevihti na ledeniku Morteratsch, ob vrnitvi z Bernine. Marca istega leta se je smrtno ponesrečil tudi mladi alpinist Mladen Škreb med vzponom na planino Prenj. To leto je težko prizadelo naš alpinizem. Mlade je hudo pretreslo in potrlo, zlasti ko je oktobra padla še tretja žrtev. Sedemnajstletni začetnik Drago Belašić je po nesrečnem naključju padel z vrha Kleka čez steno, in sicer po že uspešno izvedenem vzponu.

V tem času je delovalo na Hrvatskem osem odsekov, in sicer v planinskih društvih »Zagreb«, »Velebit«, »Željezničar«, »Risnjak«, »Grafičar« in »Runolist« v Zagrebu, »Platak« na Reki ter »Mosor« v Splitu. Komisija za alpinizem planinske zveze Hrvatske je usmerjala in koordinirala delo alpinističnih odsekov. Največje težave je imela zaradi pičlih finančnih sredstev, kajti matična društva niso vedno imela dovolj razumevanja za nabavo drage opreme, zato so sredstva zadostovala komaj za najosnovnejše potrebe.

Komisija za alpinizem se je ukvarjala in se še danes pretežno ukvarja z vprašanjem kadrov, kar je povsem normalno. Dotacije za alpinizem se podeljujejo strogo namensko, to je, samo za stroške organizacije tečajev, medtem ko za izurjene mlade kadre alpinistov ni opreme, ki je občutljivo draga. Pomanjkanje takšne sodobne opreme je oviralo iniciativo naprednejših plezalcev in s tem v zvezi tudi aktivnost v alpinističnih odsekih.

Tako je bilo videti, da je začel alpinizem na Hrvatskem po letu 1956, ko je aktivnost na tem področju dosegla kulminacijo, občutljivo nazadovati. Vendar prav 1956. leto beleži naravno rekordno število kvalitetnih vzponov, od katerih jih je bilo 11 šeste težavnostne stopnje, 74 pete, 60 četrte, 132 tretje

in 46 druge težavnostne stopnje. V istem razdobju je 1. avgusta 1955 naveza Lukšić—Hanzer izvedla ponovitev Aschenbrennerjeve smeri v Travniku, naveze mladih splitskih alpinistov pa so izvedle to in naslednje leto (1956) veliko število prvenstvenih vzponov v stenah Kozjaka nad Kaštelom in Biokova. Temu so sledile plezalne sezone z res skromnimi rezultati; razen pohoda v Zahodne Alpe z vzponi na vrhove Hallisa, ki so jih 1. 1958 izvedli alpinisti Zgaga, Gropuzzo, Matz in Lešić, ni bilo pomembnejših rezultatov.

Vendar ne smemo pri tem pozabiti, da kljub zelo revni opremi grupa splitskih alpinistov (Jelaska, Gilić, Kulić, Kambić, Lukšić, Ribarović in drugi) v tem času marljivo pleza in trenira za težje vzpone. Plezalci PDS Velebit v tem času prav tako ne mirujejo, vendar niti oni kot tudi ne plezalci drugih odsekov niso več toliko aktivni kot prej.

V kako skromnih razmerah se je razvijalo ta leta delo alpinistov na Hrvatskem, najbolje kaže ekspedicija reških alpinistov, ki so svoj pohod na daljni Kilimandžaro izvedli z naravnost neverjetno skopimi sredstvi. Nekoliko podjetij jim je pomagalo s hrano in opremo, Jugolinija pa jim je omogočila cenejši prevoz. Planinska zveza Hrvatske in dve časopisni redakciji so jih podprle z denarnimi dotacijami od 100 000 do 150 000 dinarjev, v devizah pa so prejeli, če verjamete ali ne, skupno 400 US dolarjev za 12 udeležencev ekspedicije!

Prav to leto (1958), ko so hrvatski alpinisti začeli kazati neke znake živahnije aktivnosti, je 11. maja prišlo v steni Kleka do velike tragedije, v kateri se je smrtno ponesrečil tedaj najaktivnejši alpinist te generacije Branko Lukšić skupaj s svojim partnerjem Zvonimirom Lindenbachom. Ta huda nesreča in izguba odličnega Branka je zelo prizadela naše mlade alpiniste in morali sta preteči skoraj polni dve leti do novih pomembnejših aktivnosti v stenah.

Ti zadnji vzponi so pokazali, da imamo danes na Hrvatskem deset popolnoma izenačenih mladih alpinistov, ki so sposobni za najkvalitetnejše vzpone v Alpah, tako doma kot v tujini.

Med poslednjimi pomembnejšimi uspehi alpinistične aktivnosti na Hrvatskem je treba poudariti ustanovitev desetega alpinističnega odseka, ki je osnovan v okviru Planinskega društva »Snježnik« na Reki. Odsek zbira veliko število mladih plezalcev, študentov reških fakultet, vodi pa ga izkušeni Stanko Gilić. Zadnje uspešno obdobje pa je na žalost skalila nesreča na Jalovcu spomladi 1. 1961, ko se je mladi, talentirani Zvonko Pašer ponesrečil na njegovih poleđenih strminah.

Ta pregled živahne dejavnosti, uspehov, težav in žrtev hrvatskih alpinistov ne bi bil popoln, če ne bi registrirali tudi pomembnih vzponov zagrebškega alpinista Miroslava Rotschilda med njegovim bivanjem v Afriki. L. 1956 se je povzpел na Kilimandžaro, nato 1. 1958 na najvišji vrh Etiopije Ras Degen (4620 m) in končno 1960. leta na poleđeneli vrh Ruwenzori (5120 m). Pri zadnjem vzponu sta sodelovala z Rotschildom tudi italijanska alpinista Giuseppe Panzeri in dr. Ruggero Ravasini.

S svojih potovanj in vzponov je prinesel Miroslav Rotschild veliko število zelo dobrih barvnih diapozitivov in tudi sijajno posnet barvni film na 8 milimetrskem traku.

Na koncu tega strnjenege pregleda dela hrvatskih plezalcev na terenu je treba poudariti, da je to sorazmerno majhno število alpinistov s svojo delavnostjo, tako organizacijsko kot s svojim kulturnim delom, dalo po osvoboditvi pomemben ton planinski organizaciji na Hrvatskem. Moremo trditi,

da je bilo resnično pozitivno. K temu je vsekakor potrebno pripisati, da so alpinisti v prvih desetih letih izhajanja lista »Naših planine« napisali 106 član-
kov in da še danes sodelujejo s pomembnimi in zanimivimi prispevki. Razen
tega sta alpinista ing. Mirko Zgaga in ing. Ivo Gropuzzo napisala knjigo »Kroz
visoke planine«, ki je ne samo odličen ilustrirani priročnik za planince in
alpiniste, ampak je tudi zanimivo planinsko delo. Posebej pa je treba zapisati,
da so se naši alpinisti afirmirali kot zelo dobri fotoamaterji in predavatelji
z bogatimi zbirkami barvnih diapozitivov, ki so jih sami snemali. Do sedaj
obstaja zbirka več kot pet tisoč uspešnih barvnih diapozitivov iz vseh gorskih
predelov Jugoslavije, dalje avstrijskih, italijanskih, bavarskih, švicarskih in
francoskih Alp ter visokih gora afriškega kontinenta. Za svoje uspele foto-
grafije so često prejeli prve nagrade na razstavah planinske fotografije. Spričo
velikega navdušenja, s katerim delajo hrvatski alpinisti v svojih odsekih in
izvršujejo razne naloge in akcije planinske organizacije, zanesljivo pričaku-
jemo, da bodo tudi v prihodnosti v povoljnih razmerah pokazali še boljše
rezultate.

Od Rile do Stare planine

VANČ POTRČ

Kadar se prvič odpravljamo v nek tuj, nam nepoznan gorski svet, je v na-
vadi, da si ga poprej nekoliko ogledamo v kartah, planinskih vodičih ali pa
pobrskamo po literaturi. Ceravno je to zadnje več ali manj podvrženo močnemu
subjektivnemu faktorju, nam hribovcem lahko pomaga še največ. Slovenci
imamo kaj bore literature o bolgarskih gorah. Zakaj tako? Vzrokov je več.
Toda eden glavnih je vsekakor precejšnja oddaljenost in z njo v zvezi pre-
cejšnji stroški potovanja. Drugi vzrok pa bo po vsej verjetnosti manjša mi-
kavnost teh gora, ker so pač nižje od Centralnih Alp, ki so nam bližje in
cenejše. Naj navedem za primerjavo ekonomsko računico. Vožnja do Sofije
stane ca. 8000 din, vendar tukaj še nismo v Rodopih, vožnja pod samo vznočje
Mont Blanca v severni Italiji pa le 6000 din. Ni težko uganiti, za kaj se bo
odločil alpinist iz Slovenije...

Tudi sam ne vem, če bi kdaj koli v svojem življenju videl Rodope, če
nas tja preko PSJ ne bi povabila BTS (Bolgarska turistična zveza). Šli smo
tja kot predstavniki jugoslovanskih alpinistov na njihovo alpinjado. To je
mednarodno srečanje alpinistov iz vseh evropskih dežel, kjer goje alpinizem.
Žal pa so bile politične razmere takrat takšne, da marsikatera dežela ni čutila
potrebe, da se tega srečanja udeleži. Od vseh povabljenih dežel, ki jih je bilo
kar precej, so prišli le predstavniki poljskih, madžarskih, češkoslovaških in
jugoslovanskih alpinistov. Iz vsake države po štirje alpinisti, iz naše pa še
peti takozvani »vodja ekipe«, ta se nam je priključil v Beogradu. V času
kakšnih mednarodnih konferenc je pač usoda nanek, da je bil vodja »slučajno«
odsoten, seveda mogoče ne čisto po svoji krivdi. In potem smo si pač pomagali
z nekakšnim novim jezikom, ki naj bi bil zvezek srbohrvaščine, slovenščine,
ruščine in nemščine, midva z Dragom pa sva si kot žrtve dialektov, ki jih
pri nas ne manjka, lahko tu pa tam še privoščila kako pohorsko ali koroško
zabeljenko.

Res, zelo dobro smo se razumeli. In če se še kdaj koli kakšen slovenski planinec odloči za pot po bolgarskih gorah, naj ga nikar ne bo strah, da ga ljudje, ki tod prebivajo, ne bi razumeli. Le na nekaj naj pazi, če noče, da se bo zapletel v hude nevšečnosti. Kadar Bolgari ne razumejo neke stvari ali se ne strinjajo z njo, bodo z glavo pokimali pritrdilno, ko se strinjajo, bodo z glavo odmajali. To sva z Dragom spoznala žal šele proti koncu naše poti. Zakaj šele proti koncu, ko nama je nekdo to po dolgi debati pojasnil, se nama je odprlo, zakaj so nam bolgarski tovariši toliko kimali, ko so naju najmanj razumeli, midva pa sva si ob tem govorila: »Glej, Slovani, bratje, kako naju neki ne bi razumeli«...!

No, vse ravno ni šlo narobe, saj je bilo med Bolgari tudi nekaj Makedoncev. (V Bolgariji jih je več kot en milijon). Seveda mnogi so znali tudi nekaj po srbski, kar je posebno prav prišlo našemu vodji ekipe. Zakaj »ekipe«? Rečeno je namreč bilo, da bomo šli tja na nekakšno alpinistično tekmovanje, v katerem se bo merila brzina plezanja! Malce nenavaden pojem za naše alpinistično pojmovanje. Brzina, beseda, ki lahko privleče na dan neprijetno asociacijo na motorne dirke ali kaj podobnega, kar se ponavadi konča tudi z nekaj poškodbami, če ne še s smrtno nesrečo. Kje neki je tukaj še prostora za alpinistično etiko, za razmišljanje, za tisto, kar da vsakemu vzponu neko notranjo duševno vsebino! Sam vzpon z enim samim glavnim namenom, kdo bo prej na vrhu stene, bi se nam zdel kot okvir brez slike. Pa vendar, govorilo se je tudi o tem, preden smo šli. In čeravno smo dobili od PZS namig, naj se za nobeno ceno ne damo pritegniti v tekmovanje, moram priznati, da sva se z Dragom na skrivaj ne brez velike treme močno pripravljala na to doslej našemu alpinizmu več ali manj neznanu disciplino. Takratni načelnik komisije za alpinizem nama je priskrbel zadevno rusko literaturo — Rusija je bila namreč domovina tega plezanja. Midva pa sva začela s treningom. Turne pod Šmarno goro in majhne v pohorskih gozdovih skrite granitne skalce so bile neme priče najinih trdih priprav. Pa ni bilo nič s tekmovanjem. Bolgari so nam pojasnili z neprikrito sramežljivostjo, da so res baje nekoč tudi to počenjali, da pa se ni obneslo. Najvišji rezultat se je baje dosegel takrat, ko je neki alpinist zgrmel čez steno. Takrat so prišli do spoznanja, da ta reč ni kaj prida, in so jo odpravili. Le škoda, da pri nas še ni do konca pokopano neuradno tekmovanje med alpinisti, kdo bo v krajšem času preplezal neko steno. Mogoče bi se tako izognili marsikateri nesreči v gorah. No, seveda pri nas ni pod steno sodnikov s štoparico v roki, ki bi merili efektivni čas plezanja, kot je to mišljeno po ruskem sistemu, pa vendar srečujemo dan za dnem po naših prelepah kočah alpiniste, ki se posebno ob dobri kapljici in še posebno, če je v bližini kakšno nežno bitje, kaj radi pobahajo s svojim rekordnim časom. Da ne bo zamere, kar naprej, kakor se komu prilega! Nisem za ali proti tej omikani alpinistični disciplini oziroma njeni naši inačici. Tekmovalni duh ima v sebi nekje tudi nekaj pozitivnega in to, dokler nekdo ne doseže meje absolutnega nič.

Naš vodja iz Beograda, vsa čast, je skrbel za ekipo kot pravi oče! »Inače, momci? Kako zdravlje? . . . Jesi li gladan?«, so bila njegova standardna vprašanja. Bil je nekakšen manager in mi smo bili njegovi varovanci. Naša zmaga, njegova zmaga. In zmaga nas vseh je zmaga jugoslovanskega alpinizma. Razumljivo in jasno! Tu ni bilo kaj pripomniti.

»Adijo domovina«, vlak nas je popeljal v Bolgarijo. Res precej uniformiranih oseb je stalo tam na prvi bolgarski postaji ob našem vagonu. Pogled na uniformirane osebe je vedno več ali manj neprijetna zadeva in, če so te

Musala 2925 m, najvišji vrh v Rili; na vrhu je meteorološka opazovalnica

Foto Vanč Potrč

osebe še tuja vojska, je stvar še bolj mučna na pogled. Poleg tega sva z Dragom prvič v svojem življenju prestopila našo mejo.

Carinik nam je zaželel prijetno bivanje v Bolgariji...

In potem »zdravstvujte«, v kupe je prišla mlada, prikupna tovarišica. Ob kratkem pogovoru smo ugotovili, da je doma nekje izpred Moskve. Njena naloga je bila, da nam zamenja ameriške dolarje v bolgarske leve, tudi naših dinarjev se ni branila!...

Sofija, hotel »Moskva«.

Vedeli so, da smo utrujeni od vožnje, zato so nam dali nekaj časa za počitek. Z Dragom pa sva ta zlati čas izkoristila za sortiranje najine »ta boljše« alpinistične opreme. Kar precej je bilo, saj smo že tam na postaji bili prisiljeni razdeliti jo na dva avtomobila. Ničesar nama ni bilo znanega o zimskih razmerah v pogorju Rile. Vedela sva le, da je najvišji vrh Musala nekoliko višji od Triglava. In tako sva po pravilu »bolje več kot manj« pobasala na PZS tudi precej tiste opreme, ki je služila našim pogumnim fantom v Himalaji. Računala sva na nekakšno zimsko prečenje, ki naj bi trajalo nekaj dni skupaj. In zato sva imela celo šotor, da ne omenjam posebej še tistih tako pretoplih oblačil, ki so neizogibna v himalajskih razmerah. In potem še hrana! Česa vsega niso priložili domači v bojazni, da fanta ne bi stradala v tujini. In vse to je bilo potrebno sortirati, urediti, tako kot se spodobi pri vseh večjih hribovskih podvigih...

Nato smo se zbrali v njihovi šoli za »Fizično kulturo in šport«. V tej šoli ima alpinizem zastopano svojo katedro in se predava v sklopu ostalih univerzitetnih predmetov, ki jih mora obvladati vsak profesor za fizkulturo. Alpinizem je pri njih kot v ZSSR množičen šport. To se pravi, da je dostopen

širokim množicam, ne tako kot na zapadu, kjer igra le denar odločilno vlogo. Tukaj da opremo država.

Na šoli nas je že čakala sortirana in izbrana hrana, ki jo je dobil vsak udeleženec pohoda čez Rilo planino. Potem so izmed najboljših poznavalcev Rile izbrali vodje pohoda ali traverza, kakor so imenovali to zimsko prečenje Rile planine.

Kakih 60 km južno od Sofije se začinja ta mogočna planina. Mi smo se ustavili z avtobusom 20 km pred njo. Bil je lep sončen dan in se je od tam videla kot na dlani. Ko sem jo prvič uzrl, se mi je zazdelo, kakor da bi gledal naše Kamniške iz Ljubljanskega polja. Le da so bili njeni vrhovi bolj kopastih oblik, kot je naše Pohorje. Tudi bolj obširna je bila videti, zato se nisem začudil, ko mi je dejal nek poznavalec, da obsega njeno površje čez 2600 km². Če bi bilo naše Pohorje obširnejše in bi se dvignili njegovi vrhovi za 1000 m ter bi bila ta namišljena višinska razlika brez gozdov, bi bilo Pohorje pravi dvojček Rile. Saj v kameninah sta si obe gorstvi skoraj čisto podobni. Obema je geološka podlaga granit in za tako podlago je značilna visoka talna voda z množico potokov in jezer. Naše Pohorje ima le nekaj zamočvirjenih jezer na svojih vrhovih. Za Rilo pa pravijo, da jih ima 150. In od teh je največje Smrdljivo jezero, ki ima v dolžino 900, v širino 260 m, povprečna globina je 21 metrov. Zanimivo je, da leži najvišje jezerce tik pod vrhom Musale v višini 2722 metrov. Nič čudnega, če so stari Grki nazivali to planino »Vodna planina«. Šele Slovani so ji dali ime Rila. To ime izhaja od prvega bolgarskega monarha Rilskega, ki je dal sezidati samostan prav v osrčju te planine, pred več kot 1000 leti.

Precej vrhov ima Rila, toda iznad vseh se dviguje najvišji in največičastnejši 2925 m visoki vrh Musala, ki je obenem tudi eden najvišjih vrhov na Balkanu, saj presega celo višino našega Triglava. Okrog njega pod njim se dviguje kot častna garda še kakih 16 vrhov, ki presegajo višino 2700 m, in pod temi in med njimi je še 78 drugih, katerih višina je nekaj čez 2000 m. Kar precej je te Rile.

Rila je zibel mnogih potokov in rek, ki se zlivajo v različna morja. V njenih neдрjih izvirajo Bistrica, Marica, Iskr. Posebno Iskr je zanimiva reka, saj je kot edina s te planine našla v sebi toliko trdoživosti, da je prebila mogočno pogorje Stare planine, da se lahko zлива v Črno morje, seveda po Donavi.

Po zaselkih smo se ustavljali in pobirali alpiniste domačine. Ker nas je bilo precej, je bilo določeno, da si izbere vsaka grupa svojo pot po Rili. Toda vse so se morale na približno določeni dan po končanem prečenju znajti v gorski dolini Maljovice na drugi strani Rile. Mi Jugoslovani in še toliko Bolgarov, da je bil tovorni avto, v katerega so nas preložili iz avtobusa, poln, smo imeli izbrano izhodiščno bazo za v pogorje konec kanjona potoka Belega Iskra. Tja bi naj prišli do večera in tam prespali noč. Na tovorni avto so nas preložili, ker slabe gorske ceste avtobus ni več zmogel.

Kar težko smo se zbasali v avto, saj nas je bilo sedaj z domačini vred kar za poldrug avto po človeških normah, toda nobeden ni hotel iti peš, zato smo se pač stisnili, to se pravi, naložili. Sam sem s pol telesa visel čez zadnjo stranico kamiona. Moral sem biti kaj čudno zviti, kajti zaradi mojega čudnega položaja na kamionu mi je padel iz žepa majhen ličen aparat znamke retina. Ob topem udarcu na cesto sem napol zamižal, medtem ko me je pri srcu prav narahlo stisnilo. Bolgarom sem poskušal dopovedati, naj se kamion ustavi. Po kakšnem kilometru vožnje smo se ravno toliko sporazumeli, da smo se ustavili. Nekdo se je ponudil, da gre z menoj iskat fotoaparati. Našla

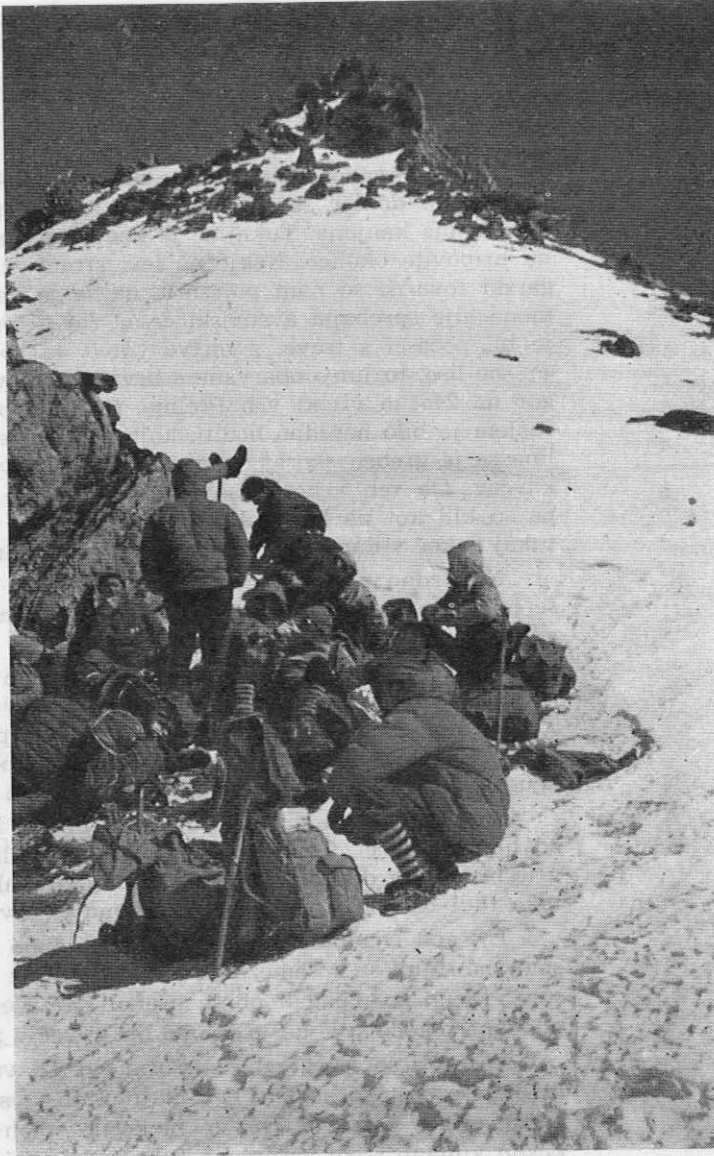
sva ga. Na to retino sem se namenil slikati črno bele posnetke, poleg nje pa sem imel čez rame še obešen altix, s katerim sem delal barvne posnetke. Kar dva fotoaparata pri Jugoslovanu! S tistim trenutkom sem postal za nekoga sovražni špijon. Vsa sreča, da so bili tovariši, s katerimi smo se poznali že iz Sofije, drugih misli. Prepričevali so ga o nesmislu njegovega govorjenja. Toda stari je trmasto vztrajal pri svojem in še danes mi ni popolnoma jasno, ali so mi za šalo ali zares vzeli aparat, ki so mi ga čez nekaj ur vrnili.

Jaz pa sem gledal kristalno čisto vodo potočka Belega Iskra, gledal sem njegovo divjo vodo, ki se je neukročena penila navzdol čez granitne sklade, katerih vsak je predstavljal pravljlično figuro zase. Strmel sem v njegovo kristalno čisto vodo, vodo z nežno barvo safirja, in premišljeval, kako da se niso ljudje, ki žive tod, navzeli nekaj tistega lepega, kar se iskri v vodi? Kakor da bi mi odgovorili: »Res, danes sem videti bister in čist! Bili pa so časi, ko je tod tekla kri Bolgarov, kri malega naroda, ki so ga zatirali močnejši. In zato so prebivalci tod tako nezaupljivi, strah je posledica krvave zgodovine!...«

Gledal sem potok in jim nisem niti preveč zameril, če sem jim sploh kaj zameril.

V karavli smo prespali noč na golih tleh. Ker smo bili že precej zdelani od celodnevne vožnje, smo kaj hitro zaspali drug za drugim.

Mesec marec je bil in marčna jutra so tudi v Rodopih še prav tako mrzla kot v naših hribih. Še v temi smo zapustili karavlo, pred nami je bila ta dan še dolga pot. Ozka stezica nas je vodila skozi temen smrekov gozd. Mesečina se je poigravala z iskrečimi snežnimi kristali. Kolona se je vila nemo brez besed, le tik pod nami je tišino prekinjalo žuborenje napol zamrzonega potočka — Iskra. Tega smo večkrat prečkali, seveda brez mostov, kakor se je pač kdo znašel pri preskakovanju. Nekdo si je pomagal s palico, drugi spet se je zanesel na svoje krake. In zgodilo se je že enkrat ob sami zori, da je nek nesrečnik

Kosilo pod Velikim Skakavcem (Golemi Skakovcite)
Foto Vanč Potrč

štrbunknil v vodo. Kolona se je ustavila in šal na njegov račun ni zmanjkalo vse dotlej, dokler se ni preoblekel. Ni minilo dolgo časa, ko smo izstopili iz območja kanjona. Tukaj se je končal gozdni pas in odprl se nam je razgled na hribovito okolico. Nekje na levi strani za nami je bil Kajzerjev vrh. Bolgarski tovariši so nam pojasnili, da se je na tem vrhu za časa avstroogrške monarhije sprehajal avstrijski cesar, ko je pregledoval vojaške linije. Greben je bil porasel s travo, z mrtvo travo, ki so jo tu in tam prekrivale tanke, snežne lise, to jutro obarvane s krvavo zoro vzhajajočega sonca. Šli smo navzgor na 2451 m visoki vrh Pčelino. Sneg je postajal vse globlji. Posebno med rušjem je bilo nerodno hoditi, kajti tam se je neenakomerno vdiral. Od Pčelina se je greben skoraj neopazno podaljšal v vrhove čez 2500 m visokih Skakavcev. Ob teh vrhovih so se že dvigovale kratke granitne stene, ponekod pa so bili kot na kupe zloženi kosi granita. Občutek sem imel, kot da so se tukaj nekoč v davni s temi velikimi kosi kamnov poigravali otroci velikanov.

Nič trdno niso bili zloženi ti kvadri in ko sem za šalo plezal po enem, se je precej nevarno premaknil. Šli smo v smeri proti 2580 m visokim Djavolskim iglam.

Gozdove so tu izsekali Turki. Ne samo zaradi oglja iz železarne, tudi zaradi upornih gorjancev, ki so raje odhajali v gozdove, kot pa da bi se pokorili Turkom. Hoteli so narediti planino čim bolj pregledno, omejiti delovanje hajdukov, bolgarskih borcev za svobodo. Res, planino so precej očistili gozdov, neuglasljive želje po svobodi v teh gorjancih pa niso mogli nikoli zatreti...

Bolgari so nam s ponosom kazali mesta, kjer so jo Turki večkrat skupili od hajduških čet. Teh krajev ni malo na Rili in prenekateri nosi ime, ki je v tesni zvezi z dogodki, ki so se tam odigrali. Kakor naša gorata Črna gora, tako tudi Rila ni trpela stalnega jarma tujcev...

Tik pod Djavolskimi iglami nas je zajelo toplo opoldansko sonce. Odložili smo nahrbtnike. Posamezniki so privlekli iz njih gorilnike, jih postavili na sneg. Drugi so nalagali obnje hrano. Za začetek se je kuhala naši argo-juhi podobna tekočina, le da jo je bilo nekaj več v zavitkih.

Nekateri so se ogrevali za ruski čaj. Glavni del kosila pa so predstavljale delikatese, kot so salame, sir in tuni. Čez vse to se je pridno mazala ostra mezga rdeče paprike. Brez te bi kosilo sploh ne bilo kosilo, pa četudi je to kosilo kuhano sredi zasnežene Rile. Nekdo mi je pojasnil, da je bila v težkih časih paprika z nezabeljenim krompirjem skoraj edina jed revnih ljudi. Seveda pa paprika ni bila le jed revežev, bogatini so jo z drugimi jedmi napravili naravnost božansko. Tako je bilo včasih! Danes pa je drugače, toda paprika je pač ostala paprika.

Ob jedi se je razvila živahna debata o alpinizmu pa svetu. Posebno pozornost je vzbujala ženska Avramova, doma nekje iz Varne ob Črnem morju. Dragu je zaupala, da je profesor alpinizma. In potem se je razvila med njima diskusija, ki je ni hotelo biti ne konca ne kraja do večera, ko smo prilično utrujeni v precej razvlečeni koloni sestopali navzdol proti gorskemu sedlu z imenom Kobilino Branište. Tukaj je stala majhna lesena hišica precej podobna našim bivakom, le da je bila nekoliko višja. Okna so bila brez šip. V notranjosti je bilo ležišče za kakih 15 normalno razvitih ljudi. Toda kljub temu se nas je vanjo zbasalo čez 100 alpinistov. In kmalu je nastalo tisto prijetno toplo vzdušje, vzdušje, ki se tako rado pojavi v vsaki prenabiti bajtici med alpinisti ne glede na nacionalno pripadnost. Vsi smo bili kot ena sama

velika družina. Najbolj utrujeni so takoj plegli po pogradih, pod pogradi in na tleh. Nekateri pa smo se specializirali na kuho. Butanski gorilnik, ki sva ga imela z Dragom, je neverjetno hitro topil velike količine snega. Kuhal sem čaj in ga delil utrujenim tovarišem. Kmalu je bil vzpostavljen trden most tovarštva in tudi tisti stari sumljivec je postajal vse prijaznejši. Dal mi je bolgarsko cigareto, jaz pa njemu našo, prižgala sva si jih, in po bajti se je valil gost dim miru. Čeravno je vedel, da je moje ime Vanč, me je klical kar po bolgarsko »Vanek« in potem se me je to ime držalo vse do konca alpiniade...

Ni še nastopilo pravo jutro, ko smo zapustili bivak. Pred nami je bila dolga pot čez vrhove: Popovo Šapko (2698 m), Zli zob (2650), Orlovec (2680) in potem navzdol v dolino Maljovice. Računalj smo z najmanj 12 ur dolgo turo. Še nikoli poprej ni bila jutranja zora tako temno rdeča kot to jutro. Nad vrhovi Skakavcev so se prepotegnile temne meglice. Nič dobrega ni obetalo vreme za ta dan. »Sneg bo«, sem dejal! Zakaj naj bi bil sneg, me je vprašal eden Bolgarov? In potem sem mu razložil, da je pri nas obarvana jutranja zora med hribovci ravno toliko kot znamenje slabega vremena. Vanek je pa še praznoveren, se je pošalil eden mlajših. Pa ni bilo dolgo, ko se je greben Skakavcev popolnoma zagrnil v megle, ki so nedolgo zatem zajele tudi našo kolono. Potegnil je močan veter in znašli smo se v trenutku sredi snežnega meteža. Ta nas ni spustil iz svojega mrzlega objema ves dan. Le na samem vrhu Popove Šapke (2698 m) nas je skozi rahle meglice za nekaj bežnih trenutkov pobožalo toplo sonce.

(Se nadaljuje)

Naši cilji v Andih

SANDI BLAŽINA

Andi nudijo neštete možnosti raziskovalcem in alpinistom. Ko smo na alpinističnem odseku pričeli razpravljati o načrtu ekspedicije APD v Ande, smo si bili povsem na jasnem, da naša naloga ni lahka. Dvoje problemov je bilo treba takoj rešiti: kateri naj bodo cilji ekspedicije ter potrebna finančna sredstva. Ekspedicija bo razpolagala s sorazmerno pičlimi sredstvi, naše društvo pa boleha za kroničnim »deficitis«. To sicer ni nič čudnega, saj smo le študentska organizacija.

Izbira ciljev je morala biti podrejena finančnim možnostim. Odločili smo se za Ande zato, ker ekspedicije v ta pogorja zahtevajo bistveno manj sredstev kot pa v Himalajo.

Upoštevati smo morali tudi dejstvo, da nam manjka izkušenj, naloge morajo biti dosegljive mladim alpinistom našega odseka. Poleg alpinističnega delovanja bi se morala razviti tudi določena znanstveno-raziskovalna dejavnost, kar bi ustrezalo članom našega odseka ter bi istočasno povečalo pomen ekspedicije same. Izbrali smo si dve varianti, dokončna izbira bo odvisna od višine zbranih sredstev ter od časa, ko bodo vse priprave izgotovljene. Prva varianta računa z vzponi na najvišje vrhove v Ekvadorju, cilji druge variante pa so Aconcagua in nižji vrhovi v njeni bližini.

Andi v Ekvadorju:

Tu so vrhovi razporejeni v dveh vzporednih verigah, ki oklepata izredno slikovito visoko planoto, katere nadmorska višina se giblje med 2500 in 3500 m. Imenuje se »Dolina ognjenikov«.

Na robovih te planote se dvigajo nekateri od najvišjih in po liku najbolj divjih ognjenikov sveta. Več kot trideset visokih vrhov se ponosno dviga iz bujnih gozdov, ki obkrožajo Quito.

Vrh Chimborazo sega 6310 m visoko in nadkriljuje vse ostale. Njemu nasproti, nekoliko proti severu, se od časa do časa prebudi Cotopaxi in iz višine 5938 m bruha ogenj in pepel na zasnežena pobočja. Med najvažnejše vrhove tega pogorja štejemo še Cerro Cayambe 5840 m, Cerro Antisana 5756 m, Cerro Sangay 5320 m, Cerro Quilindana 4900 m, Cerro Illiniza 5305 m, Cerro Atacatzo 4939 m in še Cerro Altar 5504 m, najvišji še neosvojeni vrh te skupine.

Leta 1802. je prvi poizkusil vzpon na Chimborazo in Cotopaxi nemški naravoslovec von Humboldt. Ni sicer uspel, vendar je zbral dragocene podatke.

Na vrh Chimborazo je prvi prispel leta 1880 mož z Matterhorna Edward Whymper v spremstvu vodnikov bratov Carrel iz Valtournanche. Istega leta je Whymper z vodniki Carrel zavzel še Cerro Cayambe, Cerro Caribuarzo in še nekaj nižjih vrhov ter izvršil drugi vzpon na Cotopaxi, vodnika sama sta pa kot prvopristopnika zavzela Cerro Illiniza.

Šele leta 1903 je uspelo Italijanu Ussueliju, da je drugi stopil na vrh Chimborazo. Po izrednem naključju je preživel dva padca po ledu izpod samega vrha v globino več kot 400 m.

Na Cotopaxi sta prva stopila nemški geolog Reid in Španec Escobar že leta 1872.

Leta 1939 je ing. Piero Ghiglione odprl moderno dobo andinizma s tem, da se je v rekordnem času povzpel na Chimborazo po južni strani. Ob neugodnih vremenskih razmerah utegne Chimborazo nuditi alpinistu izredne težave, kar nam pričata dva neuspela vzpona naveze Arthurja Eichlerja leta 1951 ter naveze Alfonsa Vincija leta 1953, dveh dobrih poznavalcev te gore.

Med neosvojenimi vrhovi je alpinistično najbolj mikaven Cerro Altar, visok 5504 m.

Ing. Ghiglione je v spremstvu Nemcev Hirtza in Huhna prišel na dva stranska vrhova na koti 5130 ter 5180 m. Na najvišji vrh ni mogel prodreti zaradi izredno zahtevnih ledenih grebenov.

Alfonso Vinci, ki ga lahko štejemo za najboljšega poznavalca severnih Andov, je prišel do višine 5250 m.

Najvišji vrh Amerike in edini sedemtisočak zunaj azijskega kontinenta je Aconcagua 7035 m. Tudi Aconcagua je vulkanskega izvora. Njena pobočja tvorijo strma melišča, ki so v višini pokrita s snegom in ledom. Le proti jugozapadu je gora strmo odsekana v steno, ki pada v globino preko 3000 m. V tej steni najdemo večni sneg že pri višini 4000 m.

Gussfeldt je leta 1883 dosegel višino 6600 m. Zavrnil ga je strašen vihar.

Decembra leta 1896 naskočijo goro štirje Angleži pod vodstvom Edwarda Fitz Geralda, v spremstvu štirih vodnikov iz Macugnage z Mathiasom Zurbriggenom na čelu. Med vzponom alpinisti odpovedujejo drug za drugim, le vodja ekspedicije Fitz Gerald in Zurbriggen vztrajata in dosežeta višino 6700 m. Le bornih 300 m jih loči od vrha, tedaj odpove tudi Fitz Gerald. Vodnik sam z dovoljenjem »gospoda« nadaljuje vzpon. Po petih urah nadčloveških naporov doseže vrh in zasadi na njem svoj cepin v znamenje zmage.

Vzpon na Aconcaguo po severni strani sicer ne zahteva posebne tehnike in ne nudi večjih alpinističnih težav, nevarnosti so le v izredni višini, velikem mrazu in morebitnih viharjih.

Nov pristop je našel domačin Argentinec Francisco Ibañez, ki je leta 1954 tragično preminul na Dhaulagiriju kot vodja argentinske ekspedicije.

Januarja leta 1953 je v spremstvu zakoncev Marmillor in F. Grajales Ibañez prišel na Aconcaguo po južnem grebenu. Do višine 6600 so se vzpenjali po snežiščih zapadnega pobočja, nakar so prešli na greben. Greben ni bil preplezan v celoti, ker se pričinja že v višini 6000 m in se dviga do višine 6600 v orjaških in previsnih skalnih stolpih. Uspeh naveze B. Ibañeza je velik, ker so preplezali tehnično sorazmerno težke predele v izredni višini.

Najtežji vzpon na Aconcaguo so izvršili leta 1954 francoski alpinisti pod vodstvom Rénérja Ferleta. Za vzpon so si izbrali 3000 m visoko jugozapadno steno.

V treh tednih so opremili s klini in vrvmi 1200 m stene, 20. februarja so tri naveze po dva alpinista začele v višini 5200 m, čakalo jih je še 1800 m nepoznane stene.

Šele po sedmih dneh pridejo iz stene, potem ko so v snežnem viharju plezali več dni.

V vrstah našega AO je zadosti alpinistov prekaljenih v stenah Julijcev, Dolomitov in Zapadnih Alp. Izbira primerne ekipe ne bo težka. Za nadaljnji razvoj in afirmacijo našega alpinizma so nam potrebne izkušnje, te pa se ne pridobivajo ob mizi za pečjo, ampak z dejanji.

Kalška gora v snegu

MILOŠ KRIZAJ

»Sedaj pazi!« V hipu pozabim na sonce v dolini, kamor sem se zazrl in skoraj pozabil, da varujem. »Tu je prekleto ledeno,« slišim Janezov glas. Zadosti dolgo ga že poznam, da začutim v glasu prizvok, ki pove, da sedaj ni več časa za šale. Nehote pogledam varovalni klin, ali je dobro zabit. »Popuščaj!« Meter ali dva vrvi mi zdrsi skozi roke in zopet se ustavi. »Kako je?« ga vprašam. »Bolje!« Malo si oddahnem. Vedno sem nekoliko nervozen, kadar moram varovati in prvemu ne gre vse gladko.

Zopet mi pogled uide na Kokrsko sedlo in Grintovec. Ravno zadnja pika zgine za robom sedla, potem pa ne vidim nikjer več žive duše. Še včeraj nas je bilo polno v Bistrici. Danes smo pa razkropljeni od Planjave pa do Kočne. Zjutraj je naveza za navezo skakala skozi okno in izginjala proti Kokrskemu ali Kamniškemu sedlu. Dušan in midva z Janezom seveda zadnja. Kako odveč je bila pot po gozdu. V temi in brez luči smo se spodtikali čez luknje in nad nama je visela Kalška gora. Tako nekam grozeča je bila v soju zvezd, kot da bi naju hotela posvariti. Tesen občutek me je obšel, ko sem pogledal temno gmoto nad nami. Toda počasi se je porajal dan, nismo se več spodtikali, in tudi Kalška gora ni bila več tako grozeča. Samo mrzla je bila

v jutranji svetlobi. Toda glej! Sonce je pobarvalo vrhove. Tudi Kalški gori je darovalo rdeči pajčolan. Obstali smo. V hipu sem bil poln optimizma. Čutil sem, kot da ni ovire, ki bi ne bila premagljiva. Pogledal sem Janeza. Njegov obraz ni izdajal nobene skrbi. Navezali smo si dereze in se hitro pričeli vzpenjati proti sedlu. In Kalška gora je bila obsijana od sonca. Bila je vabljliva, topla in nikjer ni bilo videti dosti snega. »Ne bo težko,« sem pomislil. Kmalu smo bili ob vznožju. Z Janezom sva se ustavila, Dušan pa je nadaljeval pot proti sedlu. Pripravila sva kuhalnik. Kmalu je klokotala v posodi voda. Že sva se zleknila na sneg ter uživala tople žarke zimskega sonca. Toda to lenarjenje naju je nekaj stalo. Ko sva pojedla, je bila ura že deset. Hitro sva pobasala kramo in vstopila. Že Janezu se je v prvem raztežaju zataknilo. Drugi je pa meni prav lepo postregel z ledom. Uh, kako prav je prišel cepin, pa čeprav Elanov.

Zaslišim robantenje. Kar zdrznem se. Tako sem se zamislil, da sem pozabil na Janeza. Vprašam ga, ali bo kmalu na stojišču. V odgovor mi veter prinese pridušeno kletvico. Zopet gre zares. Postajam živčen. Gledam vrv, ki se ne premakne. »Le kaj vruga dela Janez, da se ne premakne,« pomislim. To prekleto čakanje! Skušam se raztresti z žvižganjem. Vrv se premakne, še se premika, se zopet ustavi in takoj nato zaslišim zveneče udarce kladiva po klinu. Sledi poziv.

Ne vem, koliko raztežajev je že za nama, ko sva spet skupaj na stojišču in si ogledujeva nadaljnjo smer. Odločiva se za polico, ki drži proti levi. Zagledam razčlemba v desno navzgor, v lažji svet. Ne čutim več mraza, še celo v roke ne. Spogledava se. Zadela sva, v smeri sva. Mōra, ki naju je do sem tlačila, je izginila. Vse, kar sva o smeri vedela, je bilo: »Polica, ki pelje v levo in takoj nato druga, ki pelje nazaj v desno.« Laže gre, kot sem mislil. Hitro sem na stojišču in že gre Janez za mano.

Spodaj zaslišim glasove. Fantje se vračajo z Grintovca, vozijo se s sedla proti dolini. Zaukam. Ustavijo se in gledajo. Slišim jih, kako izražajo dvom, da bova še danes zunaj. Zakličejo, če je vse v redu in če kaj potrebujeva. Odgovoriva, da ničesar.

»Srečno!« in že se odpeljejo proti Bistrici. Pogledam Grintovec. Blešči se v soncu, toda sence se daljšajo.

Tudi rob Kokrskega sedla se še koplje v soncu. Zaželim si sonca, snežišča. Ta odvrtna stena, ki je ena sama mešanica skale, snega in ledu, nikjer sonca, le senca in mraz. Kje je sonce, ki sva ga gledala zjutraj! Ko gledam za znanci, ki postajajo vedno manjše pike, me prešine občutek osamljenosti. Sama sva sredi stene in ura je že štiri popoldne. Hiteti morava in še srečo bova morala imeti, da bova še pred nočjo zunaj.

Menjavava se v vodstvu in hitiva, hitiva. Mrači se že, ko zagledava rob stene. Zdi se mi neskončno oddaljen. S severne strani presedlava na jugovzhodno, raztežaj ali dva po njej in spet na severno. Zdaj se mi zazdi, da bom dosegel rob stene. In res pridem do roba, kjer ni več videti stene. Ne pogledam še dobro, ko mi uide krik sreče: »Zunaj sva, Janez, zunaj!« Toda zadnja beseda mi zamre, saj zagledam pravi rob kakih sto metrov nad sabo.

Skuta še zadnjič zažari v večerni zarji, potem pa še ta ugasne. Zvečerilo se je. Prve zvezde se že prižigajo, ko pride Janez do mene, midva pa sva še vedno sto metrov pod vrhom. Bivak? Ne! Nimava opreme. Še kuhalnik sva pustila spodaj. Skleneva, da bo odslej vodil le še Janez, ki vidi v temi kot jaz po dnevu. Že izgine za robom. Takoj nato ga zagledam na ostrem vodoravnem grebenčku.

Ne zaupa ravnotežju, tudi veter je premočen, zato prične jahati. Precej temno je, toda vidim bolje, kot sem mislil. Ni potrebno, da bi vodil samo Janez. Grem mimo njega. Kakih deset metrov nad njim zabijem v lahni prevesi klin. Ni najboljši, je pa odlična moralna opora. Desno zagledam plati, ki niso videti pretežke, položne so. Prečim vanje. Prav prileže se za spremembo sama skala, nič ledu, nič snega. Sredi med njimi obstanem. Zmanjka mi oprimkov. Z desno roko se držim, z levo pa tipam nad glavo vsaj za najmanjšim oprimkom. Oddahnem si, ko začutim rahlo vboklino. Nenadoma pa ostro zapiha okrog roba. V hipu ne čutim več prstov, ne čutim, če se držim z rokami. Z vsem telesom se pritisnem ob steno in lovim ravnotežje. Spodrsne mi še leva noga, že se vidim v zraku, kako letim mimo Janeza. Vso težo prenesem na telo, s katerim se naravnost prilepim k steni, z nogo pa mrzlično iščem stop. Prešine me misel na Ljubljano, kjer me bo danes nekdo zaman čakal.

Končno z nogo najdem stop. Spustim desno roko in začnem z njo udarjati po skali, da bi jo zopet čutil. Pomaga mi. Čutim, da ne morem več obstati v tem položaju. Za malenkost se dvignem, z desno roko najdem globok oprimek, preprimem še z levo, se potegnem k višku, še trenutek in sem čez. Srečen sem. Tako sem srečen. Še dva metra do stojišča in zapoje klin svojo čudovito pesem. Od tu ni več težav. Še dva raztežaja in stena se popolnoma nepričakovano sprevrže v položno snežišče, ki rahlo pada proti jugu. Zavriskam. Še in še bi vriskal, pa se spomnim, da je Janez pravzaprav še v steni. Pokličem ga. V luninem svitu mu žari obraz, ko mi seže v roko. Najina prva prvenstvena! Težko je bilo, toda sedaj sva zunaj. Konec je.

Ne! Čaka naju še sestop. Šele sedaj se zaveva, da najin položaj tudi zunaj stene še ni rožnat. Bivak brez vreče in kuhalnika ne bi bil ravno užitek. Ne preostane nam drugo, kot da v temi najdeva sestop. Janez najde v žepu rozine in vitergin. Hlastno pospraviva rozine, vitergin prihraniva. Proti osmi gre.

Prečiva po grebenu. Luna, ki je pravkar posijala izza oblakov, nama osvetljuje pot, da vidiva kot podnevi. Ustaviva se pri prvi grapi, ki gre proti sedlu. Taka je, da kar začutiva, da ni prava. S tremi klini in eno vrvjo si pač ne moreva privoščiti spuščanja po vrvi, zato nadaljujeva s prečenjem. Prideva do mesta, kjer se nama zazdi, da gre letna pot. Pogled na dolino pod nama kljub luni ni ravno ohrabrujoč. Luna ne osvetljuje severnega pobočja pod nama, temveč le Kokrsko sedlo s kranjske strani. Nemogoče je presoditi, kako globoko je do snežišča, ki ga vidiva spodaj. Ne vidi se tudi, kako se konča žleb, po katerem se misliva spustiti. Poizkusiva srečo!

Napravim stojišče na južni strani. Janez pa se dobro varovan hitro spušča po žlebu. Zmanjka vrvi, grem previdno za njim. Ko sem mimo njega, se pričnem hitreje spuščati. Vleče me v desno, kljub Janezovim trditvam, da tam ne bo kruha za naju. Kmalu spoznam, da je imel prav. Ustavim se pri skali, ki mi nudi odlično oporo in špranjo za varovalni klin. Janez pride do mene in preči levo v žleb. Zopet varujem, Janez pod mano seka stopinje v plitek led, pri čemer si krepko pomaga s slovarjem »tujk«, kadar cepin udari po skali namesto po ledu. Če ne bi bila sredi tega neumnega žleba, ki mu ne vidiš dna, bi ga bilo prav zabavno poslušati. Tako me pa preveč zebe in komaj čakam, da bom šel za njim. Ko mi misli že skoraj zmrznejo in le še topo buljim v temo, zaslišim zvok klina in povelje, naj grem naprej. Kmalu sem v ledu. Ravno na mestu, kjer se žleb sprevrže v trimetrski skok, je sneg in led najslabši. Pod sabo zagledam Janeza, ki me opozori, da stopinje ne držijo. Počasi se spuščam po trhljih stopinjah ki so vsekane v navpični ledeni skok in si želim, da bi bilo že enkrat

konec te plezarije. Spustim se mimo Janeza in ko ga imam nad sabo, se že mnogo bolje počutim. Zdaj zagledam v skali klin, klin nadelane poti. Zataknem vrvi in pokličem Janeza. Še spust ob vrvi in že sva na snežišču.

Prečiva proti Sedlu. Čeprav ni več take strmine kot zgoraj, se varujeva. Občutek, da boš nekam padel oziroma se nekam zaletel, je le premočan, da bi hodila prosto. Celo večnost tako hodiva. Koča je tako temna in zapuščena, da naju prav nič ne mika ostati v zimski sobi, saj nimava nobene hrane. Ravno polnoč je, ko se začneva voziti proti Bistrici. Nelagoden občutek je tako v temi drseti po sneženi in zaledeneli strmini. Pod razom Kalške gore, ki je zopet ves temen in neprijazen, se ustaviva.

Nasloniva se na cepine in ga nekaj trenutkov nemo gledava.

Zabrisani sledovi

BORIS REZEK

Razdrapano bajta brez vrat z ostanki pograda in ognjišča. Tak je zdaj nekdanji pastirski stan v Klinu pod Kamniškim sedlom. Le streha je za silo opažena z deskami in ostali sta tudi obe staji pokriti s preluknjano pločevino, ki jo je pred mnogimi leti potrgal vihar s strehe kočice na Kamniškem sedlu.

Sedanji gorniki hodijo tod mimo, le redki pa so med njimi, ki so se pred vojno ustavljali pri tem stanu in pomoževali s pastirji. Živina se je pasla okrog, mleka je bilo na pretek in vsakdo, ki ga je pot zanesla mimo, je bil prijazno postrežen.

Zdaj je tega že dolga vrsta let. Pašo so imeli v najemu Brezjani, ki domu-jejo v sončni rebri med Mekinjami in Godičem, planinila pa sta možička z domačima imenoma Malnar in Kosec. Za pomočnika sta vselej imela kakšnega fantiča, saj ju noge niso več kaj prida nosile, ker sta imela oba precej čez sedemdeset.

»Kakšnega pa?« sta imela navado reči. »Kislega ali sladkega?«

Obiskov jima vsaj sobotne popoldneve in še pozno v noč ni manjkalo in mleko se je plačevalo s tobakom, ki sta ga venomer žgala iz svojih vivčkov. Potem pa sta se rada porazgovorila.

Kdor je bil zavzet za vse pristno in domače, je rad posedel v stanu še pozno v noč in je tako zvedel za vse, kar se je desetletja nazaj dogajalo tod po Sedlu in okrog.

»Prej so pasli Žocpaharji (Solčavani), pa samo ovce, ki so jih priganjali iz Logarske doline čez Škarje in Sukalnik«, je povedal Kosec, ki je imel navado ponavljati besede. »Grd svet, grd svet; bolj za kozé, za kozé...«

Že zdavnaj razsuti ovčarski stan, prav za silo zložen iz kamenja, je stal malo više na planoti, ki je obdržala ime Na stanu, trope pa so se pasle po Sedlu, Brani in Planjavi. Brezjanski stan tedaj še ni posebno dolgo stal, saj je knez Windischgraetz, ki je bil mnogo let najemnik bistriškega lova, šele malo pred prvo svetovno vojno dal nadelati jahalno pot od Žagane peči na Jermanico ter gor v Klin in je bilo šele potem mogoče prignati živino na pašo. Vendar sta Kosec in Malnar povzemala izročilo starejših rodov, ko je bila po vseh teh gorah še prvotna divjina.

»Po vsem Sedlščku in gor v Klin je bil debel smrekov gozd,« je povedal Malnar. »To je bilo še za časa, ko so še lovili fante v vojake (okrog l. 1860). Drvarji so bili sami skrivači, ki so jo potegnili v gore, da jim ni bilo treba k vojakom. Bajto so imeli pod Klinom, malo nad grapo, in napravili so drčo po Sedlščku do Bistrice. Les je bil nad dnom tako debel, da so sekali smreke z odra, več kot seženj od tal; še danes se vidijo ostanki tistih štorov. Žage še niso imeli in samo en kramžar, vse so morali opraviti samo s sekirami. Trpeli so, da je bilo kaj, in za sam živež, koruzni duš — kajpak. Le pred biriči so bili varni. Pa je šel nek fant med njimi vasovat domov v Stranje, ko so ga tam zalotili in vklenjenega gnali v Ljubljano. Na šentpetskem mostu, tik pred kasarno, pa se jim je strgal in skočil v vodo, da se je utopil... Ja, hudi časi so bili!«

Še mnogo takih zgodb sta vedela možička. O nasilnih smrtih v divjelovskih spopadih, o ustreljenem pastirju v Repovem kotu, ki ga je lovec ubil pijočega vodo pri studencu. Vendar je čas že tedaj močno prerasel te boleče spomine. Tudi Malnar in Kosec sta bolj tičala v sedanjosti in v svojih skrbih kot pa v daljni, odmaknjeni preteklosti.

»Pred vojno ni bilo kaj prida turistov«, je povzel besedo Kosec. »Včasih po ves teden nobenega. Slaba je bila, slaba!« je prikimal in si znova natlačil vivček, kajti že tedanji turisti so bili za oba možaka le obilica tobaka, drugega pa jima ni manjkalo.

Preden je bila postavljena kočna na Kamniškem sedlu (l. 1906), tudi ni moglo biti pravega prometa.

»Skoraj vse sem poznal«, je potem povedal Malnar. »Saj se je vsakdo ustaval. Gospoda v rjavi žametni obleki — kako se je že pisal? — Ja, Brinšek je bil. Ta je imel zmeraj s seboj pripravo, da je slikal. Tu pred stanom nas je večkrat pritisnil. Pa še druge sem poznal. Suhca pač, ki je bil oskrbnik na Korošici. Večkrat je prišel s kakšnim turistom semkaj čez Sukalnik. Zgovoren mož! Česa vsega ni vedel in dober tobak je kadil. — Neko leto sem šel pogledat za jarci in sem že prišel na Sukalnik, pa jih še nisem doslišal. Tako sem jo mahal kar počez, ko me je zajela megla. Na ono stran se nisem nič spoznal. Ves dan sem taval gor in dol; nič nisem vedel, kam naj se obrnem in kar bledlo se mi je že, ko sem zaslišal, da nekdo cepi drva. Potegnil sem se za glasom. in glej ga — prav padel sem pred Suhca, ki je klestil rušje. Mož se me je kar ustrašil, ko sem se zdril iz megle. No, postregel mi je in vina sva spila, kar ga je bilo, povrhu pa še vse žganje, da sem šele naslednji dan opoldne, ko se je zvedrilo, krevsal nazaj. Jarci pa so bili pametnejši od mene — vse sem naštel v laštah pod Malim Sukalnikom. Tako je bilo včasih, ja...«

Po prvi svetovni vojni ni manjkalo obiskovalcev. Prej so hodili ljudje na ture komaj od srede junija, takrat so se namreč odpirale kočne, s sredo septembra, ko so bile kočne zaprte, pa so spet zginili. Le prav redki so bili, ki so prišli še po tem času. Pozimi pa so prihajali v gore zgolj znani drenovci z Brinškom na čelu. Stan v Klinu je bil v času, ko ni bilo paše, vsakomur odprt. Le to sta povedala možička, da so ti redki obiskovalci požgali vsa drva, druge škode ni bilo. Po vojni pa je bilo kmalu vse narobe.

»Posoda z latvicami vred pobita, hlevce za stanom razbit za drva in... kaj bi pravil!« je menil Kosec. »Saj se ve, kakšni so postali ljudje. — Le nekega doktorja se spomnim, še mlad je bil in bolj po primorsko je zatezal besedo. Večkrat je prespal tu v stanu, kar na klopi. Hodil je v Zeleniške špice; ta je bil ves drugačen, resen, bolj majhne postave...«

To je mogel biti samo dr. Klement Jug, ki je sicer zahajal bolj v Julijce in v svojih spisih ni nikjer omenil, da bi plezal po Zeleniških špicah sam. Najbrž je hodil vanje plezat za vajo poleti l. 1922, preden je začel svoje osvaljalno plezalsko udejstvovanje, ki se je tako tragično končalo v Triglavski steni.

Kmalu za njim je nastopil drugi plezalski rod. Ta je že našel nova pota in je, kar se je ohranilo iz preteklosti, združil s svojim udejstvovanjem.

Malnar in Kosec sta končno oslabela. Morala sta opustiti pastirjevanje v Klinu, le Kosec je še nekaj poletij na Gojski planini tožil za turisti in tobakom. Spominjal se je mnogih ljudi, ki so ga kdaj obiskali pod Sedlom, kjer so tiste dni pasli drugi Brezjani.

»Ljudstvo prihaja in odhaja«, je nekdamenil Malnar. »Nič se ne pozna, če koga zmanjka. No, dobrega ali slabega človeka se kdo še spomni; za ostale pa se kmalu še ne ve, da so kdaj sploh bili na svetu.«

Tudi stan v Klinu se je počasi staral. Novi pastirji so pomnili le svoj čas, ki je bil že ves drugačen. V gore so jele prihajati množice in izmed njih so si mogli zapomniti le nekaj ljudi.

Pastir Miha je vsa štiri leta vojne prebil v strelskih jarkih v Galiciji in na Krasu; prinesel je s seboj težjo bolezen, da je stežka zmagoval trdo delo. Fantiča, ki sta pasla z njim, sta nosila mleko na sedlo, zavračala jarce in na novo odkrivala njihove prastare stagne po Brani in Planjavi.

Za vodo je bila v Klinu vedno stiska. Dokler je bilo še kaj snega v Brani, je še žuborel studenec v grapi pod Kaptanskim plazom, potem pa je bilo treba nositi sneg izpod Planjave. Kosec in Malnar sta še vedela, zakaj se je tisti plaz imenoval Hunderlichov sneg. Neki Nemeč je (l. 1895) na povratku s Planjave padel v krajno poč in ostal v njej tri dni, preden so ga mogli še živega in zdravega rešiti. Za sedanje pastirje pa je bilo to zgolj ime, tako kot Kamrica, Gornja Griča, Rdeči kup ter vse drugo in stare divjelovske zgodbe so bile že pozabljene.

Oba fantiča je obhajal srh, kadar je v robah završal veter in so se spopadali raztepeni vetrovi. V drevju je ječalo, po skodlah na strehi je bila toča in verjela sta, da se v tej divji plavi oglašča mrtvec, ki so ga bili razbitega prinesli izpod Planjave.

Takrat, l. 1930, se je v Brinškovem kaminu ubil mladi Pečar. Pastir Miha, ki je bil videl že preveč smrti, da bi še verjel v strahove, je le zmajeval z glavo.

»Kakšen zlodej le žene ljudi v skale, kjer nimajo kaj iskati? Tule je včeraj sedel«, je pokazal na klop. »Zdaj pa je mrtev. Saj bi mu ubranil, če bi vedel, kaj ima na misli.«

»Nič ne pomaga, Miha«, je dobil odgovor. »Vsakdo ima svoje veselje; kar prime človeka, pa je.«

Seveda mu ni šlo v glavo, kakor tistihdob še marsikom drugemu ne, ki je sicer tudi sam lazil po hribih. V stenah so peli klini, in ker ni bilo novih nesreč, se je tudi Miha utolažil.

To je bil čas velikega zagona, ki je pometel z zastarelim, enostranskim pojmovanjem. Seveda so še padale žrtve, a najmanj v stenah, premnogi so našli smrt zgolj pri nabiranju planik. Vedno več ljudi je tudi pozimi hodilo v gore, ne samo na smučanje, temveč tudi na zasnežene in zaledenele vrhove.

Stan v Klinu, ki ga je prejšnje čase pozimi le malokdo obiskal, je bil po koncu paše vsakomur gostoljubno odprt. Meteži so ga obdali z zameti in med njegovimi stenami so se dogajale in oglašale drugačne zgodbe, kakor so jih doživljali in vedeli pastirji.

Čim so odleteli plazovi, se je že vila gaz čez strmali pod Brano in po Klinu vkreber. V Sedlu sta bil komaj Kamrica in Gornja griča malo iz snega, vse prostrane poljane rušja pa so zginile v njem. Z roba Brane so visele mogočne opasti in zledeneli greben Planjave se je lesketal v soncu.

Ta zimski svet je bil docela drugačen od poletnega, skoraj tak kot kakšna še neodkrita dežela.

Že drenovci, ki so pred prvo svetovno vojno prišli na Kamniško sedlo in na Brano, so vedeli povedati, kako okrutno jih je nekoč sprejela ta pokrajina. Na Gornji griči so lezli po golem skalovju, da bi jim ne bilo treba gaziti globokega, sipkega snega. Tedaj pa jih je zalotil vihar. Tovariš se je v sili, ko mu je zmanjkalo opor, oprijel onega pred njim za noge in tako sta se oba gugala v sunkih orkana, ki bi jim bil gotovo usoden, če bi prvi srečno ne ujel žilave veje rušja. In tam se poleti pasejo ovce . . .

Stan v Klinu je bil le prag pred to divjino in mnoge nameravane poti na vrhove so se dostikrat končale v njem, ker so nadaljnje korake zavrla mogočni zameti.

»Huda pot je bila«, je vedel povedati France Ogrin. »V Bistrici je bilo komaj za dobro ped snega in tudi po robovih se je zdelo precej kopno. Toda že nad Jermanico je bilo do kolen skrline, više po plazovih pa vedno več. V dnu Klina skoraj do pasu. V strminah tudi krpelje niso bile za rabo in ko sva s tovarišem s poslednjimi močmi prigazila na rob, je bil stan povsem zameten. Komaj sva odkopala vrata, a tudi v stanu je segal sneg še čez ognjišče. Ob vsem tem pa je bilo na glistah le nekaj polen. Le za veliko silo je bilo moč kuriti in ob drobnem ogenjčku je neznošno počasi minevala dolga zimska noč brez sna . . .«

Vselej seveda ni bilo tako hudo. Kakšno milo zimo so prvi snegovi, ki jih ni bil gnal veter, lepo pokrili stan, da je bilo v njem le malo poprha. Našla so se tudi drva, da je plamen na ognjišču živo zagorel, in ko je dim našel oddušek, je v stanu postalo prijetno toplo. Seno v pogradu se je osušilo in nekaj ur spanja je povrnilo moči za naslednji dan.

Mnogo jih je bilo, ki so tako ali tako naleteli na svojih potih na vrhove. V zimskih gorah je bila nedotakljiva divjina, ki so jo bili iskali. Poletni trušč množice obiskovalcev gora je že takrat ubijal gorsko tišino in gorska zima je bila obenem tudi nadomestilo za daljna tuja gorovja, za ledenike in večni sneg po vrhovih.

Znova se je začela vojna. Razmetani na vse vetrove so se ljudje nekdanjih dni spominjali slednje svojih poti po gorah in prav grebli vase za pozabljenimi malenkostmi.

Niso se vsi vrnili na svoja vsakdanja pota. Tisti pa, ki jim je bilo to dano, so se tudi v gorah znašli v povsem drugačnem svetu. Obličja vrhov se sicer niso spremenila, pač pa so se ljudje. V kratkih letih, kakor prej v desetletjih, je nastopil nov rod s svojimi pogledi in odnosi.

Stan v Klinu je doslužil. Brezjani so opustili pašo, ni se jim več splačalo priganjati goved tako visoko in sirariti po starem. Le ovce so še ostale in se pasejo po Brani in Planjavi.

Vsi so odšli. Malnar in Kosec z njunimi zgodbami. Pastir Miha s svojim nedoumevanjem sveta in vsi drugi, ki je o njih tekla beseda na teh straneh.

Novi čas je prekril njihove grobove, gore pa se še vedno vzdramljajo v blesteča jutra. Po Sedlu bujno raste sočna trava, leto se menjava z zimo, le vsega nekdanjega ne bo nikoli več.

Pohlep po slavi

MATJAZ KMECL

Da spada pohlep po slavi med temeljne prvine solidne in dobre vzgoje, je znana stvar in je ne gre pretirano pogrevati še to pot, — in da je moja Barbika vzgojena v temeljitem, solidnem, dobrem, starem malomeščanskem duhu, mi je jasno iz dneva v dan bolj. — Tako jo je navsemlepem pičilo (takšno navsemlempičenje spada nepreklicno k njeni dobri vzgoji), da je hotela od mene, naj postanem slaven. Povprečen, ne pretirano dobro vzgojen človek, nisem nikoli razmišljal o takšni nenavadni možnosti, zato si lahko predstavljate, da me je na moč presenetila. Presenetila me je tem bolj, ker sem opazil, da postaja ob mojem presenečenju Barbika vse bolj hladna in vse manj ljubezniva; da noče več niti mojih poljubov, da noče nič slišati o večernih sprehodih, da se namrgodi, če jo povabim v kino, da z eno besedo noče početi sploh ničesar, kar ne bi bilo v zvezi z možnostjo, da bi postal slaven.

Spočetka si tega nisem posebno gnal k srcu. Sčasoma pa mi je začelo presedati; postajam živčen, slabo sem spal, moj splošno znani apetit je šel k vragu in opazil sem, da sem vse bolj krčevito razmišljal o tem, kako malo možnosti daje pravzaprav moderni civilizirani svet možem, ki bi želeli postati slavni. Kako zelo na redko se, na primer, zgodi že to, da bi kakšen lahkoživ otrok ali prevarana ženska skočila v vodo, da bi se ju dalo potem reševati. In povrh tega se je treba še ob redkih priložnostih temeljito podvizati, saj na obeh straneh reke kar mrgoli prežeča množica slavohlepnih mož, da bi nemudoma poskakali v ledeno mrzlo vodo. — Nekaj časa je naprimer vleklo, če se je človek temeljito in dosledno zabil kam z avtomobilom, vendar je tudi tega danes toliko, da je postalo že kar navadno. — Je še nekaj podobnih redkih možnosti, kaj dosti več pa sem že težko odkril, pa naj sem razmišljal, kolikor sem hotel; mislim seveda na možnosti, ki so dostopne standardu navadnega zemljana (možnosti, da bi kot prvi človek poletel trikrat ali štirikrat z raketo okoli zemlje ali v vesolje, da bi se spustil 10 000 metrov globoko v morje itd., sploh nisem resno upošteval).

Nenadoma sem se počutil nekako utesnjenega in ogoljufanega sredi takšne civilizacije, Barbika pa je ta občutek še stopnjevala. Lahko in obenem okrutno je nekemu ukazati: Postani slaven! in mu ne razložiti, kako naj to stori. Če bi na primer rekla: Zlezi na dimnik najvišje hiše, stopi na eno nogo in drži lastovko! bi stvar bila otročje lahka. Storil bi to; ali bi vzdržal ali pa bi se mi zvrtilo v glavi in bi padel dol, ljudje pa bi rekli: Tepec, kaj pa počenja to. Prav treba mu je. — Kar tako: Postani slaven! in nič več — pa je presegalajo mojo domiselnost in dobro vzgojo.

Nekoliko obupan sem čisto nenadejano in kot po pomoti na cesti srečal Leva. Nikoli nisva bila bog ve kako imenitna prijatelja, toda nesreča ljudi nekako zbliža, zato sem se mu na vrat na nos potožil. Zamišljeno me je poslušal in me na koncu prav tako zamišljeno vprašal:

— Ali si kaj pri denarju?

— Jasno, sem pohitel, vse sem pripravljen dati, samo da ustrežem Barbiki! Vse! sem še enkrat zatrdil.

Potem me je spet nekaj trenutkov molče opazoval, ko da hoče pretehtati, ali bom dovolj trden, da bom lahko nosil vso slavo, ki mi jo bo priskrbel. Končno se je odločil in mi zarotniško resno dejal:

— V soboto ... katerega smo v soboto?
— Petindvajsetega, sem ustrelil.
— Torej v soboto, petindvajsetega, lahko poskusiva. Nekaj bo stalo, seveda ...

— Vse, vse ... dam, samo, da ...
— V soboto, petindvajsetega, se torej zjutraj oglasi pri meni. Greva v hribe. Dobro se obleci. Vzemi za tri dni hrane s seboj, nekaj časopisov, kakšen kriminalni roman, tri odeje ...

— Tri? mi je nehote ušlo.
— Tri sem rekel. Ali imaš špiritni gorilnik?
— Nimam, a si ga lahko sposodim, sem razburjeno dahnil.
— Torej špiritni gorilnik, lonec, sladkor, čaj; transistorski radio imaš? Pokimal sem.
— Torej še transistor. Karte za tarok in šnopslna. Ostalo priskrbim jaz.
— Pa na copate ne pozabi.

Potem sva se razšla. Bil sem razburjen. Končno! (Tako nenavadno in tako naenkrat!) Barbiki nisem nič povedal, a že sama misel na to, kako se bom mogoče že v nedeljo, ali vsaj v ponedeljek, vrnil k njej, ovenčan s slavo, mi ni dala več spati. — Zlat fant, tale Lev! Res.

V soboto me je skrajno molčeči Lev zavlekel nekam pod hribe. Potem mi je pokazal neko precej grozljivo visoko in strmo steno, vzel svitek vrvi, me privezal nanj in rekel:

— Tule bova plezala.
Mislil sem, da se šali. Če sem pogledal navzgor, se mi je naenkrat zazdelo, da bi nekako raje ostal spodaj, v koči, bolj varno se mi je zdelo; pomislil sem, kako slava nazadnje niti ni vse, kar lahko v življenju dosežemo. Pri tem sem najbrž prebledel, ker se je Lev zarežal:
— Brez skrbi. Te bom že zvlekel. Do vrha pa tako ne greva.
— Ampak ... ampak, ali je to res nujno? sem jecjal.
— Ko bom plezal, dobro pazi in mi popuščaj vrv preko rame; takole, mi je pokazal.

— Ali ... ali ne bi šla raje nazaj? sem še vedno jecjal.
Divje me je pogledal in zagodel:
— Hočeš postati slaven ali ne?
Pomislil sem na Barbiko, požrl slino in prikimal.

In šla sva. Plezala sva, da je bilo veselje. Včasih sem kar zamižal, če je bilo le prehudo — in proti večeru sva bila že spodobno visoko. Tam sva sredi stene našla udobno, dovolj veliko, suho votlino in Lev je rekel:

— Tako, prišla sva. Zdaj pa čim bolj sproščeno! Tu bova prebila naslednje tri dni. — Potem se je preobul v copate, se ozrl po nebu naokrog in zadovoljno zamrmral: Bo, bo, majčkeno dežka bo ponoči dal ljubi bogec.

— Tri dni? Sem se spet začudil. Tako dolgo bova služila slavo?

Na tla v votlini sva položila šotorsko krilo, naložila nanjo najine odeje, da je nastala kar spodobna postelja, namestila ob strani špiritni gorilnik, navila transistor; Lev je zunaj nekje nabral v lonec snega, skuhala sva si čaj in začela sproščeno uživati najine pastete, čokolade, limone, sir, klobase, kruh in ostalo.

Ko sva se najedla, se je mrak že dodobra zgostil, v koči spodaj so se prižgale luči in nebo se je hitro basalo z nizkimi črnimi oblaki. Večer je bil prijeten in varen, glasba iz transistorja mu je dajala čar diskretnosti. Sedela sva na polici zunaj in pustila noge, da so nama bingljale v globino. Lev že ve, zakaj vse to.

Ko so padle prve debele deževne kaplje, ko je prvi blisk preparal nebo in je potem tudi zagrmelo, je Lev vstal in rekel:

— Tako, sedaj lahko začneva.

Hitro sem vstal. Lev je prinesel baterijo in dejal:

— Zdaj kriči, kolikor ti duša da.

Potem sva kričala, on pa je vsake toliko časa posvetil z baterijo v noč. Ker je bil dež vse gostejši, sva se umaknila v votlino in od tam kričala dalje. Ko sva potem čez čas prenehala, sva skozi veter ujela od spodaj nekje zategle klice.

Lev se je zadovoljno zarežal in rekel:

— Dobro je. Zdaj lahko greva spat. Sem in tja se lahko zbudiva in spet za spoznanje zakričiva.

Res sva šla spat. Spal sem kot ubit. Le sem in tja me je prebudilo Levovo rjovenje. Grmenje je ponoči po malem prenehalo in zjutraj se je naokrog vlačila gosta megla. Zrak je bil svež in zdrav, kot je sploh v hribih.

Za zajtrk sva spet skuhala čaj in Lev mi je rekel:

— Dobro se najej, ker bo treba spet precej vpiti.

Toda najedel sem se preveč in ponovno vpitje mi ni najboljše delo.

Spodaj, od kočice, so skozi ves dan vsake toliko časa klicali. Midva pa sva jih sem in tja šla ven poslušat, da bi jih bolje slišala. Vmes sva ležala na ležišču, žvečila karamele, lizala čokolado in brala; on časopise, jaz kriminalko Morilec v žametnih copatah. Po radiu sva poslušala zabavni variete, šolsko uro o zatiranju jabolčnega kaparja in resno glasbo. Ko sva se vsega naveličala, sva začela igrati šah in karte ter reševati križanke. Tako sva prebila dan. Popoldne je v dolini zatrobil avtomobil.

— Gorska reševalna, je rekel Lev. Zdaj gre zares.

— Kaj bova še eno noč takole? sem ga vprašal.

— Še več, če bo treba. Saj v tem je stvar. Dlje ko naju iščejo, bolj vznemirjena bo javnost. Odgovarjala bova čedalje bolj poredko in čedalje šibkeje. Javnost bedi in skrbi za naju.

Zdaj sem v hipu sprevidel vso veličastnost trika. Jasno, zvečer bo najprej radio poročal: Dva plezalca ostala sredi stene v neznani smeri... Potem bodo navedli moje ime. Barbika ga bo slišala, zakričala bo in se onesvestila. Naslednji dan bodo časopisi prinesli članke z velikimi naslovi: Tragedija v steni, GRS že drugi dan brez uspeha išče pogrešana planinca, Nevihta in vihar preprečila nadaljnje reševanje. Barbika kupuje časopise, vije roke. Sosedje jo prihajajo tolažiti. Zvečer poroča radio s slovesno zamolklim glasom: Iskanje še vedno brez uspeha. Časopisi: Ali je že prepozno? Le še malo upanja. — Barbika si očita: Jaz sem kriva! Jaz sem hotela, naj postane slaven! Jaz, jaz, jaz! in je neponovljivo žalostna. Leži na divanu in joka: Samo vrni se, samo vrni se! Nikoli več! Vse bo spet dobro!

Potem se zjočem še jaz in sredi joka zaspim.

Ponoči sem slabo spal, ker sem se zvečer spet preveč najedel. Zato sem slišal, da Lev nekaj rogovili naokrog. Zunaj so se megle razkadile in potem sem opazil z gore nasproti mežikajoče lučke; obenem je nekdo od daleč kričal.

— Posveti, sem rekel Levu.

— Pssst, je odvrnil. — Kar naj iščejo.

Bilo je razburljivo. S sosednjih vrhov so se oglašali zategli kriki, v koči je vso noč gorela luč, z vseh strani so se prižigale in ugašale lučke. Kar nekako toplo mi je postalo pri srcu, če sem pomislil, da se vse to dogaja pravzaprav samo zaradi naju.

Opolnoči sva poslušala zadnja večerna poročila. Potem sva spustila odmerjen krik, ki je bil signal, kot je vse kazalo, za splošno tuljenje in mežikanje z lučkami po vsem svetu. Zavila sva se v odeje in sladko zaspala.

Tretji dan je bil že kar dolgočasen.

Zvečer pa sva v svojo grozo opazila, da sva pojedla zadnji kos sira in zadnji krajec kruha in da so nama od vse prehrane ostali samo še trije bomboni. Zato sva se spet odločila uporabljati svetilko.

— Sedaj pazi, mi je rekel Lev. — Prav gotovo se lahko zgodi, da me bodo poznali in ti fantje me nimajo nič preveč radi, ker so me že nekajkrat reševali. Zato boš rekel, da si imel vročino, in da si si izpahnil gleženj in da si zelo slab.

— Torej ni prvič? sem začudeno rekel.

— Preveč sprašuješ, je mrko odgovoril, ker je postal očitno živčen.

Najino mežikanje in vpitje je spet oživilo bližnjo in daljno okolico. Lev je dejal:

— Organiziral sem prijatelja, novinarja, da je sproti obveščal časopise o tem. Zanesljiv in dober fant. Brez skrbi, ima prakso, stvar je na široko razbobnal. Seveda ne dela zastoj...

— Jasno, jasno, sem zagotavljal, to se razume!

— Bil je prej tu spodaj kot vsi ostali in on je prvi opazil, da sva v steni.

— Kako pa to veš?

Posmejaj se je.

— Že zdajle, v tem trenutku, si slaven. Vse govori o naju, vse mesto, vsa javnost. Časopisi, radio... tvoje slike...

Počutil sem se čisto normalno.

— Nekaj boš seveda dal zanj in stroške boš vrnil za vse tole. Saj zase nočem nič, ker sva prijatelja. Ali moreš kar zdajle? Moral bi mu dati takoj, ko pridemo dol; vsaj kakšen predujem.

Bil sem mu hvaležen, zato sem mu dal vse, kar sem vzel s seboj. V stiski spoznaš prijatelja. Skrbno je spravil metuljčke v listnico in še enkrat ponovil:

— Torej vročina in izpahnjen gleženj. Pusti se nesti v dolino. Fantje so požrtvovalni in to radi delajo. Reci, da je bilo strašno itd.

Nestrpno sem čakal, kdaj naju bodo rešili. Vse sva spet skrbno spravila v nahrbtnike in v mislih sem bil že pri Barbiki. Obdan s še svežo slavo, sem se grel v njenem naročju. Lev se je sem in tja otožno nasmehnil in rekel: Boš videl, koliko fotografov bo spodaj! ali: Kako bodo skakali okoli naju! ali: Še avtograme boš moral deliti, boš videl! in podobno.

Končno sta se od nekod priplazila dva moža, si naju v soju žepne svetilke kritično ogledala (eden je rekel: Je že pravi!), naju povezala v nekakšne sedeže in zavpila navzgor: Ohaj! Ta pravi! Potem so naju neusmiljeno reševali, se pravi vlekli gor, da sva butala ob skale, ko da nisva človeka, ampak bogsigavedi kaj, morda živina. Zgoraj je stal ducat izmučenih mož, ki so takoj, ko so zagledali Leva, začeli brezobzirno preklinjati. Skušal sem pojasniti, da sem imel vročino, da sem si izpahnil gleženj in da sem zelo slab, a me ni nihče poslušal. Vpili so: Kaj vročina! Ho, gleženj! poznamo to! In na Leva: Še enkrat, pa te vržemo tu dol! Da te sram ni! Svinja! In podobno. Da bi me nesli dol, o tem niti govora ni bilo. Moral sem kar lepo peš in med potjo me je nekaj ljudi brezobzirno porogljivo spraševalo, če sem si res izpahnil gleženj. To me je razžalostilo do solz. A potrpel sem, pot do slave je grenka.

V dolini so nas resnično sprejeli številni fotografi, a Lev je bil ves čas mrk; zato sva jo na vrat na nos še ponoči odkurila na postajo in se s prvim vlakom vrnila domov.

Srce mi je utripalo, ko sem se bližal Barbikinemu domu. Z občutkom zmagovalca, utrujenega, a zaslužnega moža, ki ve, kje je njegovo mesto, sem pozvonil na njena vrata. Izmučeno, a vdano sem se smehljal (takšne zmagovalce sprejemajo žene najrajši).

Toda izza vrat me je sprejela vse drugačna Barbika: mrka in zlovoljna, niti dobro jutro mi ni rekla. Začuden sem ji sledil. Ves čas je molčala, niti pogledala me ni.

— Kaj... nisi brala časopisov? sem jo končno strahoma vprašal.

— O, sem! je revsknila. Sem!

Začuden sem jo pogledal. Pričakoval sem, da me bo vsaj pohvalila, ona pa takole.

Porinila je predme kup časopisov (res je kupila vse) in tam sem lahko bral debele naslove kot: Komedija v steni, Brezvestni goljufi, Višek brezvestnosti, Dva goljufa v steni, Kako dolgo še? in podobno. Članki so bili bogato ilustrirani, celo moje slike ni manjkalo.

Kako se je potem vsa stvar končala... eh, ni da bi govoril.

Kako sem bil predsednik

MIRAN MARUSSIG

Funkcionar sem po svojem osebnem in političnem prepričanju. Ne gre za to, da bi imel pri tem take organizacijske sposobnosti, gre preprosto za to, da imam voljo do dela. In po zaslugi priljubljenosti, intelekta in brihtnosti, vodim Rdeči križ, prijatelje mladine, gasilce in planinsko društvo — vsaj vodil sem ga, do sedaj! Da sem odbornik tudi drugje, je pač povsem nebitveno. Poudariti hočem s tem samo svojo visoko družbeno-politično zavest in občutek odgovornosti, da delam tam, kjer sem potreben.

Tovariši, moji nazori o planinstvu so jasni in tudi napredni. Gojzarji, hlače, nahrbtnik in gore. Nič gostiln, nič vina. Kakor gre na vitez pri tem za neko uniformirano zvrst planinstva, v resnici ni tako. Vsakdo se lahko po svoje sprehaja po gorah, vendar gre pri vsem le za osnovno stvar — za disciplino. In za disciplino gre povsod, v odboru, v odsekih, v članstvu. Kar se tega tiče, sem »na liniji« in ne odstopim niti za ped.

Odborove seje so kakor ponedeljkove večerje. Od nekdanjih jih ne maram in sem se jih ravno zaradi tega izogibal. Ko bi ne bilo odbornikov, bi stvar še nekako šla. Tako pa je vedno vsak po svoje žvečil stvar. Jaz pa nimam rad, če še kdo drug vtikuje nos v moje posle. In tudi to, kar sem doživljal na odborovih sejah, je preseglo moje potrpljenje. Referent za propagando je predlagal izlet: z avtobusom na Mangrtsko sedlo in od tam na Mangrt. Z avtobusom na sedlo, saj nismo Kompas! In končno — Mangrt; Šmarna gora, ne pa Mangrt. Naj se najprej utrde. Potlej Grintovci, pa Bohinj, Komna, vse je bližje kot pa Mangrt. Za to sem, da, ne pa za avtobus. Nekdo je dvignil roko in predlagal Sveto goro. Sveta gora, lepo vas prosim. Ne glede na to, da stvar ni več sodobna, je nesmisel. Zakaj imamo Alpe, Grintovec, Kočno, Skuto! Ampak v enem dnevu in brez valjanja po bajtah. Razumeli? Odborniki so kimali, na izlet pa ni šel nihče. Nov dokaz, kako nizka je bila zavest navzočih članov.

Po poklicu sem gospodarstvenik. Ne, v tej stvari ne dopuščam kritike. Na Visokem vrhu naj bi po sklepu skupščine zgradili kočo. Toda kako? Po-močnikov ni, vsaj zanesljivih ne. Odbor? Nanj se ne zanesem. Zveza? Zveza je zato tu, da da denar. Naj vam opišem telefonski pogovor. »Halo, tu PD Dolga vas, tam Zveza? Gradimo kočo. Tri milijone za začetek, nakažite jih jutri!« Pa ni prišlo nič. Nekdo na seji je dejal, da je tudi v članstvu kapital, da ga je treba le postaviti na noge, navdušiti, »zorganizirati«. Utopist! S temi avtobusarji ni nič.

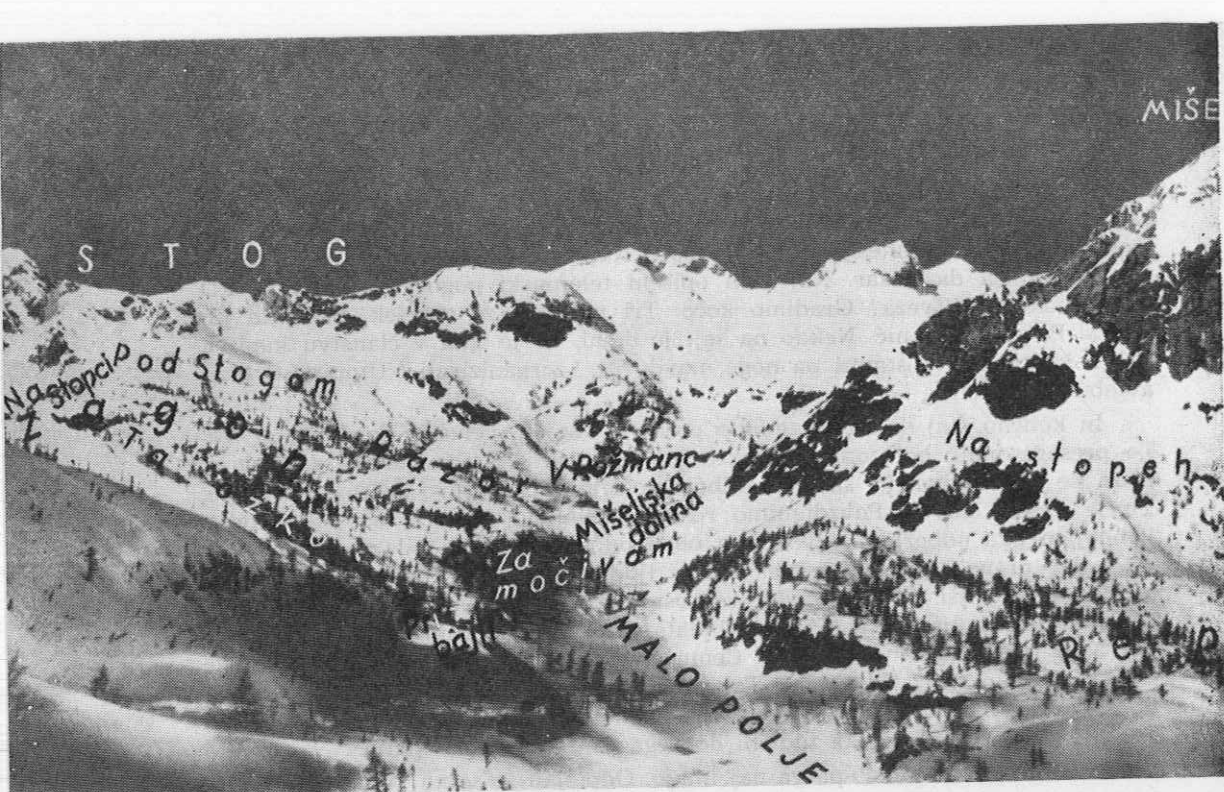
In končno, kaj se mi je zgodilo po vsem mojem pehanju za dobro stvar? To presega meje bon-tona, demokracije in strukture planinske organizacije. Bliža se občni zbor in skličem odborovo sejo za pripravo kandidatne liste. Tu je debata odveč. Povzdignimo roke in hvalimo tiste, ki so voljni dela. Izmenjam dva odbornika, ki sta na obeh odborovih sejah od prejšnjega leta do sedaj preveč mešala štrene. Takih ljudi ne maram, naj pridejo drugi, naprednejši, boljši. Potem nekdo preprosto dvigne roko in predlaga: »Tovariši, imam še eno, boljšo misel. Protikandidata za predsednika, morda za ves odbor, dve kandidatni listi.« Dve listi? Čemu dve listi? To je nezaupnica! Kdo je še videl nezaupnico? Odstopam! Takoj odstopam! Pa delajte po svoje. Društvo bo razpadlo, društvo bo vzel vrag. Brez osnovne discipline ni napredka, brez kvalificiranega predsednika tudi ni dobrega društvenega življenja.

Izvolili so nov odbor, pa ga naj imajo. Odpeljali so se na Mangrsko sedlo, pa naj se vozijo. Gradijo dom, pa ga naj gradijo. Jaz hodim po gorah in dolinah peš in se izogibam bajt. Če nič drugega, imam pri tem zavest, da sem načelen.

Velo polje, tako kot je in kot naj bi bilo

IVAN GAMS

Velo polje najbolj poznamo s poti na Triglav. Poti pa pravzaprav ne držijo čezenj, ampak ob njem. Poglejmo si jih! Motorizirani planinci uporabljajo za izhodišče največ Rudno polje na Pokljuki, kjer se cesta neha 1340 m nad morjem. Od tu se vijuga steza čez Miščovec in nad planino Konjščico proti Jezercem. To je kotanja pod Viševnikom, kjer so še spomladi smučišča prav tako lepa in dolgotrajna kot na Velem polju. Od tu se na prevalu med Viševnikom in Slemenom dvignemo na 1893 m. Mimogrede, karte ga označujejo za Studorski preval, pastir na Jezercih pa je vedel zanj ime Srenjska vrata, po Srenjanih, vaščanih Srednje vasi v Bohinju. Hrib je tu znižala predvsem hudourniška Mostnica. Ne bi vedel, da je njena grapa izdelana v prhkkih lapornatih skrilavcih, če ne bi na prevalu vselej počival in užival lep pogled na južni Tošč (pastirji pravijo gori in planini Tosc), na Voje in venec bohinjskih gora. Hoja po dokaj ravni stezi okoli Tosca v nadmorski višini okoli 1800 m je užitek in počitek. Ni treba gledati predse in oči se po mili volji pasejo po okoliških pašnikih, kjer so se nekdam pasle znatno večje črede živine kot danes. Planina Spodnji Tosc, ki jo vidimo pod nami, sicer še stoji, ne pa več Zgornji Tosc. Njeni stanovi so stali na polici, ki ji pastirji pravijo »V Tosci na Poljani«. Turisti pravijo temu kraju »Pri tablah«, ker so te opozarjale na odcep steze za Uskovicnico. Steze Jezerca-Velo polje se poslužujejo tudi pastirji za dogon živine

na Velo polje. Zato so pred leti tam, kjer je bila v Toscu največja strmina, stezo razširili in jo vsekali v skalo. Vseka je morda vesel geolog, ki so mu razkrili drsno ploskev, to je gladko skalo, ob kateri so se nekoč ob tektonskih premikih drgnili skladi. Ni pa ga vesel tisti, ki mu je kaj do zaščite prirode. Pod vsekomo je namreč nastalo sveže melišče. Onstran »galerij« v nekaj minutah dosežemo južni rob dolinastega sveta, ki se vriva med Toscem-Vernarjem in Stogom-Mišelj vrhom. Temu robu pravijo Bohinjci »Na stopci«. Tu se naši poti pridruži steza, ki prihaja iz Voj preko planine Spodnje Vrtače. Naša pot za Triglav se poleti drži vznožja Tosca, s katerega se pozimi naleti toliko snega, da se je bolje gori umakniti. Angelca Štros, dolgoletna oskrbnica Vodnikove koč, hodi pozimi raje skozi »Ta ozko«, ki se konča niže pri stari lovski koči pri Malem polju. S poletne poti uživamo razgled na Velo polje izpod Tosca, Vernarja in Cesarja vse do Konjske planine, od koder se prične odpirati razgled na dolino Krmo.

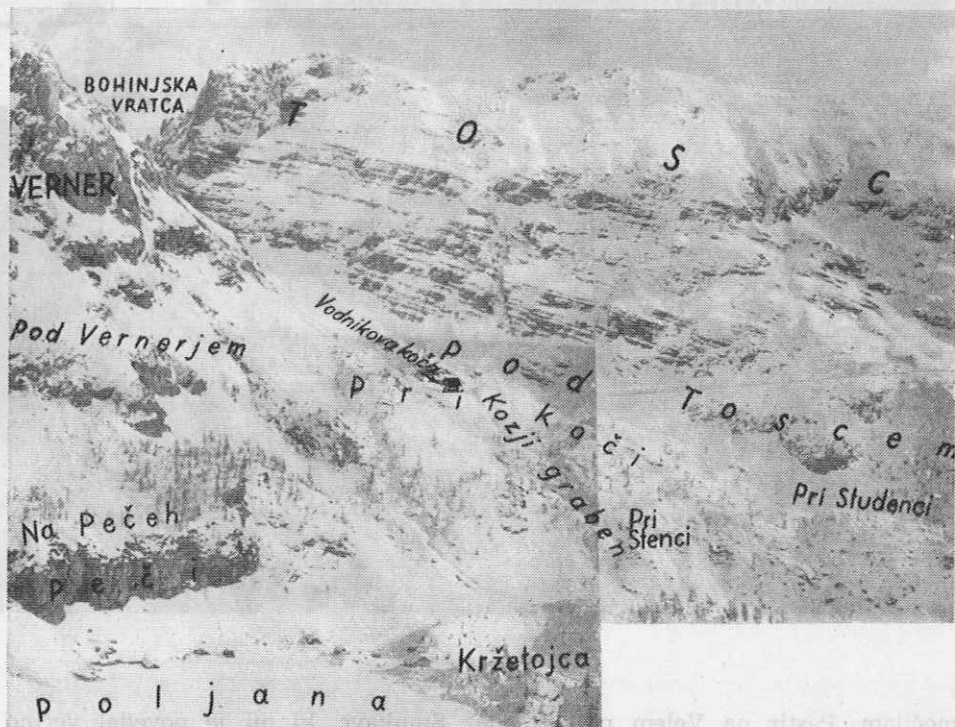
Zimska pot Bohinj—Voje—planina Grintovca—Zgornja Vrtača—Velo polje je za smučarje toliko neprijetna, ker poteka ponekod po gozdu. Priznam, nekoliko se mi je zamerila, odkar sem nekega zimskega večera zašel v grbinast svet pod Toscem. Na kartah je tu vpisano ime Razorje, pastirji pa mu pravijo večidel Zagon. Pozimi pokrije sneg nizko borovje in če je mehak, padaš iz luknje v luknjo, ki se vdre nad vejami, izgubiš dragoceni dnevni čas in smer. Naslednje jutro si vesel, če si odnesel zdravo kožo. Ljubša zimska pot je iz doline Krme preko Bohinjskih vratc, s katerih se vesel spustiš do Vodnikove koč, seveda, ako je odprta.

Za tistega, ki se zanima za naravo, je mogoče najbolj mikavna že omenjena, navadno pozimi uporabljena čez Zgornjo Vrtačo. Drži se podnožja Stoga in suhih dolov in dolin, ki se vrstijo tja do grbine, ki ji pravijo Za

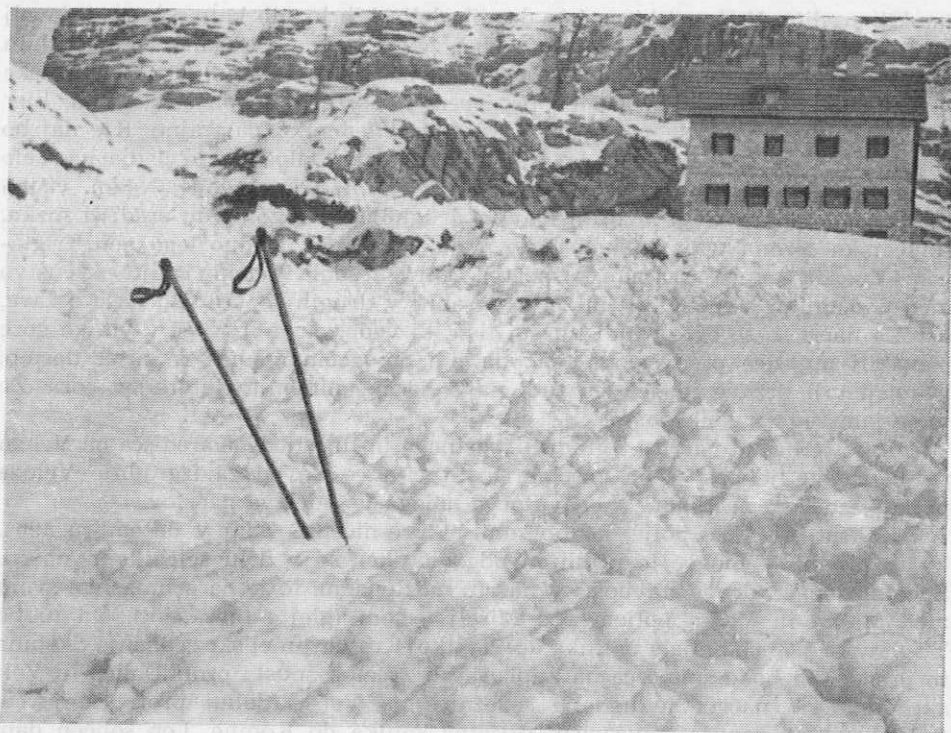
močilam. Pastir na Velem polju, Janez Smukavc, ki mi je povedal večino tu rabljenih ledinskih imen, ji pravi »Za močiuam«. Močila (ali Močilo) so na koncu Malega polja okoli ponikev. V naših visokogorskih, večidel apneniških Alpah nismo vajeni potokov. Tu, na Malem polju, pa teče tak stalen potok, da ga komaj preskočimo. Na ilovnati močvirni ravnini zavija v levo in desno in zdi se, da je pozabil, kje je. Ponaša se kot kje na ravnih vojvodinskih tleh. Menda si hoče s tem podaljšati svoj tek na površini, predno ga neizprosne ponikve ne ugrabijo in odvedejo v kraško podzemlje. Po deževju pa nastopi voda še v nekaterih kontah, tudi v vrtači Kržetojci pri sirarnici, včasih pa preplavi tudi Velo polje in ponika v štirih aluvialnih vrtačah na spodnjem koncu nasute ilovnato peščene ravnine »Na poljani«. Na njenem jugozahodnem kraju lahko v robni skalni razpoki bolj slišimo kot vidimo še en potoček. »Pri studencu« med Vodnikovo in staro lovsko kočjo pa voda samo za hip pokuka iz tal, ki ji dovolijo en sam pogled po površju, nato pa jo spet odvedejo v svoje temno kraljestvo. Odkod toliko vode? Geološka karta nas prepriča, da so med apnence vloženi lapornati skrilavci, po katerih priteče podzemeljska voda na dan. Tudi ta, ki so jo zajeli za vodovod pri Vodnikovi kočji.

Da so dali Bohinjci kraju ime Velo (= Veliko) polje, je razumljivo, ker je zraven Malo polje. Teže si je razložiti, odkod beseda »polje«. Je bilo tu res kdaj polje in blizu tam, na koncu Velske doline, kjer je ostalo ledinsko ime »Na pungratu«, sadovnjak? Ali pomeni polje le večjo ravnico? Turist, ki jo gleda od daleč, bi jo prej imenoval »zelenico«, ker je zelena oaza sredi višjega kamenitega sveta. Poljana je pašnik, ki se ima zahvaliti potoku iz Velske doline za svoj nastanek. Ta je namreč po umiku ledenikov zasul kraško kotanjo in bi ob vsaki povodnji še danes zdebil naplavino za nekaj centimetrov, če ne bi posegli vmes Bohinjci. Pred prvo svetovno vojno so zgradili dve

kameniti pregradi, eno v Velski dolini, to je kmalu zapolnil grušč, in drugo na začetku Poljane. Če bi svoje načrte razglasili tako, kot to delajo danes turisti s svojo zamisljivo o turističnem središču na Velem polju, bi doživeli ostro kritiko. Svoj glas bi dvignili zaščitniki čiste, nedotakljive gorske prirode in zahtevali zaščito »največjega bisera našega sveta«. Ni šment, da ne bi našli posebne vrste trave ali živalico, zaradi katere bi tudi bilo treba zavarovati ta košček neoskrunjene narave. Ni da bi Bohinjcem očitali namerno kvarjenje prirode! Hoteli so samo zavarovati tistih 225 a pašnika na Poljani. Izpasti okoli sto glav krav in junic od 1. julija, ko jih priženejo na to zgornjo planino iz Podjelja in Koprivnika in odvedejo 30. avgusta nazaj, ni lahka stvar. Obdobni potok iz Velske doline se s pregrado ni strinjal in jo je do zadnje vojne zasul s gruščem. L. 1961 so jo morali Bohinjci povišati za 80 cm. Zdaj bo nekaj let mir, če... če ne bo turističnega središča. Tako pravijo pastirji.

Sicer pa se Bohinjci borijo z naravo še na drugi fronti. Pastirske stanove so sicer postavili pod Peči, ki zadržijo snežne plazove izpod Vernarja, ne pa stare sirarnice, ki jo je v dvajsetih letih tega stoletja plaz znižal za višino strehe. Nižje dele je namreč varovala snežna odeja. Enaka usoda je kasneje doletela en stan pod Pečmi. Ne očitajmo Bohinjcem, da ne znajo postaviti stavbe na pravem mestu, spomnimo se Vodnikove kočče. Plazovi drsijo levo in desno od nje, pa je nikoli ne odnesejo, saj stoji pod skalno grbino. Drugod pod Cesarjem, Vernarjem ali Toscem bi imela kaj kratko življenje, posebno pod zadnjim. Blizu sta v ostenju Tosca dva žlebova, po katerih drsijo spomladi,

Plaz izpod Bohinjskih vratc, ki zdrvi le 8–10 m daleč od Vodnikove kočice

Foto Sam

posebno ob odjugi, plaziči, da jih je veselje gledati. Ko so poleti razkriti apneniški skladi, vidimo, da sta žlebova vglobljena v pretрте sklade na črti, ob kateri so se nekđaj tektonsko premaknile kameninske gmote.

Ob podobni prelomnici je vzhodneje v Toscu nastalo večje brezno. Odpira se ob Šimnovi poti na Tosc v nadmorski višini 1930 m. Na vrhu je razširjena skalna razpoka, navzdol pa postaja vse bolj okrogla in se pri 140 m globine konča. Rupo v Toscu, kot bi ji rekli pastirji, smo raziskali konec avgusta 1961 z 12 južnovaleškimi jamarji (člani »South Wales Caving Cluba«). Brezno si bom zapomnil kot malokatero, čeprav ni nič posebnega. Ko je plezal proti izhodu jamar in me pustil v globini 100 metrov, se je sprožil na vrhu kameniti plaz. K sreči sem stal pod majhnim previsom in je ves plaz zdrvel mimo mojega nosu. Še danes ne morem doumeti, kako so mogle ostati lestve, edine, ki smo jih imeli s seboj, skoraj nepoškodovane.

Nekoč sem pripovedoval znanu o borbi Bohinjcev s hudourniki, plazovi in o skali, ki se je l. 1951 odtrgala »V oklu« nad Velsko dolino. Njen odlom je še zdaj svež in viden. Na koncu pripovedovanja je znanec ugotovil, da pastirjev z Velega polja vendarle ne bo pregnala narava, ampak njen izrodek — človek, ki naklepa zgraditi tu turistično središče.

Kako je s tem središčem? Ali smučarsko ali splošno turistično?

Vzpodbuda za izgradnjo je izšla iz vrst smučarjev. Vrhunski tekmovalci se pritožujejo, da doma ne morejo trenirati kot smučarji v inozemstvu pet ali šest mesecev na leto, ampak le dva, tri mesece, ker nimamo visokogorskih smu-

čarskih središč. V Kranjski gori in drugih dolinskih krajih katero leto ni dovolj snega še v januarju. Zgodi se, da izgine že februarja. Nimamo mednarodnih prog za veleslalom in smuk, ki morajo imeti 800 m višinske in 3000 m dolžinske razlike. Pri nas prihaja v poštev predvsem neposredna okolica Triglava, kjer leži na Zaplanji sneg še julija, na Triglavskem ledeniku pa trajno. Kje naj bo izhodišče za smučarski eldorado v senci Triglava? Odločitev je padla na Velo polje, ki ima dovolj prostora za zgradbe in dovolj tekoče vode. Nadm. višina Poljane — 1680 m — je v primerjavi z drugimi visokogorskimi središči nizka, smučarska sezona traja tu komaj do maja, toda ima ugodno lego pod Triglavom. Zvezna komisija za zimskošportne centre je dala Velemu polju prvenstvo med podobnimi središči, ki jih želijo zgraditi v drugih republikah naše države.

Za načrt so se ogreli tudi turisti, tisti, ki vedo, da je mogoče v visoke gore privabiti množice predvsem s tem, da jim omogočimo lahek in hiter dostop. Najvišji vrh države je deležen tudi največjega zanimanja ljubiteljev gora. Že to je jamstvo za velik obisk.

Tako je nastal načrt o izgradnji športnega in turističnega središča na Velem polju, ki mu je posvečena posebna institucija — Zavod za izgradnjo Velega polja s sedežem na Bledu. Njegova prva naloga je izdelava načrtov.

Kakšno bo Velo polje, ko bo zamisel uresničena? Zdaj v decembru 1961, ko to pišem, je mogoč le približen odgovor, ker so v delu šele idejni načrti. Športni dom in druge stavbe so v načrtu na Repačju, to je na grbinastem svetu med Malim in Velim poljem pod Mišelj vrhom (glej fotografijo!). Od tu bo Triglavska žičnica peljala potnika do Planike. Kratek tunel skozi bližnjo Škrbino in pred nami bodo smučišča na Zaplanji ali začetek spusta proti Doliču in Velski dolini. V načrtu je nadalje sedežnica po Velski dolini proti Kanjavcu. S Hribaric se ponuja smučarjem prijetna smuka do Komne. Lep sončen dan, preživet na smučeh od Hribaric do Komne, je nepozaben užitek. Če bi zgradili žičnico s Komne v Bohinj, bi si lahko to turo privoščili ob koncu tedna, morda celo v enem dnevu.

V javnosti je dostikrat slišati mnenje, da je za povezavo Velega polja z dolino zadosti žičnica in ni treba mnogo dražje ceste, ki jo pozimi zasipajo plazovi in zameti. Strokovnjaki so se menda odločili za cesto. Izgradnja centra je ekonomsko upravičena le, če bo obisk precejšen. Ne smemo izhajati iz današnjih potreb in današnjega števila motornih vozil. Center je treba zgraditi za bodoča desetletja. Največji obisk bo ob koncu tedna, pred prazniki in ob tekmah. Tedaj bi se utegnile nabrati pred žičnico, ki zmore prevoziti le 300—400 ljudi na uro, nevske vrste čakajočih. Doslej so bile podrobneje terensko preštudirane tri možnosti za cestno povezavo Velega polja z Rudnim poljem, ki ima po mnenju Zavoda najboljše pogoje za cestno izhodišče. Prezgodaj je zdaj reči, katera varianta bo obveljala, ta preko Jezerc, tista z daljšim predorom pod Slemenom ali najdaljša, ki načrtuje 10,6 km dolgo cesto z Rudnega polja, okoli Miščovca, čez Pšinec, po zahodnem pobočju Slemena, okoli Tosca v n. v. okoli 1600 m in od tu po že omenjeni zimski poti. Zadnja varianta je najbolj ugodna s stališča plazov in prirodne zaščite. Tisti, ki zanikajo, da bi mogli cesto vzdrževati pozimi, ko jo zasipljejo plazovi in zameti, si naj ogledajo številne visokogorske smučarske centre v drugih Alpah in spremenili bodo mnenje. Plazovi niso več nepremagljiva ovira, zameti še manj. Ne gre zanikati, da bo vzdrževanje ceste drago.

Še več očitkov zbuja načrt Velega polja pri tistih, ki se bojijo planinsko nevzgojenih množic v nepokvarjeni naravi na streho Jugoslavije, to je na Triglav in sosedstvo. Kaj bo s slovitim mirom pod Triglavom, če bo vdrl avto z ropotom, izpušnimi plini, parkirnimi prostori, z visokimi petami in jazzom v osrčje

Julijcev? Ali bo to še naš Triglav? Priznati moramo, da bo prizadet marsikdo, ki ljubi gorski mir. K sreči pa je pri nas še dovolj zatišnega gorskega sveta, tudi zahodno od Velega polja, kjer je priroda varovana z zakonom o Triglavskem narodnem parku. Nekateri trdijo, da je treba gore približati množicam in ne množice goram. Drugi pa jim oporekajo, češ saj so gore take, kot so, na voljo in dostopne vsem, ki se ne branimjo truda. Z isto upravičenostjo bi lahko alpinisti razdrli že nadelane steze na pr. iz doline Vrat na Triglav, češ saj imamo speljane plezalne smeri čez severno triglavsko steno. Je že tako, da si hribe lasti vedno več ljudi, tudi taki, ki so ostareli, slabotni, neokretni in komodni. V čigavem imenu bi jim skušali preprečiti la-

Zgodnje spomladansko tihočžitje ob Vodnikovih koči, ki ga v poznem poletju zamenja glasno vpitje

hek dostop v gore? V imenu zaščite »nepokvarjene« gorske prirode? Če so ceste, žičnice in druge naprave zasnovane in zgrajene tehtno, s posluhom za naravo in če so lepe, ne kvarijo narave, lahko jo celo dopolnjujejo. Čez nekaj desetletij se nam zdijo nepogrešljive in kot zraščene s naravo. Ali bodo take tudi zgradbe središča na Velem polju? To bo odvisno od projektantov in izvajalcev, pa od planinske javnosti, ki bo seznanjena z načrti in bo lahko dvignila svoj glas za zaščito prirode, če bo to potrebno.

Pojasnilo k volitvam župana na Veliki planini

PAVEL KEMPERLE

(K članku PV 1962/3, št. 130)

Namen spisa »Kako so volili župana Planine« je bil, prikazati humoristično stran vesele planinske družbe pred 30 leti v krčmi »Pri Pasjih pečeh« na Sušavah.

Ta »hribovska bratovščina« je med Stranjani ali če se je pojavila kjerkoli v planinski koči, napravila veselo razpoloženje in žela simpatije.

Zanje je bilo važno, da je bil vsak na novo sprejet član te bratovščine plezalec. Sami med seboj so se nazivali gorski krokarji ali kavri. Stranjani in drugi turisti, ki so jih poznali samo izza mize po izvršenih plezalnih turah, ko so si močili izsušena grla, so jih nazivali »krokarje« ali »gobarje«. Za svoje velike dneve ob posebnih gorskih podvigih so prirejali zabave, ki so kasneje prešle v tradicijo. Pozimi so volili župana na Planini, poleti pa so prirejali v Stahovici pri Korlnu ali v Kamniški Bistrici veselice.

Posebnost take veselice je bila, da so se naši »krokarji« vozili na veselico v kočijah po dva ali trije, v nedeljskih oblekah, s peresom gorskega krokarja za klobukom in s cigarami v ustih. V Kamniški Bistrici so imeli skrivna zborovanja za skalo, ki so jo nazivali Žgajnarca.

Kline so hodili kovat h kovaču v Stahovico. Veselje nad dobro izvršenim delom so izražali s tem, da so iz okna kovačnice preskakovali potok, pri čemer se je marsikdo od njih tudi pošteno namočil.

Najbolj priljubljena pa jim je bila pot na Kamniško sedlo. Tam so se izživljali kot »gorski krokarji« v steni Planjave in Brane, oddih si pa privoščili v kuhinji koče na Kamniškem sedlu pri Marički. Tudi to se je zgodilo, da so kdaj pa kdaj nadlegovali miru željne turiste s svojim kavrskim vriščem. Oskrbnici Marički so se za svoje nadlegovanje oddolžili s tem, da so ji postavili spominsko ploščo, imenovano »Maričkina plošča« v severozapadnem grebenu Planjave, ki je še danes dobro obiskano in priljubljeno shajališče alpinistov. Malo višje od Maričkine plošče stoji še danes ostanki bivaka, imenovanega »Kavrsko gnezdo«, ki je bilo zgrajeno leta 1936 kot zadnje dejanje gorskih pustolovščin hribovske bratovščine.

Čas je naredil svoje. Družba teh planinskih veseljakov se je razšla. Edini živi spomin na njihove dni je ostal na Sušavah temelj nekdanje »Krčme pri Pasjih pečeh«, požgane med narodnoosvobodilno vojno, potem županovanje na Planini, nekaj desk »Kavrskega gnezda« v Planjavi in pa ime Maričkina plošča, ki ostane kot tako trajno zapisano.

In še tisto o nespodobni posodi, v kateri so mesili gobarji bobo, da jih ne bodo današnji bralci sodili tako kot dolinci takrat! — Zaradi nje je prišla Planina na slab glas, ki se ga še danes ne more znebiti.

Zato vam dam pojasnilo in potrdilo jaz, ki sem bil zraven: Bila je čisto nova, lepo emajlirana kahla. V njej smo mesili, pekli in kuhali, iz nje pili in jedli.

Triglavsko žičnica in nova Staničeva koča

Učič

(K 15-letnemu jubileju PD Javornik — Koroška Bela)

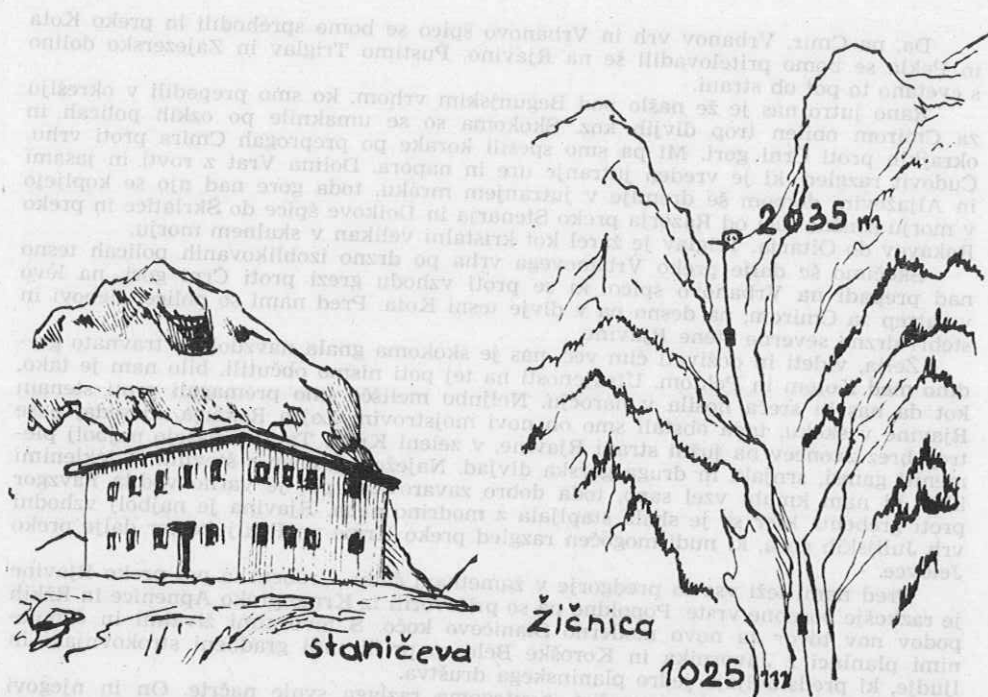
Lepo nas je nagradila za naglo in premišljeno odločitev spodaj na razpotju nad Begunjskim studencem z vso domačnostjo prijazna in gostoljubna Staničeva koča.

Skozi dolino vrat in dalje po poti čez Prag in po Tominškovi poti je v tistem poletnem dnevu hitela razigrana pisana reka ljubiteljev gora proti Triglavu.

Toda že v strmih srednjega in gorenjega Praga nas je jela priganjati nevihta, ki se je z vso ihto naglo približevala preko Pihavca in Luknje.

Pri studencu smo duškali le toliko, da smo pričakali tudi one, ki so pritelovadili po Tominškovi poti.

Nad studencem, na razpotju so nam napisi na kažipotih ponudili bližnjico. Do Staničeve koče je komaj pol ure in to še stran od nevihte. Do Triglavskega doma,

Kredarice, bi v strmal prav gotovo preko Podov in ledenika potrebovali debelo uro in več.

V zgodnjem popoldnevu smo se suhi in zadovoljni znašli v gostoljubni in udobni Staničevi koči. Planinci z Javornika in Koroške Bele so bili tu zbrani v velikem številu na prostovoljni planinski delovni akciji. Tudi oni so tik pred nami ali skozi Kot ali skozi romantično Krmo s tovorom prispeli v svojo postojanko. Vsak izmed njih je prinesel iz doline opeko, deske, tramove in drug gradbeni material, ki ga potrebujejo za obnovo in povečanje najstarejše triglavske planinske postojanke. Kljub dolgi poti in težkemu bremenu je vladalo med njimi veselo in radostno razpoloženje. Javorniški valjavci sicer niso vsi člani planinskega društva, toda prebivalci tega delavskega kmečkenga predmestja kovinarskih Jesenic tesno sodelujejo pri vseh akcijah in si pomagajo.

Prijetno razpoloženje je kmalu zavladalo v koči, niti opazili nismo, kako je nevihta privihrala v dolino Vrat in se za čas razbesnela v skalinah Triglava, Begunjskega vrha, Cmira, Vrbanovega vrha in Špice ter se oddaljila preko Rjavine na Deželo, kjer se je ponovno na nasprotni strani vzpela v Karavanke in Grintovce.

Mladi niso bili utrujeni, odločili so se pohiteti proti večeru na bližnji, komaj uro hoda oddaljeni Begunjski vrh, od koder je po pripovedovanju dobrih poznavalcev Triglava in njegove sosesčine edinstven pogled v globeli Vrat in temne prepade in previse mogočne severne triglavske stene. Na to posebnost so povabili tudi nas z zagotovilom, da vzpon na Begunjski vrh ni niti nevaren niti naporen. V opranem večeru smo si z izletom in vzponom obetali posebno planinsko doživetje. In res je bilo neizrečeno lepo.

In nastopil je večer, obet za lepo jutro. Pregovorili so nas, da ostanemo pri njih, da nam bodo pokazali vse najlepše, kar premore planinski svet v okolici Staničeve koče, da bodo jutri pregledovali in popravili ter na novo markirali vse planinske poti v okolici koče. Premamilo nas je njihovo pripovedovanje, da je res lepo na Cmiru, na Vrbanovem vrhu in špici, še prav posebej pa je hvaležen vzpon na Rjavino. Na vse te številnim obiskovalcem Triglava odmaknjene vrhove je pred leti Alojz Rekar nadelal in z jeklenimi klini in železnimi vrvmi mojstrsko zavaroval planinske poti, drzno speljane.

Da, na Cmir, Vrbanov vrh in Vrbanovo špico se bomo sprehodili in preko Kota in Pekla se bomo pritelovadili še na Rjavino. Pustimo Triglav in Zajezersko dolino s cvetano to pot ob strani.

Rano jutro nas je že našlo pod Begunjskim vrhom, ko smo prepodili v okrešlju za Cmirom obilen trop divjih koz. Skokoma so se umaknile po ozkih policah in okrajkih proti Črni gori. Mi pa smo spešili korake po preprohah Cмира proti vrhu. Čudovit razgled, ki je vreden jutranje ure in napora. Dolina Vrat z rovti in jasami in Aljaževim domom še dremlje v jutranjem mraku, toda gore nad njo se kopljejo v morju sončne luči od Razorja preko Stenarja in Dolkove špice do Škrlatice in preko Rokavov do Oltarja. Triglav je žarel kot kristalni velikan v skalnem morju.

Skočimo še dalje preko Vrbanovega vrha po drzno izoblikovanih policah tesno nad prepadi na Vrbanovo špico, ki se proti vzhodu grezi proti Črni gori, na levo v zatrep za Cmirom, na desno pa v divje tesni Kota. Pred nami so police, žlebovi in stebri drzne severne stene Rjavine.

Zelja, videti in doživeti čim več, nas je skokoma gnala navzdol na travnato gredino med Kotom in Peklom. Utrujenosti na tej poti nismo občutili, bilo nam je tako, kot da nas bi sreča nosila v naročju. Neljubo melišče smo premagali proti stenam Rjavine v skoku, toda obstali smo ob novi mojstrovini Lojza Rekarja, ki sedaj pase trop brez zvoncev na južni strani Rjavine, v zeleni Krmi. Tam se pasejo najbolj plemeniti gamsi, srnjaki in druga gorska divjad. Naježeni greben s številnimi jeklenimi klini bi nam kmalu vzel sapo, toda dobro zavarovana pot je varno vodila navzgor proti grebenu, kjer se je skala stapljala z modrino neba. Rjavina je najbolj vzhodni vrh Julijskih gora, ki nudi mogočen razgled preko Krme na Pokljuko ter dalje preko Jelovce.

Pred nami leži vse to predgorje v žametnem čadu. Grebenska pot preko Rjavine je razkošje posebne vrste. Popoldne pa so pritorčili iz Krme preko Apnenice in Ržkih podov nov tovor za novo moderno Staničevo kočo. S tovornimi živalmi in oznojnimi planinci z Javornika in Koroške Bele so prišli tudi gradbeni strokovnjaki in ljudje, ki predstavljajo jedro planinskega društva.

France Krajcer, propagandist, neutegoma razlaga svoje načrte. On in njegovi so prvi v Planinskem Vestniku govorili o gradnji triglavske žičnice, ki naj poveže in približa gornjesavske turistične in zimskošportne centre, Jesenice in Bled, z bližnjim in daljnim zaledjem, s čudovito in romantično Krmo. France Krajcer je ves zagret in v pripovedovanju niti malo ne dvomi v uresničenje svojih načrtov.

Milan Zemljč samo računa, računa, koliko na leto stane nošnja gradbenega materiala za novo Staničevo kočo iz Krme v višino 2332 m, koliko stane poleg tega tudi nošnja vsakega kg za oskrbo ostalih triglavskih planinskih postojank in meteorološke postaje na Kredarici, koliko bodo približali in pocenili bivanje v teh višinah z izgradnjo žičnice.

Skant, Janko Vilman je skupaj z Jakom Pogačarjem in Marjanom Bizjakom kot gospodar in gradbeni strokovnjak zaskrbljen nad drago gradnjo nove Staničeve kočice, toda planinci z Javornika in Koroške Bele so s svojim predsednikom Francetom Svetino v zadnjih letih premostili in odstranili z marljivim delom in skrbnim gospodarjenjem že marsikatero težavo. Zato smo prepričani, da bodo rešili tudi ta problem in da bodo obnovili staro Staničevo kočico ter zgradili Triglavsko žičnico.

Planinci z Javornika in Koroške Bele so pripravljani žrtvovati se za planinstvo. So nasledniki onega prvega mladinskega odseka v naši planinski skupnosti, ki je bil v tem naselju ustanovljen že leta 1936 in iz katerega so izšli zavedni mladinci, planinci, ki so delali v najtežjih časih naše narodne zgodovine. Večina teh mladincev je bilo ustreljenih 21. januarja 1942 v Begunjah.

Letos slavi Planinsko društvo Javornik — Koroška Bela svoj 15-letni delovni jubilej (1947—1962).

K delovnemu jubileju planincem z Javornika in Koroške Bele iskreno čestitam. Njihovo delo lahko služi za vzor številnim drugim planinskim društvom.

DOMNU ŠOLARJU

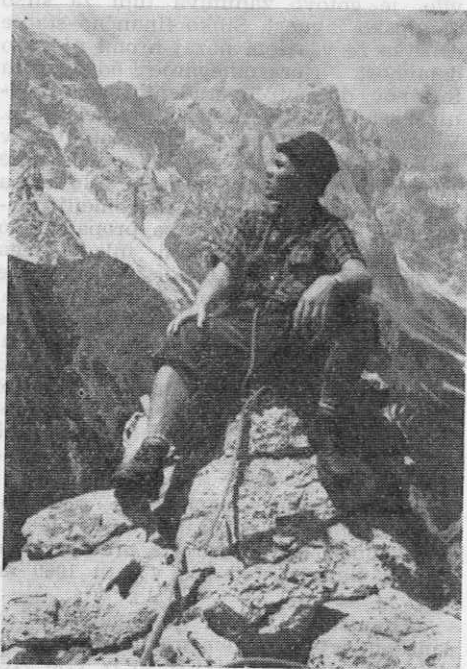
Dragi prijatelj, res je, ti si umrl, toda ni umrla vez, ki je bila med nama. Kruta je ta tihota, ki ostane za človekom, in ni je besede, ki bi jo spet napolnila.

V prvi pomladi življenja je bilo, ko sva se poznala. Brezskrbne sanje otroške mladosti je zamenjala šola, življenje, prve skrbi. V družbi prijateljev ali pa večkrat tudi sama sva vse pogosteje zahajala v pohorske gozdove. Najbolj je naju mikal tisti skrivnostni svet okoli Šumika. Mladost je kakor divja pomladna voda. Ni je sile, ki bi jo ustavila! Nekdo nama je pokazal čudovite prelesti Alp. Stopila sva na vrh našega očaka Triglava. Zapisala sva se goram. Alpinizem, najvišja oblika planinstva, ni nič drugega kot potencirana vsota duševnih in fizičnih naporov. Torej eno najmočnejših sredstev za duševno in telesno rekreacijo človeka, pa tudi za človekovo rast.

Ne vem več, kdaj sva se prvič navezala pod steno, ki se je bočila nad nama kot nepremagljiv zid. Navezala sva se in plezala. Mnogo sva plezala. Bil si molčeč in si hranil občutke zase. Ob naporih in težavah, ki sva jih premagala v stenah, so se nama zdeli oni v dolini pri študiju malenkostni, saj si se po vsaki turi vrgel z no vim močmi na študij...

Priznati moram, da pri prvih turah nisva mogla presoditi težavnosti stene. Niso bili redki trenutki, ko sva jo za las odnesla iz nevarnosti. Tako je bilo v krušljivih in zahrbtnih stenah Tičarice, Turske gore, Planjave. Posebno v Jugovem stebri, v severni triglavski steni sva občutila nevarnost kot nikoli poprej. Na mestu, kjer je po vsej verjetnosti omahnil Jug, se je tudi tebi odlomila ogromna luska. Zadržal sem te, po tistem sva postala previdnejša, plezala nisva ne le z rokami, ampak tudi z glavo.

Tvoj najljubši kraj je bila Korošica. Tja si rad zahajal tako pozimi kot poleti. Pa tudi v Tamar te je vlekle na smučanje. Tam si poleg ostalih alpinistov iz univerze spoznal tudi Bojana. Potem sta odšla nekega pomladnega dne v steno Kogla. Bil je čas, ko je cvetel rumeni jeglič in encijan. Tam med cvetovi se je vila ozka stezica, Tvoja zadnja pot pod steno...

Op. uredništva: Ob poročilu APD prinašamo tudi poslovilno besedo Domnu Šolarju, alpinistu iz Ruš, ki se je ponesrečil lansko spomlad v južni steni Kogla. Napisal jo je Vanč Potrč. Slika predstavlja Domna v severni steni Planjave (smer Drogenik).

AKADEMSKO PLANINSKO DRUŠTVO V LETU 1961

14. januarja 1962 je imelo Akademsko planinsko društvo svoj XIII. redni občni zbor. Problematika društva, ki se je v zadnjih letih, predvsem po zaslugi svojega alpinističnega odseka, zelo uveljavilo, je gotovo zanimiva tudi za širšo planinsko javnost. Šibko finančno stanje društva že vsa leta nazaj hromi njegovo dejavnost. Nerazumevanje odgovornih forumov do potreb študentskega planinskega društva nas po pravici skrbi. V lanskem letu pa je bilo stanje prav kritično, saj so se letne dotacije skrčile na četrtino. Na minimumu je bilo treba skrčiti administrativno delo, omejiti oziroma ustaviti je bilo treba propagandno dejavnost, izlete s člani mladinskega odseka, smučarske tečaje, sodelovanje v raznih centralnih planinskih akcijah. Brez vsega tega pa si prave planinske organizacije ne moremo predstavljati. Položaj se je tako zaostрил, da bi kmalu prišlo do razpustitve društva. To bi imelo gotovo negativne posledice za slovensko planinstvo, saj ima APD že več let specifičen položaj in specifične naloge.

Pomanjkanje propagandne dejavnosti, oziroma organiziranih akcij je bil nedvomno edini vzrok precejšnjemu upadu članstva (od 985 v letu 1960 na 815).

Alpinistični odsek je imel tudi v lanskem letu nespremenjeno vlogo. Skoraj vsi vodilni člani PD so iz vrst AO.

Kot vsako pomlad je odsek priredil tradicionalni veleslalom — VTK memorial na Jalovčevem plazu. Ekipa alpinistov se je udeležila alpinistične smučarske vožnje pod Storžičem, precej članov in pripravnikov je prišlo tudi na zvezni začetniški tečaj v Vratih, bodisi kot tečajniki ali instruktorji. Tudi na republiškem plezalnem taboru je bilo preplezanih nekaj renomiranih smeri.

Plezalna šola je privabila v skale Grmade nad 40 mladih ljudi. Odsek je bil postavljen pred težavno nalogo. Vendar so bile težave z instruktorji, ki so bili službeno in študijsko že itak pre-zaposleni, požrtvovalno premagane. Ko je bilo pričakovati doslej največji pritek novih plezalcev, se je zgodila tragična nesreča v južni steni Kogla, ki je terjala življenje dveh dobrih plezalcev. Iz popolnoma razumljivih razlogov je velika večina novih ljudi odpadla od nadaljnega udejstvovanja v gorah. Njihova prizadetost je še bolj opravičljiva, ker mnogo tečajnikov sploh še ni bilo

v gorah. Tudi pri ostalih pripravnikih, ki so kljub temu še zahajali v gore, se je poznala negotovost in neizkušenost v hoji po nadelanih poteh. V bodoče bo treba sprejemati v plezalno šolo take ljudi, ki so že prej zahajali v hribe, saj se bo le tako mogoče izogniti nesrečam.

Šest plezalcev se je udeležilo odprav v Zapadne Julijce, Dolomite in Centralne Alpe. Večino stroškov so morali udeleženci kriti sami, pomoč PZS je bila le formalna. Plezalca v Dolomitih in v skupini Mt. Blanca sta dosegla uspeh, ki je bil doslej dan le malokateri slovenski odpravi. O tem bomo gotovo kaj več slišali v PV na drugem mestu. Člani odprav so v inozemstvu prav lepo predstavili svoje plezalske sposobnosti in hkrati utrdili ugled AAO, ki ga uživa v plezalskih krogih.

45 članov in pripravnikov je v lanski sezoni preplezalo 230 smeri, od tega 48 zimskih, 42 z oceno VI. Omeniti je treba tudi tri prvenstvene smeri v stelah Travnika, Kogla in Planje. Kvaliteten dvig plezalcev AAO je, ne nazadnje, razviden tudi iz tega, da je v odseku kar 7 kandidatov za bodočo himalajsko odpravo.

Zato je UO APD podprl idejo o ekspediciji v južnoameriške Ande. Upamo lahko, da bo mogoče s požrtvovalnim delom in s smotrno propagando prebroditi največjo težavo — finančni problem.

V okviru APD že sedem let deluje močan mladinski odsek. Na desetih ljubljanskih osemletkah in srednjih šolah je uspelo organizirati skupine, ki jim skuša APD posredovati čim boljše gorniško vzgojo. Po šolah visijo pestre propagandne omarice, prirejenih je bilo 20 dobro obiskanih planinskih predavanj. Večje število mladincev se je udeležilo 15 izletov, žal pa društvo ni moglo prispevati niti denarja za vožnjo. Odsek je organiziral tudi tečaj o prvi pomoči in fototečaj. Kolikor so sredstva dopuščala, so se mladinci udeležili centralnih akcij MK pri PZS: smučarske ocenjevalne vožnje pod Storžičem, zvezne proslave v Titovih Užicah, proslave 40. obletnice ustanovitve »Skale«, pohoda iz Škofje Loke do Vrat, zveznega tečaja za mladinske vodnike v Črni Gori, orientacijskega pohoda na Jelovici. Poseben uspeh so dosegli na republiškem tekmovanju mladinskih odsekov »Gore in mladina« — tretje mesto v skupnem plasmaju in 1. mesto za propagando.

Gospodarski odsek upravlja Študentski planinski dom v Tamarju. S

1. majem 1961 je bila sklenjena pogodba o zakupu Doma. Kot je videti do sedaj, je namreč pravilno napravljen in solidno voden zakup, posebno za PD, ki nima redno nameščenih moči in je od postojanke zelo oddaljeno, najugodnejša rešitev. S pogodbo so bile točno določene ugodnosti in obveznosti zakupnika in APD, upravni odbor potrjuje cenik, določa način izkoriščanja kapacitet in skrbi za obnovo in izboljšanje doma. Za adaptacijo, ki je bila namenjena že do konca 1961. leta, so sredstva že na razpolago, delo pa ni bilo izvršeno, ker je podjetje, s katerim se je društvo dogovarjalo, v zadnjem trenutku odpovedalo.

Omeniti je treba tudi delo propagandnega in fotoodseka. Za temnico služi majhen prostor ob društveni pisarni. Fotoodsek je pogodbeno zadolžen za izdelavo razglednic za Dom v Tamarju, vendar je bilo treba večino razglednic nabaviti drugje, ker gre delo z zastarelimi napravami prepočasno od rok. Z modernejšo aparaturo bi fotisti s svojimi izdelki lahko konkurirali tudi v drugih planinskih postojankah, saj je znano, da se ponekod ne postavljajo s preveč kvalitetnimi razglednicami. Svoja dela so uspešno razstavljali na dveh študentskih razstavah umetniške fotografije, želja po lastni organizaciji medrepubliške raztave umetniške gorske fotografije pa je ostala le na papirju, ker ni bilo mogoče najti pokrovitelja. Na vidnem prostoru v centru Ljubljane ureja propagandni odsek dve razstavni omarici. Propagandistično dejavnost pa bi kazalo razširiti tudi z objavljanjem člankov v dnevnem časopisju, da se bo tudi širša javnost seznanila z uspehi in problemi APD.

Za društvenega predsednika je bil tudi letos izvoljen ing. Bine Kurnik.

Peter Magajna

PRIPRAVE ZA EKSPEDICIJO »ANDI 1962«

Ekspedicijo so dali na dnevni red plezalci APD. Upravni odbor APD je osnoval ekspedicijski komite, ki je začel s podrobnejšo pripravo načrta za ekspedicijo.

Želimo dvigniti ugled našega alpinizma tudi v mednarodnih alpinističnih krogih. Več navez našega plezalskega odseka je v preteklih sezonah doseglo zelo lepe uspehe v naših gorah in v vseh pomembnejših evropskih gorstvih. Plezalci našega odseka so se doslej udeleževali v gorah Italije, Francije,

Švice, Avstrije, Čehoslovaške, Anglije in Norveške. Kot celota smo ena najboljših plezalskih skupin v državi, zato mislim da smo sposobni tudi s tehnične strani organizirati to ekspedicijo v lastni režiji.

Ekspedicijski komite je že od vsega začetka želel dati ekspediciji tudi znanstveni značaj. Zato je z veseljem sprejel pobudo Patofiziološkega inštituta ljubljanske univerze, da pri ekspediciji sodeluje. V načrtu je proučevanje človeškega organizma pod vplivi višinskega zraka in naporov glede na stopnjo aklimatizacije in vrsto prehrane. Ker bi bile te raziskave prve take vrste v tej veji medicine, je podprl »Sklad Borisa Kidriča« znanstveno delo ekspedicije s precejšnjim finančnim zneskom. Poleg tega se nameravajo člani ekspedicije po napotkih drugih institutov ukvarjati z zbiranjem podatkov geografskega in biološkega značaja.

Ekspedicijski komite ima za ekspedicije pripravljene dve varianti. Prva bi bila obisk Andov v Ekvadorju od julija do oktobra 1962, druga pa v Peruju od novembra 1962 do februarja 1963. Po-teka intenzivna priprava za prvo varianto, druga je pripravljena samo zato, če prva iz kakršnihkoli razlogov ne bi bila uresničljiva.

Ekspedicijo bo sestavljalo sedem alpinistov, med njimi bosta dva zdravnik in bo v Ekvadorju delovala poldrug mesec. Za ta čas je v načrtu več vzponov na vrhove, katerih višina se giblje med 5000 in 6000 m. Ker so zelo kratke razdalje med železnico, ki predstavlja v Ekvadorju glavno prometno zvezo, in med gorskimi verigami Andov, sodimo, da bo ekspedicija zelo mobilna, po potrebi se bo pa lahko tudi cepila na dve samostojni skupini. Tehnična oprema ekspedicije ne bo predstavljala večjega problema. Privatna oprema udeležencev, dopolnjena z opremo iz skladišča PZS, bo v glavnem zadostovala. Treba bo dokupiti le nekaj rekvizitov.

Finančni proračun za sedemčlansko ekspedicijo znaša nekaj nad 5 milijonov din. Vzrok za tako nizek proračun leži predvsem v tem, ker ekspedicijo organiziramo po zgledu takozvanih »žepnih odprav«, in pa v tem, ker so razdalje ki jih ekspedicija mora prehoditi na terenu, relativno zelo kratke. Pravilnik ekspedicijskega komiteja določa, da se vsa finančna sredstva, ki jih zberejo udeleženci ekspedicije s predavanji članki, slikovnim materialom etc. stekajo v finančni sklad komiteja. To bo dalo podlago za njegovo nadaljnje delovanje.

Franc Savenc

iz občnih zborov

PD PTT LJUBLJANA je najmočnejše poštarsko planinsko društvo v Jugoslaviji s 1260 člani, ki delujejo v 16 skupinah skoro po vsej Sloveniji, razen v območju Maribora, ki ima lastno PD.

Program dela, ki ga je društvo prevzelo na zadnjem občnem zboru, je potekal ob vseh najvažnejših proslavah in akcijah v znamenju proslavljanja 20-letnice vstaje. Društvo je imelo lepe uspehe, med katerimi naštejemo:

Nadaljnje utrjevanje notranje organizacije društva in pridobivanje članov; ustanovitev alpinističnega odseka in prvi tečaj za člane tega odseka; razne izboljšave v planinski postojanki na Vršiču; nadaljnje delo v zvezi z gradnjo alpinetuma na Vršiču in planinskega doma v Logarski dolini; urejanje izložb na trgu OF s fotografijami z izletov in akcij; organizacija številnih izletov: 15 množičnih s 561 udeleženci, 8 izletov po poti slovenske planinske transverzale z 97 udeleženci; udeležba 100 članov na IX. zboru poštarjev planincev FLRJ pod Plešivcem; organizacija tradicionalnega partizanskega marša preko Pohorja za Plešivca nad Slovenjgradcem; sodelovanje pri proslavi 20-letnice vstaje v Črnomlju na zboru poštarjev iz vse Slovenije s partizanskim pohodom ekip s Triglava in s Plešivca; sodelovanje pri Pohodu ob žici okupirane Ljubljane; člani so prispevali nad 600 ur prostovoljnega dela.

Da so člani društva aktivni planinci, dokazuje tudi en zlat in 3 srebrni častni znaki, s katerimi je PZS odlikovala 4 naše člane, sedem članov je v pretekli izletniški sezoni dokončalo pot po slovenski planinski transverzali, štirje člani pa pot po zasavski planinski transverzali; pet članov si je priborilo tudi častni znak za trikratno udeležbo na tradicionalnem partizanskem maršu.

O vsem tem, pa tudi o težavah, ki jih ima društvo, so odborniki društva poročali na VIII. rednem občnem zboru v Ljubljani, dne 10. 2. 1962, ki se ga je udeležilo okrog 320 članov in delegatov.

Tudi za bodoče delo ima društvo v programu številne naloge, med katerimi so najvažnejše še neizvršene iz prejšnjih let in pa izletništvo. Izleti so namenjeni rekreaciji članstva, za izlete pa so potrebna materialna sredstva. PTT podjetja bi morala imeti do PD več razumevanja, saj društvo skrbi za zdravje

kolektivov. V bodoče bo treba nameniti del sredstev tudi planincem in naj ne ostane ponovno samo pri obljubah.

Občni zbor je potrdil delo upravnega odbora društva in delo mladinskega, gospodarskega in markacijskega odseka.

Za predsednika društva je bil že v tretje izvoljen soglasno tov. Jože Dobnik.

Jože Praprotnik

PD RADEČE obstaja 10 let. V tem obdobju je doseglo članstvo mnogo uspehov za planinstvo. Pomnožilo je članstvo, ima precej naročnikov Planinskega vestnika, upravlja Kočo na Prehodavcih, a za bodoče je sprejela sklep, da bo postavila svojo kočo v svojem delokrogu, to je na Lovrencu, med Vel. Kozjem in Lisco. Tu je namreč spomladi zelo bujna flora, pozimi pa ugodna smučišča.

Na zadnjem občnem zboru 18. 2. pa smo imeli med člani kar tri nagrajence. Predsednik društva tov. Stane Koselj, vnet planinec, po rodu Gorenjec, že enajsto leto vodi društvo in je zaradi svojega vestnega dela prejel diplomu PZS. Ravno tako je prejel diplomu za svoje delo pri planinstvu tajnik tov. Tomo Kramfogel. Oba sta namreč uslužbenca papirnice Radeče, prvi kot direktor, drugi kot sekretar. Značko za prehojeno transverzalo pa je prejel član tov. Lojze Mlinar, po poklicu žel. prometnik, ki je velik del svojega letnega dopusta posvetil našim planinam.

Vsem nagrajencem je slovesno predal diplome oz. značke tajnik PZS na občnem zboru ter s tem dal veliko priznanje našemu delu za planinstvo.

Stanko Skočir

KOČA NA PLANINI RAZOR (1333 m)

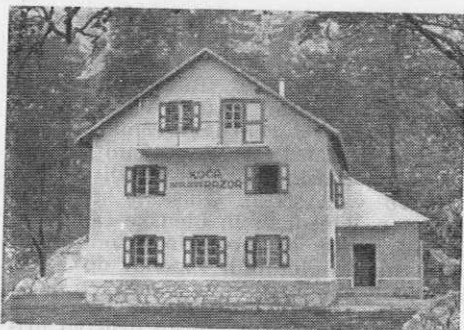
PD Tolmin je dne 30. 7. 1961 slovesno odprlo povečano kočo na planini Razor. Na istem mestu je stala že prej skromna kočica, preurejena iz vojaške karavle, ki je imela dve sobi s 18 ležišči in kuhinjo. Zaradi vedno večjega dotoka planincev in številnih transverzalcov je bilo treba misliti na povečanje. Danes razpolaga postojanka z velikim prostorom za skupna ležišča na podstrešju, štirimi sobami v prvem nadstropju, z zasilnimi ležišči na vrhu prizidka, v pritličju pa z lepo, prostrano jedilnico, vežo, kuhinjo, shrambo in kletjo, sanitarijami in sobo za

oskrbnika. Sprejme lahko do 60 obiskovalcev.

Prva dela so bila pričeta v l. 1957, ko je bila v grobem stanju tudi postavljena. Že naslednje leto je bila toliko dograjena, da je lahko, kljub gradnji, nemo-teno sprejela številne obiskovalce. Žal je zaradi pomanjkanja denarnih sredstev sledil enoleten zastoj. V l. 1960 je bila v glavnem končana, v prefeklem letu so sledila še pleskarska dela in zidava drvarnice. Stroške je društvo krilo s posojilom PZS, lastnimi sredstvi in prostovoljnim delom članov društva. Od dejansko porabljenih nekaj milijonov je današnja vrednost koče narasla na več kot 25 milijonov dinarjev.

Da so vsa dela pri koči potekala v redu in kar najhitreje, se je treba zahvaliti požrtvovalnim odbornikom društva, predvsem gradbenemu odseku in dolgoletnemu predsedniku društva tov. Filiju. Omeniti je treba tudi številna podjetja predvsem Tovarno cementa in salonita Anhovo, Tovarno pohišta »Krn« Klavže, Soško gozdno gospodarstvo Tolmin idr., ki so pripomogle, da so se pri gradnji porabila minimalna sredstva.

Koča leži v neposredni bližini planine, ki zadovolji s svojimi odličnimi izdelki slehernega planinca. Nad planino se vleče greben tolminskih gora, ki se nadaljuje proti Črni prsti in Krnu. Tereni so, čeprav še malo znani, prikladni tudi za smučanje, saj je vse do maja možna smuka s Kuka (2086 m) in Vogla (1923 m) prav do koče. Z dograditvijo žičnice in doma na bohinjski strani Vogla pa bo ta svet še več pridobil na pomenu.

Koča na planini Razor

Da bi pripravili v ta prelepi gorski svet čim več delovnih ljudi, posebno tistih, ki se zanimajo za motorizacijo, se društvo trudi, da bi izboljšalo že obstoječo kolovozno pot, ki drži dalje od pl. doma (1056 m), do kamor je speljana že prav dobra cesta. Na ta način bi bila dana tudi tem možnost, da bi že v slabi uri uživali svež gorski zrak. Po vsej verjetnosti se bo načrt uresničil, saj je na pomoč priskočila JLA.

K otvoritvi se je 30. julija zbralo okrog 600 planincev iz najrazličnejših krajev Goriške, katere je v otvoritvenem govoru pozdravil predsednik tov. Janko Fili. Opravljeno delo je opisal načelnik gradbenega odseka prof. Hinko Uršič, svoje misli pa sta izrazila tudi tov. Ivan Šavli in Ludvik Zorzut. PZS so zastopali tov. Bučer, Fetih in Lavrič.

Društvo je z otvoritvijo proslavilo 60-letnico Trillerjeve koče na Krnu in 20-letnico vstaje.

-ja

PRISPEVKI ZA ZLATOROG

članarina za čas od 1. 1. do 31. 3. 1962	din	18 730.—
vpisnina	din	15 620.—
prispevki od prireditve	din	26 825.—
od prodanih znakov PZS	din	5 306.—
PD Ruše — bloki	din	600.—
PD Kranj — bloki	din	2 900.—
Kamenarič Tomo, Ljr., Prešernova 11	din	500.—
Mihelčič Ivan, Lj., Lepi pot 12	din	500.—
	din	70 981.—

STROŠKI VZDRŽEVANJA UPRAVNE ZGRADBE

v času od 1. 1. do 31. 3. 1962	din	13 223.—
--	-----	----------

SKLAD DOMA ZLATOROG

stanje sklada dne 31. 12. 1961	din	8 640 795.—
zbrano do 31. 3. 1962	din	70 981.—
stroški vzdrževanja	din	13 223.—
	din	8 698 553.—

Alpinistične novice

NOVE SMERI v Raduhi in Peci so lani preplezali člani AO Prevalje Peruš, Vidali, Jurhar, Smrečnik, Dihpol in Kalčič. AO Prevalje je lani izvedel tridnevni zimski tečaj na Uršlji gori in odpravo v Avstrijo. Obiskali so Gros-glockner, Venediger in Lienške Dolomite. Člani odseka so preteklo leto izvršili večje število plezalnih vzponov do V. težavnostne stopnje.

AKADEMSKO planinsko društvo pripravlja samostojno odpravo v Ande. Če bodo uspeli dobiti denarna sredstva, nameravajo še letos odpotovati v Ekvador. Ta del Andov doslej še ni bil dosti obiskan.

BARBKA LIPOVŠEK (Akademiški AO) in Helena Lužarjeva (AO Kamnik) sta lani oktobra preplezali centralni stebel v Dedcu. Čas plezanja 5 ur.

SEVEROZAHODNI RAZ Debele Peči sta 1. 10. 1961 preplezala v prvenstvenem vzponu Klavdij Mlekuž in Rado Košir (oba AO Mojstrana). Višina stene je 400 m, ocena III, mestoma IV.

SFINGA: Na kraju poletne sezone 1961 je bila naveza Mahkota-ing. Fajdigo-va-Sazonov (vsi AO Ljubljana-matica) še enkrat v Sfingi. Mahkoti je uspelo preplezati dva nova raztežaja nad mestom, ki ga je pred leti dosegla naveza Šara-Levstek. Drugi raztežaj drži preko

V nedeljo 11. 2. 1962 je MO PD Mežica organiziral sankaske pionirske tekme. Prireditvev je bila posvečena Letu telesne kulture mladih.

Na trasi od posestva Gotovnik do cilja pri letnem kopaljšču se je dopoldne zvrstilo 128 pionirjev sankascev, ki so tekmovali v 4 kategorijah.

V kategoriji pionirk do 10 let je nastopilo 14 tekmovalk. Prvo mesto je dosegla Lenka Stanta.

Med 40 pionirji v starosti do 10 let je bil prvi Robi Lampret.

Pionirke v starosti 10—15 let. Prvo mesto pred ostalimi 24 tekmovalkami si je priborila Jerica Peršak.

V kategoriji starejših pionirjev je nastopilo 49 tekmovalcev. V močni konkurenci je dosegel prvo mesto Alojz Mlinšek.

5 m strehe. Ta je doslej veljala za največji problem v smeri. Vendar težave nad njo niso nič manjše in stojišče je skrajno slabo.

VZHODNO STENO Bovškega Gamzovca sta v prvenstvenem vzponu preplezala 21. januarja 1962 Tone Sazonov in Ljubo Juvan (oba AO Ljubljana matica). Smer poteka po veliki grapi nad bivakom pod Luknjo.

JUŽNO STENO Planjave so v prvenstvenem vzponu preplezali 21. januarja 1962 Tone Škarja, Pavle Šimenc, Jožica Trobevšek in Jože Grabljevec (vsi AO Kamnik). Smer poteka iz Repovega kota po stebri direktno v veliki vijak pod Sukalnikom. Od tu po sneženih pobočjih na vrh Planjave.

FRANCOSKE ocene A in E za tehnično plezanje bi bilo morda umestno uporabljati tudi pri nas. Stare ocene (I-VI) bi uporabljali samo za prosto plezanje. Tako bi se izognili razvrstitveni nekaterih smeri, ki zaradi obilice klinov »postajajo lažje«. Nekateri naši plezalci so n. pr. izjavili, da je smer Debelakove v Špiku težja kot Aschenbrennerjeva v Travniku. Potrebno je upoštevati, da se je po 40 ponovitvah v Travniku nabralo precej klinov, smer Debelakove pa je izrazito prosto plezanje in je manj obiskana.

Lj

NOVICE IZ MLADINSKIH ODSEKOV

Prireditvev je tako številčno kot organizacijsko zelo uspela. PD Mežica in MO sta tako brez dvoma zaslužila vso pohvalo.

V nedeljo 25. II. 1962 je bil občni zbor MO PD Ruše pri Mariboru. Najprej je mladinski planinski pevski zbor zapel planinsko pesem 140 udeležencem in gostom občnega zbora. Sledila so poročila in delovni načrt za bodoče leto. Iz poročil je bilo razvidno, da je mladinski odbor v preteklem letu izvršil vse naloge preteklega leta. Dosegli so lepe uspehe pri vzgoji vodičev za izletništvo ter v stikih z ostalimi odseki v svojem okraju kakor tudi s sosednjimi društvi zunaj naše republike.

Na koncu je občni zbor izvolil 13 članski mladinski zbor, ki mu načeluje prizadevni učitelj ter mladinski vodnik Karel Kordež. Tomaž Banovec

LE SECOURS DE MONTAGNE DE FRANCE

Pod tem naslovom je Fédération Française de la Montagne v novembru 1960 izdala zanimiv priročnik za francoske gorske reševalce.

V prvem poglavju pisec ugotavlja, da je reševanje v gorah staro prav toliko kot planinstvo samo. Menihi na Velikem Sv. Bernardu rešujejo onemogle že od srednjega veka dalje. Prava gorska reševalna služba v modernem smislu sega v obdobje začetka alpinizma; v Franciji je prva organizirana skupina nastala l. 1897. Sledile so ji še mnoge druge, vendar je enotna organizacija nastala šele l. 1947. Organizacija je bila vezana na prosvetno ministrstvo. Minilo je nadaljnih enajst let, ki so prinesla nekaj velikih nesreč in izkušenj, in GRS Francije je prešla v delokrog ministrstva za notranje zadeve, oziroma državne službe za civilno zaščito.

V drugem poglavju nas Jean Franco seznanja s sodelujočimi organizacijami: postaje GRS v okviru FFM s prostovoljci in deloma profesionalci — vodniki, organi ministrstva za notranje zadeve, enote ministrstva za narodno obrambo, zlasti Gendarmerie Nationale, enote suhozemne vojske. V primeru potrebe po intervenciji iz zraka sodelujejo letala in helikopterji sekretariata za javna dela, transport in turizem, ministrstev za notranje zadeve in narodno obrambo.

Za izvedbo in organizacijo akcij je odgovoren kot zastopnik vlade prefekt departementa. Ta se v te namene posluži pooblaščenca civilne zaščite in tehničnega svetovalca. Svetovalca si prefekt izbere sam po posvetovanju z reševalnimi organizacijami. Glede na potrebe departementa določi še področja, šefa akcije in potrebno število šefov skupin. Slednje izbirajo prefekt in reševalci med najuspešnejšimi in najbolj priznanimi gorskimi reševalci. Končno obravnava pisec razvrstitev reševalnih akcij v enostavne, težke ali zelo težke ter kompleksne. V zvezi s tako razdelitvijo kasneje v 7. poglavju pravilno ugotavlja, da ni moč postaviti neke povsem strogo veljavne definicije za posamezno vrsto akcije. Še več — zgoraj se kaj rado, da se lahka akcija sprevrže v težavno, druga zopet v kompleksno itd.

V tretjem poglavju obravnava pisec reševanje ponesrečenih letal in sodelo-

vanje GRS za primer nezgod v goratih predelih.

V četrtem poglavju je skoro sto strani posvečenih tehniki in sredstvom za reševanje v gorah. Poseben poudarek dajejo pisci že takoj v uvodu sodobnim vrvm in zlasti uvedbi jeklenih pletenic ter vsega, kar spada k uporabi teh vrvi. Zanimivo je, da izražajo priznanje gorskim reševalcem Bavarske in Avstrije, ki da vodijo na tem področju. Snov tega poglavja je porazdeljena v tri dele:

1. Opis sodobnih reševalnih naprav — platneni sedež (Gramminger), nosilni drog, Marinerjeva nosila;

2. Opis pripomočkov za spuščanje in zaviranje ter sredstev, ki omogočajo uprabo naprav, opisanih pod 1.

3. Opis principov uporabe opisanih pripomočkov v skali in ledu.

Knjiga je zategadelj koristna kot priročnik za instruktore. Naši tehniki ne nudi ničesar novega, lahko bi celo trdili, da smo v nekaterih stvareh dalje od Francozov in tudi od njihovih vzornikov — Nemcev in Avstrijcev. Eden od takih primerov je na primer vitel za dviganje in spuščanje Aleša Kunaverja. Knjiga se v zvezi z vitlom omeji na ugotovitev, da nekaj takega GRS zelo rabi, vendar še nima v uporabi.

Razmeroma novo in manj znano našim reševalcem je morda reševanje iz ledeniških razpok, s kakršnim doma pač nimajo opravka. Zdi se nam, da je prav ta snov koristna za naveze, ki odhajajo vsako leto v svet širitisočakov in za redke udeležence naših himalajskih odprav.

Razumevanje snovi olajšujejo skice.

Poglavji 5 in 6 obravnava uporabo letal in helikopterjev. Iz prispevkov je videti, kdaj smemo in moremo uporabljati ta dva pripomočka. Podučno je tudi vedeti, kako se naj ravnavo reševalci, da bo sodelovanje teh naprav učinkovito. Zanimalo nas bo zvedeti, za kaj vse lahko uporabimo helikopter in letalo v GRS:

1. Iskanje ponesrečencev.
2. Usmerjanje reševalnih skupin na tleh z radio sredstvi in signalizacijo.
3. Oskrbovanje s hrano, živili in zdravili.
4. Prevoz reševalcev čim bliže kraja nesreče.
5. Prevoz ponesrečencev v zdravniško oskrbo.
6. Prevoz lavinskih psov.

Za nas sta poglavji zanimivi v toliko, ker nas seznanja s temeljnimi pojmi, na podlagi katerih bomo lahko bolj določeno zahtevali uvedbo teh naprav tudi v našo GRS. Sodeč po razgovorih med JLA in upravo za socialno zavarovanje, moremo tudi mi pričakovati boljše čase.

Sedmo poglavje se bavi z organizacijo reševalne akcije. Osnova so kadri, ki jih v Franciji manjka prav tako, če ne bolj kot pri nas. Posebno velja to za mlade moči. Reševalec mora ustrezati tako po strokovnem znanju kot fizičnih in duševnih kvalitetah. Velik poudarek daje pisec vzdržljivosti, iznajdljivosti, sposobnosti premagovanja nenadnih in trajnih silovitih naporov, slabega vremena, mraza in vsega, s čimer je združeno reševanje.

Od reševalcev preide na podrobno obravnavo šefa akcije in šefov reševalnih skupin. Razčlenjuje njihove dolžnosti in pravice — vse v luči velike odgovornosti. Šefu akcije so absolutno podrejeni šefi skupin, avtoriteta prvega in ostalih je nujna stvar.

Avtor opozarja, da naj bo zdravnik tudi alpinist, sicer so reševalci preobremenjeni še s skrbjo zanj. Material mora biti vedno pri roki, po vsaki akciji je treba nadomestiti porabljeno z novim, pa naj bodo to zdravila, hrana, oprema ali karkoli. Na voljo šefu akcije mora biti za težavna reševanja — zlasti zimska — tudi tako imenovana »himalajska« oprema.

razgled po svetu

NOVI ČLANI GHM so med drugim tudi Boris Garf iz Moskve (SSSR), Michel Vaucher iz Zeneve, medtem ko smo za dva Poljaka že poročali (Biel, Utracki). V GHM se člani »pripuščajo«, izbor je zelo strog. Članstvo v GHM danes pomeni več kot članstvo v ÖAC. Predsednik GHM je bil v l. 1960 spet Jean Franco, l. 1961 pa Guido Magnone.

LETALO V HIMALAJI ne bo več posebnost. Eiselinova ekspedicija na Dhaulagiri je dokazala uporabnost in uspešnost zračnega transporta. Čeprav ni šlo vse gladko, letalu ni mogoče oporekati praktičnost. Pilatus Porter je imel precej nezgod, a vse so mehanične narave in bi se dale odpraviti in popraviti. Vzrok ni bila višina, marveč slaba nepalska letališča, ki nimajo hangarjev niti me-

Važna so sredstva za zveze, predvsem brežične zveze. V ta namen uporabljajo reševalci sprejemno-oddajne postaje in strokovnjake ministrstva za notranje zadeve. Taka ureditev je posebno ugodna iz vidikov oskrbovanja, ki ga zmore le dobro opremljena in profesionalna ustanova.

Avtor sviri pred absolutnim zaupanjem radijskim zvezam. Za težavne akcije je treba poleg teh imeti pri roki še kurirske zveze in zvezo s signalizacijo. Ne gre samo za to, da eno od sredstev odpove v klasičnem smislu. Pogosto krajevne razmere ne omogočajo direktne vidljivosti in že odpade to ali drugo sredstvo.

Zaključek poglavja obravnava še vprašanja zavarovanja reševalcev, poročanja o akciji, zveze s komunalnimi oblastmi in odnos do družine ponesrečenca. V nekaterih področjih v Franciji GRS moralno in materialno pomaga družini vsaj prvi hip po nezgodi.

V prilogah je zanimiva okrožnica ministra za notranje zadeve vsem prefektom. Z njo je urejena povezava z oblastmi.

Priročnik v celoti zasluži pozornost zaradi jedrnatosti, s katero so številni avtorji (F. Germain, Jean Franco, F. Hames, A. Contamine, H. Jouve, H. Giraud, A. Georges, M. Couturier) zbrali vse najboljše in najnovejše s področja reševanja v gorah v Franciji.

Ing. P. Š.

haničnih delavnic. Za pilota višina 5000 do 5700 m brez kisikovega aparata ni nič posebnega. Težko pa je v tej višini dobiti prostor za pristajanje, vsak pristanek je tvegan. Zato bi bilo za ekspedicijo bolje, če bi imela dve letali. Pilatus Porter je bil nekak zračni kamionet, odnašal je v višave po 4 može in 300 kg bremena z brzino 200 km na uro. Iz Rima preko Bagdada v Kathmandu je rabil 8 dni.

Letalo pa postavlja ekspedicijo v nove okoliščine: ni več romantičnega pristopa po himalajskih dolinah, tabornih ognjev, skupnih šotorov, stika z nosači i. p. Moštvo je vedno dislocirano, ves čas ekspedicije jih letalo trga vsak sebi. Eiselinovo letalo je od 38 dni delovalo le deset dni, k sreči brez večje nesreče, ki so uvajale še vsako novost v letalstvu.

Nepalci so že kupili dva PC 6, en švicarski pilot je ostal kar v Nepalju za letalski servis. Namesto železnice in ceste bo Nepal gradil aerodrome. Eiselinova ekspedicija je Nepalju pokazala smer v razvoju prometa.

ÖHG (Avstrijska himalajska družba) ima za l. 1962 dovoljenje za Dhaulagiri. Nepal je izdal dovoljenje, da namesto vzpona na koto 8172 m raziščejo severozahodno področje te kote, ki nosi ime Dhaulagiri Himal ali kratko Dhaul Himal. Tu je cel venec pet in šestisočakov ter šest in sedemtisočakov in deloma še popolnoma neraziskanih dolin. L. 1953 je bil tu dr. Herbert Tichy, l. 1954 pa Toni Hagen, jeseni istega leta sta poizkušala tu z vzponi Angleža G.O.M. Roberts in G. Lorimer. Prišla sta na dva šestisočaka in Putha Hiunčuli (7239 m). Področje je težko dosegljivo. Zadnje letališče je v Pokhari, zadnje človeško bivališče pa v Mukutu (4270 m). Med srečniki, ki bodo letos v tej avstrijski ekspediciji, so večji del sama nova imena, le zdravnik dr. W. Wehrle je bil v avstrijski ekspediciji na Dhaulagiriju 1959. V Nepal bodo šli antropolog dr. Breitinger (univerza Dunaj), geofizik H. Fischer (univerza Graz), alpinisti Alamberger, Eidher, Gstrein in Weissensteiner. Finansirala bo ekspedicijo družba ÖHG, del bodo prispevali udeleženci sami, ostalo bo dala zbirka, posebne znamke in dopisnice (vsaka dopisnica s pozdravi iz Nepala stane 10 S.

DR. ERWIN SCHNEIDER bo vodil v l. 1962 himalajsko ekspedicijo ÖAV in DAV, torej sodobni anšlus v Himalaji. Ekspedicija bo imela kartografske naloge, člani bodo kartografi, alpinistične naloge pa so prevzeli gorski vodniki Kuno Rainer iz Kitzbühla, Ernst Senn iz Innsbrucka in Hubert Schriebl. Prva dva sta v prvih letih po vojni mnogo pomenila. Ekspedicija se zanaša na pomoč Švicarja dr. Tonija Hagena, ki deluje v Kathmanduju.

VISOKOGORSKA POLICIJA je že uvedena v Švici. Policijski šef kantona Graubünden je jeseni l. 1961 osebo vodil tečaj za policiste, ki se specializirajo za službo v gorah in posebej v reševalni službi. V tečaju je bilo 13 policistov iz Püricha, iz Berna 8, iz Luzerna 4, iz manjših mest po eden. Na programu je bilo plezanje v suhi skali in ledu, reševanje in vsa tehnika, ki pride v gorah v poštev. — Pravzaprav je takle tečaj prišel precej pozno. V Švici se je v drugi polovici leta 1961 smrtno ponesrečilo 77 ljudi, 62 pa je bilo težje poškodovanih.

Največ jih je zdrsnilo v suhi skali, ena tretjina. V l. 1961 so torej švicarske Alpe terjale kar 91 smrtnih žrtev. Povprečni stroški reševalnih akcij so bili 482 frankljev, največji stroški za eno ekspedicijo so znašali 11 992 frankljev, pri čemer pa je skoraj polovica odpadla na letalsko pomoč. Vzroki? Slaba oprema, neizkušnost, precenjevanje sposobnosti, slabo poznavanje gorske prirode.

PLANINSKI MUZEJ V BERNU je v svojem proračunu odvisen od prispevkov sekcij SAC. Za 100 letnico vrhovnega švicarskega foruma bo priredil posebno razstavo. Muzej se zdaj preureja, posebno tisti del, v katerem je razstavljen favna in flora. Preureditev bo končana šele l. 1963. Posebno pomemben del muzeja je kartografija. Kdor je videl ta del muzeja, mora priznati izredno metodično dovršenost in instruktivno učinkovitost eksponatov. V l. 1960 je muzej obiskalo 13 472 obiskovalcev, od tega 2076 šolskih otrok. Muzej ima tudi dragoceno planinsko knjižnico.

Proračun znaša 50 000 frankov za leto 1960, pri čemer znašajo personalni izdatki 17 388 frankov.

PLANINSTVO V DANAŠNJEM ČASU je tema, o kateri se je v preteklem desetletju mnogo pisalo. Vdor tehnike v gore je zmedel duhove, planinske organizacije so večji del šle v frontalno opozicijo proti turističnemu »izplenu« alpskih lepote. Sčasoma pa so spregledale, da z jalovimi protesti ničesar ne dosežejo, zato so zavzele realnejše stališče. Obvarovati je treba za vsako ceno vsaj nekatere predele pred turistično industrijo in njenim šumom. Planinstvo naj vodi modernega človeka stran od vsakdanje naglice k zdravemu prvobitnemu gibanju. Požiranje kilometrov po alpskih cestah gotovo ne more biti višek užitka, toda prepričati o tem ljudi ne bo lahko. Ljudje niso radi skromni, če jim ni treba biti, radi so komodni, če so lahko. Vzeti pot pod noge, nahrbtnik oprtati, če to ni več moderno, to ni kar tako.

Vendar so še stvari v gorah, ki vlečejo. Res da ni več kaj odkrivati, toda vsak nov vzpon je prodor v neznano. Moderno tehnično plezanje ni samo na sebi slaba stvar, tradicija še ni vse. Mikavnost gora ni v romantičnem begu iz vsakdanjega življenja, kakor je pred vojno še rada zapisala srednja generacija, ljubezen do gora je ljubezen do kontrastov. Zelo preprosto, nič romantično, a v bistvu vedno isto. Tako nekako pravijo vodilni ljudje v SAC, ki ljubosumno čuvajo svojo planinsko tradicijo.

Uredniški zapisek k »Anketi o vsebini in urejevanju Planinskega Vestnika«

Uredniški odbor je po sklepu VI. redne skupščine PZS proti koncu leta 1961 naprosil naročnike PV, da nam sporoče svoje mnenje o vsebini, obliki in opremi našega glasila. Podobne ankete smo razpisali že nekajkrat, vendar brez posebnega odziva naročnikov, društev in sotrudnikov. Na lansko anketo pa smo dobili razmeroma precej odgovorov, čeprav številka 113 v primeri s 5600 naročniki ni ravno velika. Nekateri odgovori med temi stotrinajstimi so po svojem obsegu in vsebini zares dragocena sporočila o tem, kako sodijo naši naročniki o PV, kaj jim je všeč in kaj ne, kaj si še žele, kaj jim je odveč. Vsem od kraja se uredniški odbor za odgovore na anketo iskreno zahvaljuje, predvsem pa za nasvete, kako bi izboljšali vsebino in obliko glasila.

Morebiti bralce mika vedeti nekaj statističnih podatkov o odgovorih na petero vprašanj, ki jih je anketa zastavila. Zato najprej nekaj številok.

Na prvo vprašanje o vsebini PV jih je posebej odgovorilo 81, da so z vsebino nasploh zadovoljni brez posebnih pripomb in želja, 25 pa je takih, ki jim je v glasilu preveč alpinističnih člankov. Ti in še nekateri posamezniki si žele namesto alpinističnih spisov najrazličnejšo tematiko, ki jo je PV sicer že prinesel in jo še prinaša. Večina od teh 25 svojo pripombo utemeljuje s tem, da je število alpinistov v PD v primeri z ostalim članstvom izredno majhno. Namesto alpinističnih člankov predlagajo več planinskih potopisov, poljudne geografije, zgodovine, imenoslovja, ideologije, favne, flore, speleologije, humorja in satire, etnografije, skratka tematike, ki jo je v zadnjih dvanajstih ali vsaj desetih letnikih tudi precej.

Na drugo vprašanje so odgovorili redki. Med najbolj braniimi pisatelji so našti skoraj vsi naši stalni sotrudniki, njih število se suče okoli 30 (povprečno pa je v vsakem letniku objavljenih od 65—80 avtorjev).

Naslednja vprašanja se tičejo bolj urejevanja PV. O rubriki »Mladi pišejo« se glasi 76 odgovorov, da bodi, kakršna je, nekateri od ostalih pa žele, da bi se še okrepila, vendar tako, da bi dobila drugačen značaj. Objavljajo naj se kvalitetni prispevki, bera iz natečajev naj si poišče pot v razna druga mladinska glasila.

Z rubriko »Društvene novice« je zadovoljnih 60. Petero jih želi, da bi bile obširnejše, 14 jih meni, da bi naj bile krajše, dva sodita, da je to najmanj brana rubrika.

O rubriki »Iz planinske literature« sodi 73 odgovorov, da bodi kakor doslej, 11 pa jih želi, da bi poročala čim več o inozemskih publikacijah, da bi bila bolj ažurna, bolj izčrpna, manj izčrpna, da bi je bilo več, da bi je bilo manj.

O »Razgledu po svetu« razpravljajo skoraj vsi odgovori. 81 jih je z njo zadovoljnih, 17 jih želi, da bi se še razširila, 9 jih želi, da bi bila krajša, 3 ji očitajo neažurnost, nepreglednost in da so notice premalo izbrane oziroma da niso urejene.

Glede opreme se je izjavilo 63 naročnikov, da so z njo popolnoma zadovoljni, trije si žele nazaj stare platnice brez slike, 9 bi jih rado imelo barvne priloge, 5 več prilog, trije več slik med tekstom, 5 jih sodi, da so motivi slabo izbrani, 5 je tudi takih, ki predlagajo boljši papir in debelejši ovitek, dva pa tehnične izboljšave za drugo stran, za naslovno stran in za oglase.

Redakciji svetujejo posamezniki, naj uvede naslednje stalne rubrike: Bralci pišejo, Vprašanja in odgovori (o opremi, izletih, prehrani i. p.), Varstvo gora, Planinske skupine po sindikatih, Iz bratskih republik, Turizem in planinstvo, Planinske postojanke, Kam na izlet, Planinski oprtnik, Uganke in križanke, Transverzala, Smučarjem, Zaslužni planinci, Ocene planinskih filmov, Nova pota, Prva pomoč, Bivak, Plazovi.

Nekateri si žele prevodov iz tuje planinske literature, 10 jih pogreša poezijo in leposlovje, prav toliko humorja, eden satire, posamezniki sodijo, da bi moralo glasilo dobiti informativno posvetovalni značaj.

Nekaterim dopisnikom je uredništvo posebej odgovorilo, vendar s precejšnjo zamudo, ker je odgovore na anketo najprej obravnavala kulturno-literarna komisija pri PZS. Vsem, ki so uredniku neposredno poslali odgovor na anketo, je bilo odgovorjeno takoj, vsem anketantom pa bo težko odgovoriti vsakomur posebej.

Za naše glasilo je razveseljivo, da smo izredno izčrpne in tehtne odgovore dobili iz bratskih republik in to kar 13, enega celo iz Nemčije, enega iz Kanade,

ankete pa se je udeležila tudi ga. Fanny S. Copeland, ena izmed tistih Angležev, ki so lepoto naših planin razglasili po vsem svetu.

Res je, ankete so moda, kakor pravi eden od odgovorov. »Bralci lahko natresemo kritik in predlogov za cel letnik, s čimer pa uredništvu ni kdove kaj pomagano, saj se naša mnenja v glavnem ne morejo križati. Drugače bi seveda bilo, če bi vsak vprašani tudi poslal tisto, kar bi rad bral. Tako pa bo uredništvo še vedno objavljalo samo to, kar lahko dobi. Ni mogoče na sodelavce kar pritisniti, da bodo pisali tako in tisto, kar bi si vsi želeli.« Kljub temu pa je anketa za uredniški odbor in za urednika dragoceno opozorilo, da ne zaidemo v samozadovoljno prepričanje, češ saj je vse v redu in prav, da bi bolje ne moglo biti. Res je prijetno branje odgovorov, ki so polni priznanja in hvale na naslov avtorjev, člankov in uredništva. A prav tako je potrebno revidirati dosedanjo vsebino in urejevanje ob merilu, ki ga kažejo nekateri sicer redki, a resni kritiki.

Naj mi bo dovoljeno prav v kratkem nekaj opomb k posameznim točkam ankete po istem redu, kakor sem navajal številke. Deloma sem o tem govoril že na skupščini v Gorici, sicer pa so mislili povzete iz uredniškega poročila.

Glasilo PZS si prizadeva biti po svoji tematiki nekaj revialni in biltenski integral današnjega planinskega delovanja pri nas. Tematiko sem naštel že zgoraj, tu naj omenim še folklorno-etnografsko, leposlovno, prigodno, NOB in tehniko v gorah. Ne da bi hotel zaiti v apologijo dosedanjega načina redakcije in dušiti razgovor o drugačni orientaciji in izboljšanju, se moram zavzeti za alpinistične članke, katerih število je v vsakem letniku največje. Mnogi člani PD se s tem ne morejo pomiriti, češ alpinistov je sorazmerno zelo malo, pri 50 000 članih komaj kak procent ali pa še to ne. Nekatera društva nanje še vedno gledajo kot nebodigatreba ali pa jim starejši odborniki očitajo, češ, ne znate hoditi v hribe, kakor smo nekoč mi. Kaj je neki treba nylonk, modernih vponk, stremen, vestonov in druge opreme! Ta težnja za arhaičnostjo in nekdanjo romantično idiliko je sicer psihoanalitično razumljiva, vendar za razvoj slovenskega planinstva strašno škodljiva. Če hoče slovenska planinska organizacija normalno rasti, če hoče še imeti vodstvo v naši državni skupnosti, če se hoče afirmirati pred svetom, potem mora sistematično vzgajati in pridobivati moderen alpinistični naraščaj. Če ga ne bomo imeli, ne bomo ostali na mestu, kjer smo, ampak bomo zaostali. Vse pomembne planinske organizacije na svetu se z alpinisti reprezentirajo, pa če njihovi ideologi še tako pobijajo moderne plezalske ekstremistične metode. Če mi ne bomo imeli modernih navez, potem se bomo pač odpovedali naši narodni afirmaciji na tem področju.

Zadnje čase prihaja v redakcijo čedalje manj alpinističnih člankov. Ne poznam natanko statistike o vzponih, mislim pa, da ta stvar ne raste tako, kakor bi bilo v interesu naše planinske organizacije. Poleg tega deluje najbrž še en razlog. Potreba po govornjeni živi besedi v naši družabni tehniki je tako velika, da alpinisti ne iščejo več v taki meri publike v publicistiki, ampak bolj ob projekcijskem platnu, kjer se honorar lažje in večkrat zasluži. Razume se, da je kulturna dokumentacija alpinistične storitve še vedno klasična, to je v tisku. Littera scripta manet, tiskana beseda ostane, epea pteroenta, leteče besede pa odnaša veter, tudi če bi jih posnel magnetofon. Pri tem je treba seveda povedati, da tudi alpinisti nimajo prav, če tišče v nekako »splendidno izolacijo«, saj tvorijo široke planinske množice njihovo naravno zaledje in publiko v prvem planu. Samostojna alpinistična glasila po svetu se združujejo z glasili množičnega planinstva. Lani nastala grška »Orivasia« (Bergsteigerei) je menda že usahnila in tudi poljski »Taternik« je v svoji alpinistični izolaciji že močno popustil.

Odveč bi bilo k prvemu vprašanju ankete naštevati članke iz posamezne tematike. Če bi jih naštel, bi videli, da je mnogo teh očitkov neutemeljenih, oziroma, da je bila tematika pestra in zajema vse, kar se v odgovorih predlaga. Težko pa je urediti vsako številko tako, da bi bila »omnibusnost« glasila v določenem ravnovesju, to je, da bi vsaka imela za vsakogar nekaj. Načelo je sicer nevarno, saj kaj lahko iz takega »za vsakogar nekaj« lahko nastane nekaj, česar noče nihče.

Na priliko, veliko nejevolje je v planinskih krogih povzročila polemika o tehniki v gorah. Čeprav je jasno, da z njo pri nas še dolgo ni in ne bo zares ogrožen mir v gorah, je zaverovanost v neko arhaično prvobitnost pri mnogih odločilna. Redakcija stoji za zdaj na stališču, da objavi mnenja za in proti, da bi tako prišli do nekih veljavnih zaključkov. Te stvari niso povezane samo s turizmom, ampak tudi s hribovskimi zaselji, saminami in pustotami. O teh je PV večkrat kaj zabeležil v Razgledu po svetu, izšel pa je o tem tudi članek v Naših razgledih v nekako istem smislu. Hribovski kmet s svojim gospodarstvom in z vsem svojim etnografskim

izročilom ni samo element lepe gorske krajine, ampak za nas tudi dragocena nacionalna sestavina in to na ogroženih severnih in zahodnih mejah. K goram spada človek, ki prebiva v njihovih bokih.

Nekaterim tudi ni bila povsem všeč himalajska številka. Res je bila na hitro urejena in metirana, vendar je s svojo redakcijo nosila s seboj idejo, da je slovenska Himalaja cvet in sad vsega dosedanjega razvoja slovenskega planinstva. Zato je v številki Lovšinova beseda o naših vodnikih, zato Avčinova 50-letnica in njegova trentarska tura, zato Kunaverjev daljnogled. Na Trisulu so stali z našimi najboljšimi navezami tudi piparji in drenovci, vsi znani in neznani naši ljudje, ki so ljubezen do gora vsadili v srce našim množicam.

Vsa planinska bera, ki jo najdemo na straneh PV, seve ni na prvi pogled to, kar si predstavljamo pod društvenim glasnikom. Redakcija pa se je trudila, da bi del glasila v vsaki številki bil posvečen direktivnemu delu PZS, da bi bil vidnejši izraz delovanja komisij. To bi bilo gotovo dobro, ne samo zaradi dokumentacije tega dela, ampak še bolj zaradi propagande in povezovanja med društvi in centrom. Deloma so to nalogo opravile »Društvene novice«, (novice zato, ker je to stara slovenska beseda za izposojene »vesti in beležke«) in poročila o občnih zborih, ki jih je v glavnem sestavljal administrativni sekretar tov. Lavrič. Za to ne ravno prijetno delo mu moram na tem mestu izreči iskreno uredniško zahvalo. Alpinistične novice so kot rubrika nastopile bolj redko, lahko pa bi se razvile v redni domači alpinistični obzornik, ki bi ne poročal samo o preplezanih smereh, ampak bi lahko postal izraz življenja v komisiji in v vidnejših AO.

Rubrika »Iz planinske literature« postaja enolična, vsaj kolikor poroča o revijah. Te so vedno ene in iste, revialna vsebina pa žal ni taka, da bi se dalo o njej vselej kaj novega poročati. Le poročila o domačih planinskih in inozemskih publikacijah iz enoličnosti razbijajo. Rubriki tudi manjka pestrosti v poročevalcih. Odvisna je od ljubiteljev, kajti za presojo knjige si je treba vzeti dokaj časa, ki ne more biti povrnjen. V teku so pa prizadevanja, da bodo v rubriki ocenjene vsaj vse tiste inozemske knjižne publikacije, ki jih ima naša planinska knjižnica PZS. Ne v opravičilo, ampak le v tolažbo naj navedem dejstvo, da je ta dejavnost sploh šibka stran našega dnevnega in revialnega tiska: Solamen miseris socios habere malorum.

Rubrika »Razgled po svetu« kakor prejšnja leta priobčuje najpomembnejše dogodke v planinskem dogajanju po svetu, po vsem planetu in z vseh področij. Medtem ko vsaj nekatere dogodke duhovne in materialne narave tudi glosira, skuša z vsemi navedbami biti vzpodbudna, češ, planinstvo je svetovni šport in to še vedno najiminenitnejši šport 19. in 20. stoletja: Nastal je iz znanstvenega odkrivanja hribin, postal je potreba širokih ljudskih množic, vključil se je v turizem planeta, poleg tega nosi v sebi izredne kulturne ustvarjalne potence. V dobrih sto letih je zbral ta šport ogromen literarni in publicistični fond pri vseh kulturnih narodih. Planinska literatura je postala pojem, ki ga ni moč več ločiti od obče človeške literarne kulture sploh. »Razgledu po svetu« se seveda pozna, da revije k nam ne prihajajo redno, da se zamujajo, da jih urednik tudi ne more sproti ekscerpirati. Pa če bi jih tudi mogel, bi ažurnosti v mesečniku ne mogel doseči. Tudi v inozemskih revijah, ki imajo za aktualne alpinistične dogodke posebnega poročevalca v redakciji, se bolj trudijo za solidno dokumentacijo, manj pa za urno ažurnost. Ažurno branje italijanskih, francoskih in nemških revij bi bilo možno v profesionalni redakciji, pa še v taki ne vselej. Tematični sistematičnosti se uredništvo namenoma izmika, ker vidi prav v tej nesistematičnosti za bralca določen mik. Precej odgovorov v anketi se glasi, da bralci začno ob prejemu revije prav s to rubriko in jim ugaja prav ta način pisanja in urejanja. Različen obseg posameznihotic ter pisana tematika iz najrazličnejših planinskih področij po času in prostoru bralca žene od predmeta do predmeta, tako da prebere verjetno tudi tisto, kar ni v prvi vrsti njegovih interesov. K sreči spada to le k redakcijski tehniki, ne k vsebini. Ta je našla milost tudi pri očitarjih, ki obsojajo to tehniko kot napačno in površno. Razgled posebno poudarja potrebo po ekspedicijah v inozemske gore, posebno v neodkritih gore, ker pomeni ekspedicija gospodarsko, politično, kulturno in športno reprezentanco države. Rubrika je v pogledu ekspedicij vseh narodov in dežel prav zato izčrpna, da bi neprenehoma budila misel na to, kako moramo biti tudi na tem terenu navzoči v Aziji in Afriki in se tudi na ta način uveljaviti.

Stikov s planinstvom v ostalih republikah imamo premalo. Da je vedno manj avtorjev iz sosednjih republik, je seveda razlog tudi v tem, ker so po vojni dobile svoja planinska glasila tudi druge jugoslovanske pokrajine.

Za alpiniste in planince, ki razmišljajo o ideologiji, je gotovo vprašanje, zakaj je tako malo načelnih in ideoloških člankov. Ideologija in svetovni nazor zajemata celotno človeško bit in ji dajeta temeljno stališče do vseh stvari na svetu. Iskanje posebne skupne miselnosti, ki bi duhovno povezovala ljubitelje gora, je jalovo prizadevanje. Gore ne morejo graditi svetovnega nazora, pač pa narobe: Svetovni nazor, s katerim presojava svet, mora prekvasiti naš odnos do gora. Gore ne morejo biti edina in izključna vsebina človeškega življenja in praktično tudi niso.

V zadnjih treh letih pa je bilo nekaj člankov, ki so načelno sušo vendarle malo razmočili. Sem spada Blažev članek V slovo, Stanekov Človeku je dobro samemu biti, Turinov Čistka v naših gorah, Ogrizkov Sreča v gorah, deloma polemika o žičnicah, polemika o Jugu. Nobeden od naših mlajših alpinistov pa v listu ni načelno spregovoril o modernih smereh, o superekstremizmu, o smiselnosti moderne plezalne tehnike, o samohodstvu, o tveganju. Ni bilo jasne besede o planinstvu in turizmu, čeprav se na terenu nekako razmejuje namesto povezuje. Na mestu bi bila literarna ocena moderne slovenske planinske beletristike.

Pregled vsebine nam kaže, da je število alpinističnih člankov še vedno pretežno, da je celo naraslo, da je naraslo število smučarskih člankov, da se še vedno največ člankov nanaša na Julijce, da pa so v velikem številu zastopane tudi Savinjske Alpe in Karavanke, da končno pridejo od časa do časa na vrsto tudi pohlevnejši hribovi in gore od Kuma do Šmarne gore, od Blegoša do Slavnika, vse zgodovinske slovenske pokrajine s svojim edinstvenim reliefom. Le en predel ostaja brez opisovalca, Obsotelje, od Planine do Kozjega, od Šentjurja do Rogatca. Le od Donačke gore se je poslovil pokojni Wester, ki naj mu tudi na tem mestu izrečem pietetno zahvalo za vse, kar je storil za našo planinsko kulturo.

Slike in priloge: Zaradi štednje priobčujemo razmeroma malo slik. Posrečilo se nam je objaviti nekaj tehničnih plezalnih slik, o čemer je sklepala že mariborska skupščina l. 1954, vendar zelo malo in gotovo ne najboljše med njimi. Prepričan sem, da alpinisti v svojih albumih hranijo tega blaga precej, ne dajo ga pa redakciji niti na ponoven poziv v letošnjem letu. Tehnična plezalna slika na temo »človek—gora« je edino vidno znamenje tematičnega napredka slovenske fotografije, ki sicer še vedno najraje čemi v meglenih impresijah novoromantičnih prizadevanj, ujeti naravo v njenih neuzrtih detajlih. Naši alpinisti bi morali s temi fotografijami na dan, četudi morda ne prenesejo konkurence inozemskih posnetkov.

Naj omenim, da je PV z l. 1958 dobil nove platnice, kakršne so danes povsod po svetu v navadi, z l. 1960, to je z novembrom pa je zaradi nemogočega kartonastega papirja, ki je skazil še tako lep posnetek, dobil ovitek iz umetniškega papirja, kar pomeni zares lepo izboljšavo. Zdaj je dobil še boljši papir, kar je tudi lep napredek, oboje pa stane poldrug milijon letno.

Naj za zaključek navedemo, da je urednik v treh letih (1958, 1959, 1960) korespondiral z 244 sodruđniki in dopisniki in je v teh treh letih odposlal 2836 pisem.

Glavni urednik je obenem tudi tehnični, kar pomeni štirikratno branje vsega objavljenega materiala, brez branja neobjavljenega.

Iz navedenih števil je že razvidno, da se uredništvo PV trudi, da bi list združil okoli sebe čim več sodelavcev, saj le tako lahko jamči za pestrost in za združevalno vlogo glasila. V PV pišejo vse planinske generacije od pionirjev pri 10 letih pa do veteranov iz dobe drenovcev. Obseg lista se drži nekje od 600—700 strani, vprašanje pa je, če bodo naše finance to še naprej zmogle. V imenu uredništva na tem mestu priporočam, da društva z redakcijo dopisujejo, da spodbujajo posebno mlajše člane, naj pišejo o svojih doživetjih, posebno pa alpiniste, da poročajo o svojih uspehih doma in na tujem.

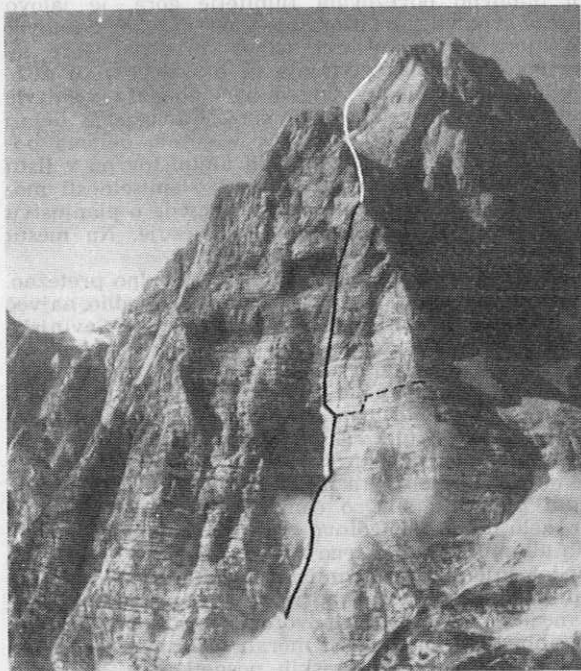
Zelim, da bi PV s svojo dopisniško mrežo združil vse slovenske planince od Soče do Mure, od Trente do Gorjancev, saj je glasilo vseh slovenskih planincev. Mnogo je dela z njim, skrbi, tudi razočaranj, je pa tudi zadovoljstvo ob misli, da nas živa materina beseda povezuje v veliko, soglasno skupnost z isto ljubeznijo in navdušenjem za gorski svet. Naj tudi v bodoče s svojo vsebino in z vedno boljšo opremo predstavlja našo kulturo in planinsko zmogljivost, naj razglaša našo resnico in pravico in to, da smo tudi kot planinci izvrševali svojo državljansko in narodno dolžnost po svoji najboljši vesti in po svojih sposobnostih. Društveno glasilo je neuničljiv arhiv, ker gre v tisoče rok in knjižnih shramb, arhiv, v katerem ostanejo obrazi sodelavcev nespremenljivi in vedno živi.

Opomba uredništva:

V eni od prihodnjih števil bomo objavili odlomke iz nekaterih posebno temeljitih ali značilnih odgovorov na anketo, posebej pa bomo še obravnavali tehnično stran glasila.

T. O.

Iz kartoteke prvenstvenih vzponov

Severovzhodna stena Stenarja

Centralna zajeda v trikotu

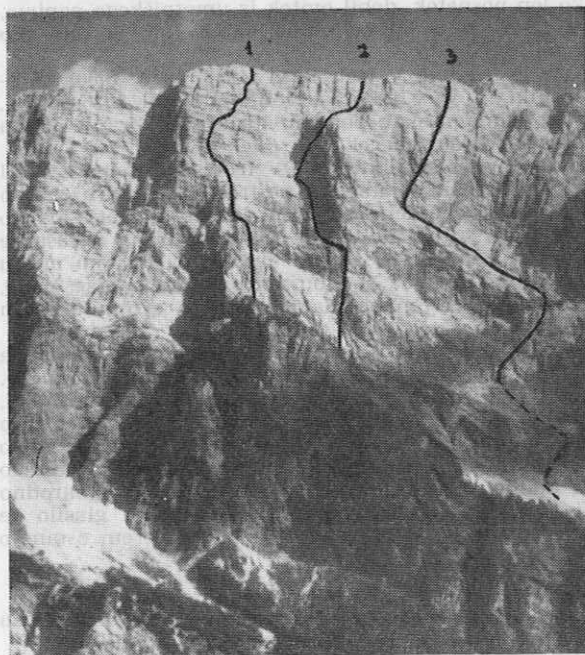
Prva plezala spodnji del do police Matjaž Deržaj in Tone Jeglič 3. avgusta 1958, zgornji del 10. avgusta 1959 Matjaž Deržaj, Janez Skarja, Jaka Vovko in Vjekoslav Santek.

Dostop: iz Vrat po poti na Rušje in pod steno 1 in pol ure.

Opis: Vstop nekaj metrov desno od najvišje točke snežišča. 90 m navzgor do previsnega žlamborja. Po njem navzgor (k) v kotanjo. Desno 4 m sistema počti in po njih štiri raztežaje navzgor do večje police. Levo po nakazani lašti (kk) v manjšo votlino v sami zajedi. Po zajedi 10 m in desno preko manjših stopenj na gredino. Tu možno desno po polici na vstop Brojanovega raza. Preko praga na višjo polico. Od tu dalje po zajedi proti vpadnici. Po krušljivi poklini proti rumenemu odliomu, ki je viden v lažji svet in po njem navzgor do razcepa zjede. V desni odcep in po poklinah v izstopni žleb, ki drži na Brojanov raz. Dalje po tej smeri na vrh Stenarja.

Ocena: V+ s štirimi mesti VI-. Višina 500 m. Čas prvih plezalcev je 12 ur.

Sestop: Po poti čez Sovatno v Vrata 2 in pol ure.

Severozahodna stena Velike Mojstrovke

Smer Sara-Dular

Prva plezala konec julija 1959 Milan Sara in Marko Dular.

Dostop: Iz Tamarja kot za Travnik, nato na levo na veliko travnato glavo 2 uri

Opis: preko vstopnega pečevja do votline (možic). Iz votline desno navzgor prosto 10 m (VI+), dalje lažje na polico. Levo okrog stebra na vzhodni rob. Sledeč naravnim prehodom čez 30 m skoke s police na polico (V). Po širši polici levo do sistema lusk — stopnic. Po njih stopničasto desno navzgor na rob stene.

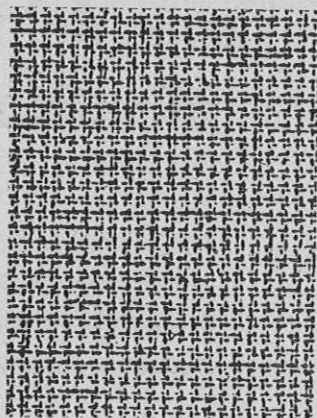
Ocena: IV. mestoma V. Vstop VI+. Čas prvih plezalcev 5 ur.

Sestop: po grebenu na Malo Mojstrovko in po zaznamovani poti na Vršič 2 in pol ure.

Pojasnilo k sliki:

- 1 — Smer Sara-Dular
- 2 — smer Golob-Juvan
- 3 — Zupančičeva smer nad Svatnicami

Obe fotografiji Jaka Čop.

IZDELUJE:

PORTLAND CEMENT

AZBEST-CEMENTNE IZDELKE »SALONIT«

tlačne vodovodne cevi,
kanalizacijske in ventilacijske cevi,
cevi za namakanje s potrebnimi spojnimi deli

Razne oblike cevnih sistemov po naročilu
in načrtu

Valovite in ravne plošče raznih dimenzij,
oblik in barv za pokrivanje streh,
za oblaganje sten in stropov

15. SEPTEMBER

ANHOVO

Tovarna dokumentnega in kartnega papirja

Telefon: Radeče 81-950

Tekoči račun pri NB Trbovlje 600-29/1-11

Brzjavi: Papirnica Radeče

Železniška postaja: ZIDANI MOST

PROIZVAJA:

vse vrste brezlesnih papirjev

in kartonov

specialne papirje

surovi heliografski

in foto papir

paus papir

kartografski

specialni risalni »Radeče«

papirje za filtre itd.

IZDELUJE:

vse vrste kartic

za luknjanje v standardni velikosti

in tisku

Po želji izdeluje kartice

v posebnem tisku

v rdeči, modri ali sivi barvi

RADEČE PRI ZIDANEM MOSTU

Āavarna duška Ruše

PROIZVAJA IN DOBAVLJA:

Karbid

za avtogeno varjenje, razsvetljava in acetilensko kemijo

Apneni dušik in nitrofoskal – Ruše

za gnojenje

Ferokrom suraffine

za jeklarsko industrijo

Elektrokorund

za bruse in brušenje

Kisik in aceten

za rezanje in varjenje kovin

Taljeni magnezit

za elektroizolacijo

Brzjavni naslov: Azot Maribor, telefon: Maribor 35-48 in 36-48, teleprinter: 03312

Železniška postaja: Ruše – Industrijski tir. Tekoči račun: NB Maribor $\frac{604-11}{1-185}$

BOMBAŽNA PREDILNICA IN TKALNICA TRŽIČ

PREDILNICA
SUKANČARNA
TKALNICA

BELILNICA
BARVARNA
APRETURA

proizvaja:

kvalitetne bombažne tkanine,
surove in beljene
v širini od 70 do 200 cm,
industrijsko prejo
do številke Nm 50,
prejo za domačo obrt
in sicer mulle,
double,
knitting in hardwater

*Vsem ljubiteljem
narave iskreno
čestita k prazniku
delovnega ljudstva*

Delovni kolektiv

Cvetličarne

Uprava: Ljubljana, Wolfova 10 • Telefon 22-513

*Vsem odjemalcem - komitentom, bralcem »Planinskega vestnika« in
državljanom čestita prvomajske praznike delovni kolektiv*

Podjetja za izdelavo žičnih transportnih in drugih
strojnih naprav

ŽIČNICA

LJUBLJANA, TRŽAŠKA CESTA 49

Telefon: 21-686 in 22-194

Izdeluje lesno obdelovalne stroje in sušilnice za lesno
industrijo kakor tudi ostale sušilnice, klimatske in eks-
havstorske naprave za industrijo.

Projektira, izdeluje in montira osebne in tovarne žični-
ce, naprave za eksploatacijo gozdov in transporterje

VLIVA VSE VRSTE VLITKOV IZ BARVNIH KOVIN V KOKILAH IN V PESKU

Tovarna emajlirane posode CELJE

Telefon 22-71 — Telegram: Emajl Celje

Vodeči proizvajalec in izvoznik:

emajlirane posode
pokositrene posode
pocinkane posode
higiensko-tehničnih predmetov
jeklenih kotlov
jeklenih radiatorjev
in jeklenk za butan — propan plin

Posebno priporočamo naše nove izdelke: ekonom
lonc, alu-pekač, sokovnik, lonc za pranje
perila z vložkom

**Naše izdelke z zaščitnim znakom »DVA LEVA«
z zadovoljstvom uporabljajo širom sveta**

IZVAŽAMO 50 LET V 45 PREKOMORSKIH DEŽEL

SLOVENIJALE

LJUBLJANA — JUGOSLAVIJA — TELEFON: 23-931

SLOVENIJALE izvaža: mehek rezan les vseh vrst in dimenzij, bukov in hrastov rezan les kakor tudi rezan les ostalih listovcev, doge in sode, celulozni les, železniške prage, drva za kurjavo, lesno oglje, zaboje vseh vrst, parkete, furnirje, rezane in panel plošče, lesovinske plošče, obešalnike in drugo galanterijsko blago, kopita, igračke, taninske ekstrakte, lesno moko, športne rekvizite: smuči, vodne smuči, badminton reketi, moderno in stilsko pohištvo (v garniturah ali posameznih kosih), stole razne konstrukcije in izdelave, drobno in otroško pohištvo, montažne hiše in barake.

SLOVENIJALE izvaža v naslednje države: Anglijo, Avstrijo, Belgijo, Češkoslovaško, Dansko, Francijo, Grčijo, Italijo, Luxemburg, Madžarsko, Malto, Holandijo, Norveško, Švedsko, Švico, Turčijo, Zahodno in Vzhodno Nemčijo, ZDA, Argentino, Kanado, Venezuelo, Alžir, Egipt, Maroko, Tunis, Južno in Vzhodno Afriko, Burmo, Ciper, Indijo, Irak, Izrael, Jordan, Liban, Pakistan, Kenijo, Avstralijo, Novo Zelandijo itd.

SLOVENIJALE ima v notranjosti države svoje poslovalnice in predstavništva v Ljubljani, Celju, Beogradu, Zagrebu, Novem Sadu, Skopju.

SLOVENIJALE opremlja: hotele, restavracije, kavarne, gledališča, kinodvorane, laboratorije, klinike, ladje, poslovne in reprezentančne prostore, trgovske hiše itd.

SLOVENIJALE razpolaga s centralnim skladiščem za dotok blaga slovenske pohištvene in predelovalne industrije ter vrši odpremo po Jugoslaviji in Evropi.

PLEMENITA JEKLA

- LITA
- VALJANA
- KOVANA

Brzorezno orodje — Pnev-
matsko orodje — Industrijski
noži — Vzmeti — listnate in
špiralne — Krožne žage za hladno rezanje kovin — Kolesni
stavki za vagonete in grelna (cekas) žica

MARIBORSKA TEKSTILNA TOVARNA

PREDILNICE, TKALNICE, BARVARNE, TISKARNA, APRETURE

M A R I B O R

Kraljeviča Marka 19

Poštni predal 9 — Telefon 40-11 — Telex 033-17
Telegrami: Tekstiltvor, NB Maribor, 604-11/1-150

PROIZVAJAMO: bombažno in stanično prejo, sukanec za šivanje in vezenje, hla-
čevino, bombažne in umetno svilene podloge, klote, flanelc za srajce in
pijame, tiskanine iz bombaža in stanične volne, popeline, cefirje itd.

Vsi naši popelini z oznako »EVASET« Shrunk-Guaranteed Anti Shrink se
po pranju ne krčijo več.

Vse naše tkanine iz stanične volne so apretirane proti mečkanju in so
opremljene s posebnimi zaščitnimi znaki, ki jamčijo za obstojnost apre-
ture tudi po večkratnem pranju.

IZVAŽAMO: klote, svilene serže, popeline, ter cefirje, tiskanine za moško perilo
in ženske obleke ter sukance.

UVAŽAMO: surovine, barve, kemikalije, utensilije, stroje itd.

Vsi naši izdelki so znani po izredno dobri kvaliteti in nizkih cenah!

Industrija za elektromehaniko, telekomunikacije,
elektroniko in avtomatiko

„ISKRA“

Jugoslovansko tržišče zastopa:
ISKRA PSO LJUBLJANA, Linhartova 35/I,

tel. 32-933, 33-732, 33-772

telex 03-134

Naši glavni izdelki so:

- ISKRA – visokofrekvenčne telefonske naprave
- ISKRA – kinoakustika, prenosne ojačevalne naprave
- ISKRA – radio in TV sprejemniki
- ISKRA – električne stenske ure
- ISKRA – avtoelektrika
- ISKRA – selenski usmerniki in stavki
- ISKRA – instrumenti in električni števc
- ISKRA – preklopniki, rotacijski stroji
- ISKRA – industrijska televizija
- ISKRA – elektronski merilni instrumenti
- ISKRA – oprema za laboratorije
- ISKRA – kontaktne naprave
- ISKRA – signalne naprave

TRGOVINE IN ZASTOPSTVA:

Ljubljana, Titova c. 19
Zagreb, Gundulićeva 7
Beograd, Takovska 6
Skopje, Maršala Tita 27

Sarajevo, Brankova bb.
Split, Bosanska ul. 2
Rijeka, Rade Končara 17
Titograd, Njegoševa 16

ŽELEZARNA JESENICE

SLOVENIJA

dobavlja vse od g'rodlija

okroglo, polokroglo, kvadratno, ploščato, šestoglato, osemoglato in tračno jeklo

debelo, srednje, tanko in fino pločevino

vlečeno, luščeno in brušeno jeklo

debelo, srednjo, tanko in fino žico

hladno valjane trakove – od zelo širokih do finih cevi od 1/8"–3"

bodečo žico in pohištvne vzmeti
žičnike

elektrode za avtogeno in elektro varjenje

do plemenitih jekel